

Ehlibeyt Fıkında
CENAZE HÜKÜMLERİ

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	5
Can Verme Hâliyle İlgili Hükümler.....	7
Ölüm Halinde Olan in Yüzünü Kibleye Çevirmek.....	8
Ölüm Halinde Olan Kimseye Kelime'i Şahadet'i Ve Bazı Duaları Telkin Etmek	9
Ölüm Halinde olan Kimsenin Başı Ucunda Yasin ve Sâffât Surelerinin Okunması	12
Ölümden Sonraki Hükümler.....	13
Ölünün Gusül, Kefîn, Defîn İşlerinin Geciktirilmeden Yapılması	13
Cenazeye Gusül Verilmesinin Nedeni.....	14
Cenazeye Gusül Verilme Şekli.....	15
Ölüye Cünüplü Gibi Gusül Verilmesinin Hikmeti	17
Derisinin Yüzülmesinden Korkulan Ölünün Hükümü	17
Düşük Ceninin Hükümü	18
Hac İhramındayken Ölenin Hükümü.....	18
Şehidin Hükümü	19

Namahrem Erkeğin Kadına Ve Namahrem Kadının Erkeğe	
Gusiil Vermesinin Caiz olmadığı	20
Eşlerin Birbirlerine Cenaze guslil Vermesinin Caiz Olduğu.....	21
Erkeğin Zaruret Halinde Kendine Mahrem olan Kadına Ve	
Bilakis Cenaze Gusiil Vermesinin Caiz oluşu	21
Zaruret Halinde Cenaze Guslünün Kalkması	22
Cenaze Guslü Ölünün Boynunda Olan Diğer Gusülleri de	
Kaldırır	22
Gusülden Sonra Cenazeden Çıkan Şey Guslü Batıl Etmez	23
Cenazenin İşlerini Görmekte Ona En Yakın Olan Öncelik	
Sahibidir	24
Cenazeyi Kefenlemenin Farziyeti Ve Hikmeti.....	24
Kefenin Kaç Parçadan Oluştuğu.....	25
Kefenleme Şekli	27
Cenazeyi Hanutlama	28
Kefen Ve Hanutla İlgili Diğer Bazı Sünnetler	29
Kefenlemeyle İlgili Bazı Hükümler.....	32
Cenaze Namazı Hakkında	34
Cenaze Namazının Kılınış Şekli	36

Cenaze Namazının Beş Tekbirle Kılınmasının Gerekliliği Ve Hikmeti	37
Cenaze Namazında Okunan Dua	39
Cenaze Namazıyla İlgili Diğer Hükümler	47
Cenaze Namazının Bazı Sünnetleri	52
Cenazenin Defni Hakkında.....	52
Cenazenin Defniyle ilgili Sünnetler	55
Vahşet (Defin Gecesi) Namazı	62
Ölüye Dokunma Guslü	63
Ölüye Telkin Verme.....	64
Ehl-i Beyt'ten Gelen Telkin Duası.....	66
Erkek Cenaze İçin Telkin	67
Kadın Cenaze İçin Telkin	69
Cenazeye İhsan Vermek	71
Ölülerin Ailelerini Ziyaret Etmeleri	74

Önsöz

Allah'a şükürler olsun ki, bugün toplu-mumuzun Ehl-i Beyt (a.s)'ın nurlu yoluyla aşinalığı, geçmişe oranla hem nitelik hem de nicelik açısından daha bir artış kazanmış-tır. Gün geçtikçe de bu alandaki gelişim se-vindirici niteliktedir. Bugün ister inanç da-lında, isterse de tarihten tefsire, hadisten fıkha kadar dini inanç ve yaşamımızı ilgi-lendiren alanlarda bir veya bir kaç temel kaynaklara dayanan ilmi eseri bulmak müm-kündür.

Çok değil, daha bundan yirmi sene ön-cesine kadar toplumumuzun, müslüman ale-mi bir kenara, bütün insanlık âleminde ulaş-tığı herkesi kendine hayran bırakan ve dün-yadaki Ehl-i Beyt izcileri arasında Kur'an'ın kardeşi olarak nitelenen, Hz. Emir'ül Mü-minin Ali (a.s)'ın nurlu sözlerinin küçük bir kısmını içeren "Nehc'ül Belağa" gibi bir e-serin varlığından haberi dahi yoktu. Ta ki,

büyük düşünür merhum Abdalbaki GÖLPİ-NARLI bu eşsiz eserin sadece bir kısmını tercüme edip yayınlayınca, toplumumuz ya-vaş yavaş bu değerli eserle aşına olmağa başlamış, ama ne yazık ki, henüz dahi, toplumumuzun geneli içerisinde tanınmış de-ğildir.

Keza, çok değil, daha on sene öncesine kadar yine toplumumuz, Ondört Pak Ma-sum'dan bazı seçme nurlu sözleri içeren Hasan bin Ali El- Harrani'nin yazmış olduğu "Akıllara Hediye" adlı eserin belki de adını bile duymamışlardı. Bugün de toplumun geneli bir yana, hatta toplumumuzun dini on-derliği iddiasında bulunan birçok kimse bu eşsiz eseri duymuş bile değildir.

Yine, çok değil, bundan beş sene öncesine kadar toplumumuz, insana maneviyatin ve ya-ratana yönelişin en doruk noktasını yaşatan, Hz. Imam Zeynülabidin (a.s)'ın marifet ve ir-fan dolu yakarış ve dualarından bir kısmını i-çeren "Sahife-i Seccadiye"nin ismini bile duy-

10

mamıştı. Türkçemize kazandırıldığı bu birkaç sene içinde de, toplumun geneli bir yana, önde gelen liderlerine dahi ulaşmış değildir.

Yine, Ehl-i Beyt Ekolü'nün temel eser-lerinden olup, Allah Resulii ve Ehl-i Beyt İ-mamlan'ndan gelen on dört binden fazla ha-dis içeren sekiz ciltlik "El- Kâfi" adlı eşsiz eserin sadece birinci cildi daha iki senedir "Daru'l Hikem" yayınları tarafından tercii-me edilerek piyasaya sürülmüştür. Diğer ciltlerinin tercüme ve yayınlanmasının ne zaman gerçekleşeceği ise henüz bilinme-mektedir.

Yine, Hz. Imam Ali (a.s)'ın hikmetli veci-zelerinden bir kısmını içeren "Gürer'ül Hikem ve Durer'ul Kelim" isimli kitap daha bir iki haftadır ki, "Velayet Yayınları" tarafından ter-ciime edilip yayınlanmıştır. Ve bilahare Ehl-i Beyt'in engin maarifini içeren daha nice nice temel kaynak ve eserler vardır ki, onların bir-çoğundan toplumumuzun haberi bile yoktur.

Elbette Ehl-i Beyt kaynaklarından bu

11

denli habersizlik ve bilgisizlik sadece Tiirki-ye'de yaşayan Ehl-i Beyt Ekolii izcilerinde görülmektedir. Yoksa dünyanın diğer yerle-rinde yaşayan Ehl-i Beyt mektebi izcileri, devamh

olarak Ehl-i Beyt kaynaklarıyla iç içe olup, bu kaynaklardaki engin maarif de-nizinden, herkes kendi kapasitesi ölçüsünde yararlanmaktadır.

Bizlere gelince de, her ne kadar bizlerin Ehl-i Beyt maarifine karşı bu denli bilgisiz-liğimizin, toplumumuza karşı geçmişte uygu-lanan tarihsel Emevi zihniyeti mezalim ve baskılarından kaynaklandığı malumsa da, ben-deniz, bugiın biraz da olsa, bir rahatlama done-mi başladığı, dolayısıyla da artık bunun geçerli bir mazeret sayılamayacağı kanaatindeyim. Aksine, bugiın artık bu alandaki birçok Mahru-miyetimizin, bizim kendi kusurumuz ve inanç konusundaki bir ölçüde vurdumduymaz tavn-miz ve zaafimizdan kaynaklandığı ortadadır. Bugiın eğer toplumumuzun önde gelenleri, o-zellikle de dini önderlik vasfı taşıyanları, Ehl-i

12

Beyt'in temel kaynaklarını toplumumuza ka-zandırmak isterlerse, eskiden Osmanlı döneminde karşılaşılan baskı ve zulümlerle karşı-laşmayacakları ortadadır. Hal böyleyken, bu alandaki ihmalkârlığın kendi kusurumuz oldu-ğunu itiraf etmekten başka bir mazeret ileri sii-remeyiz.

Elinizdeki bu eseri de toplumumuzda ek-sikliğini hissettiğim bir boşluğu doldurmak gayesiyle ele almış bulunmaktayım. Gerçek-ten de toplumumuzun azimsanamayacak ka-dar büyük bir bölümünde, kanaatimce yine bilgisizlikten kaynaklanan, yanlış bir uygula-ma devam etmektedir. O da şu ki, kendileri-nin Caferi ve Ehl-i Beyt ekolu izcileri olduk-larından şüphe duymadığımız bu kesim, cena-ze merasimlerini, cenaze adap ve erkânlarını kendi inanç esaslarına göre değil de, Sünnü-lüğe ve Hanefi mezhebine uygun olarak yap-tıklarına şahit olmaktadır. Bu insanlanmıza: "Sizin inancınız, uygulamak istediğiniz, adap ve erkân nedir?" dedığımızda, onlar; şüp-

13

hesiz: "Biz Caferi'yiz, Caferi Mezhebi men-suplarıyız ve uygulamak istediğimiz, elbette ki Ehl-i Beyt ve imam Cafer-i Sadık (a.s)'ın buyruğu, adap ve erkânıdır" derler. Onlara: "Peki sizin bu andaki uygulamanız, Imam Cafer-i Sadık buyruğu, adap ve erkânı değil de, Sünnilik ve Ebu Hanife'nin mezhebidir" de-diğimizde ise: "Biz bu hususta bilgi sahibi de-ğiliz; aslında bu mevzularda bizi kaynaklara inerek doğru şekilde aydınlatacak bir kimse-miz de yoktur. Zaten ta eskiden beri inancımı-zı eğitme ve öğretme hakkımız da elimizden alınmıştır; mümkünse siz bizi aydınlatın" şek-linde masumane dileklerini bize ilettiklerini gördüm. İşte bu istek ve gaye iizerine bende-niz elinizdeki bu özet nitelikli eseri kaleme almaya karar verdim.

Ehl-i Beyt'in ana kaynaklarına müracaat edilerek hazırlanan bu eserde, Ehl-i Beyt Eko-lü'nün, yani Allah Resulii, Imam Ali, Imam Cafer-i Sadık ve diğer Ehl-i Beyt İmamla-rı'nın uyguladıkları ve beyan buyurdıkları

14

cenaze merasimiyle ilgili adap ve erkân, özet nitelikte ve Ehl-i Beyt'ten gelen delilleriyle birlikte açıklanmaya çalışılmıştır.

Elbette açıktır ki, bu eserde, hem beyan edilen hüküm, adap ve erkân açısından, hem de getirilen deliller açısından ihtisarı riayet et-me amaç edinilmiştir. Dolayısıyla da elinizde-ki

bu eser, konuya sadece ana hatları ve ana delilleri açısından bir nebze ışık tutmaktadır. Konunun detaylı açıklaması ve detaylı ilmi delilleri ise Ehl-i Beyt Ekolü'nün ilgili ana kaynakları ve bu hususta Ehl-i Beyt Mekte-bi'nin önde gelen ilmi şahsiyetlerince yazılmış olan geniş fıkıh kaynaklarında mevcuttur. İnşallah, gün gelir, Yüce Allah, toplumumuza bu engin kaynaklara aşina olma muvaffaki-yetini de bağışlar.

Umarım ki, artık aziz canlarımız, özel-likle de toplumumuzun önde gelen dini li-derleri, bundan sonra bu eserde beyan edilen Ehl-i Beyt adap ve erkânına göre cenaze merasimlerini uygulayalar. Böylece artık söy-

15

lem ve eylem ikilemine düşerek yarın kıya-met günü Ehl-i Beyt karşısında mahcubiyet durumuna düşmezler.

Allah'ım, Resulünden sonra, Senin yeryüzün-deki yegâne temsilcilerin olan, Ehl-i Beyt'in engin maarifini ve o kutsal insanların hakiki islam'dan ibaret olan, nur dolu hak yolları tanımayı ve bu yol üzere istikamet göstermeyi bize nasip eyle.

Allah'ım, yaşadığımız sürece sadece Ehl-i Beyt'in aşkıyla yaşamayı, sırf onları ve onların dostlarını sevmeyi, onların düşmanlarından ise uzak durmayı bize nasip eyle.

Allah'ım, ölümümüzden sonra da bizi sadece onların zümresinde ve onların bayrağı altında mahşere getir, bu mahzun kalplerimizi, onların şefaatiyle sevindir.

Allah'ım, yaşantımızı baştan sona, sadece Muhammed ve Al-i Muhammed'in yaşantısı, ölümümüzü de, yine sadece Muhammed ve Al-i Muhammed'in ölümü kıl. Amin.

16

Can Verme Hâliyle İlgili Hükümler

Vasiyet Etmek

Vasiyet etmek, ölümünün yaklaştığını hisseden her insan için, İslam dininin belirlediği bir hak ve görevdir. Özellikle de üzerinde başkasına ait bir hak veya emanet bulunan kimse, ölümünün yaklaştığını hissettiği za-man, bu hak ve emaneti sahibine ulaştırması icap eder; eğer bu mümkün olmazsa, vefa-tından sonra bu hak ve emanetin sahibine ulaştırılmasını vasiyet etmelidir.

Allah Teala Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuru-yor: "Birinize ölünü geldiği zaman, eğer bir hayır (mal) bırakıyorsa anaya, babaya, yakınla-ra, uygun bir tarzda vasiyet etmesini sakınan-

17

lara bir borç olarak, size farz kılınmıştır."1

Yine, Allah Teala şöyle buyuruyor: "Ey İman edenler! Ölüm birinize geldiği zaman vasiyet ederken içinizden iki âdil kişiyi şahit olsun; şayet yolculukta olursanız, başınıza da ölünü musibeti gelirse, sizden olmayan iki kişiyi şahit olsun..."

Evet, her iman ehlinin, özellikle de ölüm ha-linde olduğunu hissettiği zaman vasiyet etmesi, hakkı ve görevidir. Nitekim İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: 'Vasiyet etmek bir haktır. Allah Resulü de vasiyet etti. O halde mümin insanayakisan vasiyet etmesidir. '8

Hiz. İmam Cafer-i Sadık (as)'a da vasiyet konusu sorulunca'Vasiyet etmek her müslümanın üzerinde olan bir haktır.'" buyurmuştur.

1 - Bakara/180

2 - Maide/106

3 - Furau'l Kâfi c. 7, s. 3, Menlayahzuruhu'l Fa-kih, c. 4, s. 134, Tehzib'ül Ahkâm, c. 9, s. 172, El-Vesail, c. 2, s. 657, 29.bölüm, 2.hadis.

4- Furau'l Kâfi c. 7, s. 3, Menlayahzuruhu'l Fakih, c. 4, s. 134, Tehzib'ül Ahkâm, c. 9, s. 172, Bihar-ül Envar, c. 103, s. 195, El-Vesail, c. 2, s. 657, 29.bölüm, 3. hadis.

18

Yine, Hz. İmam Sadık (as) şöyle buyur-muşlardır: "Allah, ölüm döşeginde olan her insa-na vasiyette bulınması için işitme, görme ve akıl gücünü iade eder. Ancak o kimse ya vasiyet eder ya da vasiyeti terk eder. İşte ölüm rahathğı denen rahathk da budur. O halde vasiyet her müslüma-nın üzerinde olan birhaktır."

Hiz. Ali (as) ise vasiyet hakkında şöyle bu-yurmuşlardır: "Bir kimse, varislerine haksizhk et-meksizin ve zarar vermeksizin (mahndan bir kis-mini Allah yolmda verilmesini) vasiyet ederse, aynen hayatta iken (Allah yolmda) malim sadaka vermiş kimse gibi sevap kazanır.112

1- Furuu'l Kâfi c. 7, s. 3, Menlayahzuruhu'l Fakih, c. 4, s. 133, Tehzib'ül Ahkâm, c. 9, s. 173, Bihar-ül En-var, c. 103, s. 195, El-Vesail, c. 2, s. 657, 29.bölüm, 1. hadis.

2- Menlayahzuruhu'l Fakih, c. 4, s. 134. Bihar-til Envar, c. 103, 195, El-Vesail, c. 2, Ebvab'ul İhtizar, 30. bölüm, 2.hadis.

19

Ölüm Halinde Olan in Yüzünü Kibleye Çevirmek

Ehl-i Beyt fikhinda, ölüm halinde olan kimsenin, yüzü kibleye gelecek şekilde sırt üstü yatınlması, onun yanında bulunanların üzerinde olan bir görevdir.

Hiz. Ali (as) şöyle buyurmuşlardır: "Ölüm halinde olan hastanm yüzünü kibleye yöneltmek fit-rattandır (İslami görevlerdendir)."

Keza, Hz. Ali (as)'dan nakledilen bir hadiste şöyle denmektedir:

"Allah Resulü ölüm halinde olan Abdul-muttalib oğullarından birine varit oldu. Onun yüzü kibleye yb'nelik degiki. Bum gb'ren Allah Resulü şöyle buyurdu: "Onunyüzünü kibleye doğru

çevirin, böyle yaptığımız takdirde Allah yüzünü ona çevirir (merhametini ona yöneltir), melekler onayönelir ve bu durum, onun cam bedeninden ayrılıncaya kadar devam eder. '2

1 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 243, 29.hadis.

2- Menlayahzuru'l Fakih, c. 1, s. 79, El-Vesail, c. 2, Ebbab'ul İhtizar, 35. bölüm, 6. hadis, Bihar-til Envar, c. 81, s. 231, 3.hadis.

20

Hz. İmam Cafer (s.a) ise şöyle buyurmuş-lardır: "Ölüm halinde olan kimseyi ayaklannın altı kibleye doğru olacak şekilde kibleye yönel-tin ve onu diğerlerinin yaptığı gibi sırtı kibleye dönükşekilde bırakmayın.m

Ölüm Halinde Olan Kimseye Kelime'i Şahadet'i Ve Bazı Duaları Telkin Etmek

Can vermekte olan kimsenin yanında bulunanların, ona hak itikada ikrar etmeyi telkin etmeleri ve yine günahlarını itiraf e-dip Allah'tan af dilemesini ve masumlardan gelen bazı duaları okumasını tavsiye etmeleri sünnettir.

İmam Rıza (a.s)'dan şöyle rivayet edil-miştir: "Ölüm halinde olan birinin yanında bulunduğunda ona Allah'ın birliğine, Mu-

1 - Furuu'l Kâfi c. 3, s. 126, El-Vesail, 2. c, Ebva-b'ul İhtizar, 35. bölüm, 1. 3. ve 4. hadisler, Men La Yahzuru'l Fakih, c. 1, s. 79, Bihar-til Envar, c. 81, s. 239.

21

hammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna tanıklık etmeyi, Emir'ül Müminin Ali'nin ve hirer hirer İmamlar'ın velayetine ikrar etmeyi telkin et. Ayrıca ona kurtuluş kelime-lerini telkin etmek de müstehaptır. Kurtuluş kelimeleri ise:

"Lailahe illellah'ul-Helim'ul-Kerim, la ilahe illellah'ul-Eliyy'ul-Azim, sübhanellah'i Rebbi's Semavat'is-Seb'i ve Reb'il-Arazin'es-Seb'i ve mafehinne ve mabeynehünne ve Rebb'il-Arş'il-Azim ve selamun al'el-murselin ve'l hemdulillah'i Rebb'il-Âle-min"1 duasıdır."1

1 - Anlami: "Hilim ve kerem sahibi olan Allah'tan gayri bir mabut yoktur; yticelik ve azamet sahibi olan Allah'tan gayri bir mabut yoktur; yedi göğün, yedi yerin, onlarda ve onlann arasında olanlann ve büyük

22

İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle buyur-muşlardır: "Ölüm halinde olan birinin ya-nında bulunduğunda, ona Allah'ın birliğini, şeriki olmadığını, Muhammed'in O'nun kulu ye elçisi olduğunu telkin et.lf2

Yine, İmam Cafer-i Sadik (as) şöyle buyurmuşlardır: "İblis arkadaşlarını ölüm halinde olan her insanı, küfre emretmek ve dininde şüpheyi dü-şürmek için görevlendirir. Fakat mümin olan insanı aldatmayı başaramazlar. Öyleyse ölüm halinde o-lanlarımız yanı başma geldiğinizde, o ölene kadar ona Allah'm birliğini ve Muhammed'in onun elçisi olduğunu (ve îmamlarm, hirer hirer isimlerini ana-rakonlara ikrar ettiğini) telMn edin. '8

Arş'ın Rabbi olan Allah her türlü eksiklik ve kusurdan münezzehtir; selam olsun bütün resullere ve bütün övgüler sadece alemlerin Rabbi olan Allah'a aittir."

1 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 233, hadis no: 9.

2 - Furuu'l Kâfi c. 3, s. 121, El-Vesail, c. 2, s. 663, 36. bölüm hadis no: 1, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 243.

3 - Furuu'l Kâfi c. 3, s. 123, El-Vesail, c. 2, s. 663, 36. bölüm, hadis no: 3, Menlayahzuruhu'l Fakih, c. 1, s. 79.

23

Hız. İmam Muhammed Bakır (a.s) da şöyle buyurmuşlardır: "Ölüm meleği de mü-min kimseye ölüm anında Allah'ın birliğine ve Muhammed'in O 'nun elçisi olduğuna ta-nıklık etmeyi telkin etmektedir.ın

İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle buyur-muşlardır: "Allah Resulü (s.a.a) ölüm halinde olan Haşimoğulları'ndan birinin üzerine geldi ve ona buyurdu ki:

"Lailahe illellh'ul-Helim'ul-Kerim, la ilahe illellah 'ul-Eliyy 'ul-Azim, sübhanellah 'i Rebbi's-Semavat'is-Seb 'i ve Reb 'il-Ara-Zin'es-Seb'i ve mafihinne ve mabeynehün-

1 - El Vesail, c. 2, Ebvab'ül İhtizar, 36. bölüm, hadis no: 5.

24

ne ve Rebb'il-Arş'il-Azim ve selamun al'el-murselin ve'l hemdulillah'i Rebb'il-Alemin"

duasını oku. "O da onu okudu. Bunun iizerine Allah Resulü (s.a.a): "Allah'a şükürler olsun ki, onu ateşten kurtardı ve bu kelimeler kurtu-luş kelimeleridir" buyurdular.M1

Yine, İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Emir'ül Müminin Ali (a.s) ailesinden birinin vefat anı geldiğinde ona kurtuluş kelimelerini; (yanı):

"Lailahe illellah'ul-Helim'ul-Kerim, la ilahe illellah 'ul-Eliyy 'ul-Azim, sübhanella-h 'i Rebbi's-Semavat'is-Seb 'i ve Reb 'il-Ara-

1- Furuu'l Kâfi c. 3, s. 124, Menlayahzuruhu'l
Fakih, c. 1, s. 77, El-Vesail, c. 2, s. 666, 38. bölüm,
hadis no: 2.25

zin'es-Seb'i ve mafihinne ve mabeynehün-ne ve Rebb'il-Arş'il-Azim ve selamun al'el-murselin ve'l hemdulillah'i Rebb'il-Alemin" duasım okuturdu. Hasta bu duayı o-kudu mu ona: "Artık git, senin için bir so-run olmayacaktır" derdi.m

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: "Ölüm üzere olanlarınıza:

"Lailahe illallah" demesini telkin edin; çünkü kimin en son sözü "Lailahe illallah" olursa cennete girer."2

Imam Muhammed Bakir (as) şöyle buyurmuşlardır: **"Ölüm halinde olanlarınıza "La ilahe illallah " demesini ve velayet inancını telkin ediniz."** 3

Hiz. İmam Muhammed Bakir (a.s)'dan

1 - Furuu'l Kâfi c. 3, s. 124, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 240, El-Vesail, c. 2, Ebbab'ül İhtizar, 38. bölüm, hadis no: 3.

2 - Menlayahzuruhu'l Fakih, c. 1, s. 78, Bihar-til Envar, c. 81, s. 232, El-Vesail, 36. bölüm, hadis no: 6 ve9.

3 - Furuu'l Kâfi c. 3, s. 123, El-Vesail, c. 2, s. 665, 37. bölüm hadis no: 2.

26

dedi ki: "Allah Resulü (a.s) şöyle buyurmuş-lardır: "Ölenlerinize "La ilehe İllallah" demesini telkin edin. Zira o günahları silip götürür. "Bu arada: "Ey Allah Resulü! İnsan bu kelimeyi sağığında söylerse nasıl olur? " derler. Allah Resulü: "Bu günahları daha fazla silip götürür, dahafazla silip götürür" cevabını verir. Sonra ekler: "Bilin ki, 'La ilahe illallah' kelimesi mümin kimsenin hem hayatında, hem ölüm halinde hem de kıyamet günü tekrar dirildiğinde korkusunu giderir. "Sonra da şöyle devam eder: "Ceb-rail dedi ki: "Ey Muhammed! Eğer kıyamet günü dirilenleri bir görsen; birisi yüzü beyaz olarak kalkip; "La ilahe illallah " di-ye nida ederken, birisi de yüzü siyah olarak kalkip; 'eyvah bana, eyvah bana' diye seslenecektir.m

Keza; Ehl-i Beyt tarafından ölüm halin-

1 - El Vesail, c. 2, Ebbab'ül İhtizar, 36. bölüm, hadis no: 10, Bihar-til Envar, c. 81, s. 236, hadis no: 13.

"Ya men Yekbel'ul-Yesir ve Ya'fu e-n'il-Kesir ikbel minni'l-Yesir ve'fu enni'l-Kesir inneke ente'l-Gefur'ur-Rahim"1 duasını okutmak da tavsiye edilmiş ve Allah Resulü'nün; can çekişirken korkunç sahnelerle karşı karşıya kalan bir gence bu duayı okuttuğu; o gencin de bu duayı tekrarlama sonucunda o korkunç sahnelerin zail olup yerini onu sevindirecek sahnelerin aldığı ve o gencin bu haldeyken can verdiği kaydedilmiş-tır. 2

1 - Anlami: **"Ey az hayir ameli kabul edip çok günahı affeden; benden az amelimi kabul et, çok günahımı affeyle; şüphesiz sen çok bağışlayan ve rahmedensin."**

2 - Furuu'l Kâfi c. 3, s. 125, Bihar-iil Envar, c. 81, s. 233, Menlayahzuru'l Fakih, c. 1, s. 78, El-Vesail, c. 2, s. 668, 39. bölüm hadis no: 3.

Ölüm Halinde olan Kimsenin Başı Ucunda Yasin ve Sâffât Surelerinin Okunması

Ölüm halinde olan kimsenin yanında Kur'an tilavet edilmesi özellikle de Yasin ve Saffat surelerinin okunması sünnettir.

Süleyman'ül-Caferi diyor ki: "Hz. İmam Musa Kazım (a.s)'ı gördüm. Oğlu Kasım'a: "Ey oğlum, kalk kardeşinin başı ucunda Sâffât Suresi'ni sonuna kadar oku" dedi. O da okumaya başladı ve "Şimdi onlara sor: 'Onlar mı daha güçlüdür, yoksa bizitn ya-rattıklarımız tını?' Şüphesiz biz onları ya-pışkan bir çamurdan yarattık" ayetine u-laşınca o genç can verdi. Cenazenin üzerini örtüp dışarı çıktıklarında Yakub bin Cafer İ-mam'a yönelerek: "Biz ölüm halinde olan bir insanın üzerinde Yasin Suresi'nin okun-duğunu bilirdik, oysa siz bize Sâffât'ı oku-mayı emrettiniz" dedi. Bunun üzerine İmam

1-Sâffât/11.

(a.s) ona: "Ey oğlum, bu sure ölüm halinde olan her insanın üzerinde okunursa, Allah onun rahathğını çabuklaştırır" buyurdu."1

Hz. İmam Cafer-i Sadık (as) şöyle buyurmuşlardır:

"Kim Yasin Suresi 'ni okur ve aynı günde de vefat ederse, Allah onu cennete götürür; onun gusül merasimine otuz bin melek iştirak eder; onun için Allah 'tan mağfiret dilerler ve böylece kabrine kadar onu teşyi ederler..."2

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır:

"Ey Ali, ölen bir insanın yanında Yasin Suresi okunursa, Allah anında ona ölümü hafifletir."³

1 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 126, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 238, hadis no: 22, El Vesail, c. 2, s. 670, 41. bölüm, hadis no: 1, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 427.

2 - Bihar-ül Envar c. 81, s. 239, hadis no: 26.

3 - Bihar-ül Envar c. 81, s. 240.

30

Ölümünden Sonraki Hükümler

Vefat Haberinin Komşulara Bildirilmesi

Ölünün kefin, defin ve teşyi işlemine iş-tiraklerini sağlamak amacıyla, ölen kimse-nin yakınlarının, vefat haberini akraba, komşu ve dostlara bildirmeleri, tekit edilen sünnetlerdendir.

İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Ölünün cenaze merasimine işti-rak etmelerini, ona cenaze namazı kılma-larını, onun için Allah'tan mağflret dilemelerini sağlamak amacıyla, ölen kimsenin yakınlarının, ölüm haberini onun arkadaş ve dostlarına haber vermeleri icap eder. Böylece onlar için sevap yazıldığı gibi, ölen için de mağfret yazılır ve cenazeleri için

31

kazandıkları mağfret dileme sayesinde onun için sevap elde etmiş olurlar."

Yine, O Hazret şöyle buyurmuşlardır: "Cenaze merasimi, insanlara ilan edilmelidir."²

Ölünün Gusül, Kefin, Defin İşlerinin Geciktirilmeden Yapılması

Ehl-i Beyt fıkında, ölen kimsenin gu-sül, kefin, defin işleminin yapılması, mevzudan haberdar olup buna güç yetiren her mükellefe kifai olarak farz olsa da, bunun geciktirilmeden yapılması tekit edilen sünnetlerdendir.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlar-dır: "Ey insanlar, kimse gündüz vefat eden cenazesinin kefin, defin işlemini geceye ve gece ölen cenazesinin kefin, defin işlemini gündüze bekletmesin; Allah size rahmet et-

1 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 166, Bihar-ül Envar c. 81, s. 248, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 452.

2 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 167.

32

sin, ölümlerinizin kefin, defin işlemini, güneşin doğmasına veya batmasına bekletme-yin; onları istirahat yerlerine ulaştırmakta acele davranın." ın

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Birisi öldüğünde hemen onun kefin, defin işlerine başla ve bu işte ça-buk davran.m

Hız. İmam Sadık (a.s) Allah Resulü'nün şöyle buyurdıklarını nakletmişlerdir: "Gil-nun başlangıcında ölen birinin defin işle-mini öğleye kadar tamamlayın.m

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Sabahleyin vefat edeninizin öğlesini, akşa-ma doğru vefat edeninizin de gecesini meza-rında geçirmesini sağlayın."4

1 - Furuu'l Kâfi c. 3, s. 137, Menlayahzuruhu'l Fa-kih, c. 1, s. 85, El-Vesail, c. 2, s. 675, 47. bölüm, hadis no: 1, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 428.

2- El-Vesail, 2.c. 47. bölüm, 6. hadis.

3 - Furuu'l Kâfi c. 3, s. 138, El-Vesail, c. 2, s. 676, 47. bölüm, hadis no: 5, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 428.

4 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 254.

33

Ancak kefin, defin işleminin gecikti-rilmesini gerektiren bir neden söz konusu o-lursa; örneğin, öldüğü sanılan insanın, ölü-münden emin olunmazsa, ölümün kesin teş-hisi için, cenaze merasimi geciktirilmelidir. Allah Resulü ve Ehl-i Beyt İmamları'ndan gelen hadislerde bu gibi hallerde cenaze merasiminin üç güne kadar ertelenebileceği yer almıştır. 1

Cenazeye Gusül Verilmesinin Nedeni

Temizlik, ister maddi ve fiziksel açıdan olsun, ister ruhi ve manevi açıdan, bütün i-lahi dinlerin, özellikle de İslam dininin in-sanları davet ettiği en önemli ilkelerden bi-ridir.

Allah Teala şöyle buyurmuştur: "Onda temizlenmeyi seven adamlar vardır. Al-

1- Bkz. Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 209, 210, 229, El-Vesail, 2.c. 48.bölüm, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 248, 249, 254.

34

lah da temizlenenleri sever"1 Yine şöyle buyurmuştur: "...Sizi temizlemek için gök-ten su indiriyor..."2 Ashnda İslam dininde bazı ibadetlerin yapılması için abdest ve gusül alınmasının şart koşılması, keza ölii-lere gusül verilmesinin farz kılınmasının hikmeti de budur.

Hız. İmam Rıza (a.s)'a; yazılı olarak, ölen insana neden gusül verildiği sorulunca ceva-ben şöyle yazmışlardır: "Ölen insana gusül verilmenin nedeni, onu; hastahklan nedeniyle maruz kaldığı pislik ve kirliliklerden temizle-mektir. Zira o ölümden sonra melekler ve ahi-ret ehliyle karşılaşacaktır. Dolayısıyla Allah 'a dönüşünde ve temizlik ehli olan melekleri mü-

lakat edip, onların buna ve bunun onlara do-kunduğunda temiz vepak olması daha sevimli-dir. Böylece temiz olarak Allah Azze ve Cel-le 'ye yönelebilecek, O 'nun rızasını ve şefaatinı dileyebilecektir. Bir diğer neden de, ölen in-

1- Tевbe/108 2-Enfal/11.

35

sandan ölürken kendisinin yaratıldığı meni çıkar ve cünüp olur. İşte bundan dolayı ona gusül verilir."

Abdullah Kazvini'den dedi ki; Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s)'a, öliye neden gusül verildiğini ve öliyi yıkayanın neden gusül alması gerektiğini sordum. İmam (as) şöyle buyurdular: "Ölüye, ölürken cünüp olduğun-dan meleklerle görüştüğü zaman temiz olsun diye gusül verilir. Keza, ölüyü yıkayanın da müminlerle mülakat ettiğinde temiz olsun diye gusül alması gerekir.112

Cenazeye Gusül Verilme Şekli

Ehl-i Beyt fıkhında; öliye aşağıdaki şe-kilde gusül verilir: İlk önce cenazenin be-denindeki pislik ve necislik yıkanarak tama-men temizlenir. Sonra ona birincisi, sidir

1 - El-Vesail, c. 2, s. 679, Ebvab-i Güsl-ül Meyyit, 1. bölüm, 3 ve 4. hadis, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 297, hadis no: 10, Menlayahzuruhu'l Fakih, c. 1, s. 84.

2- Bihar-ül Envar, c. 81, s. 285, hadis no: 2.

36

karışımli suyla, ikincisi, kâfur karışımli suy-la, üçüncüsü ise, saf suyla olmak üzere üç gusül verilir. Bu üç gusül farz olup yukarıda zikredilen tertip üzere verilmelidir.

Cenaze guslü, şekil itibariyle aynen ce-nabet guslü gibidir; yani her gusülde gusül niyetiyle önce cenazenin başı sonra sağ ta-rafı sonra da sol tarafı yıkanır.

Cenaze guslü de bir ibadettir; dolayısıy-la Allah rızası niyetiyle yapılmalıdır. Bi-naenaleyh gösteriş için veya başka bir a-maçla cenazeyi yıkamak, dış görünüş itibariyle cenaze guslü şeklinde olsa dahi, cenaze guslü için yeterli değildir.

İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle buyur-muşlardır: "Cenazeye üç gusül verilir; bi-rincisi, sidir karıştırılmış suyla; ikincisi, kâ-fur karıştırılmış suyla, üçüncüsü ise, saf suyla; sonra da kefenlenir... "

Abdullah bin Miskan diyor ki; Hz. İmam

1- Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 140, El İstıbsar, c. 1, s. 207

37

Sadık (a.s)'a, ölüye nasıl gusül verileceğini sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular: "Ölüye ilk olarak sidir karışımı suyla, ikinci olarak kâfur karışımı suyla, üçüncü olarak da saf suyla gusül ver." Ben: "Üç gusül de bedeninin tamamına mı olmalıdır?" dedim. İmam (a.s): "Evet" buyurdular. Ben: "Gusül verilirken bedeninin üzerinde bir gömlek olmalı mıdır?" dedim. İmam (a.s): "Eğer buna imkânın olursa, ona gömleğinin altından gusül ver" buyurdular ve eklediler: "Ölüye gusül verenin gusül esnasında elini eldiven gibi bir şeyle örtmesi daha sevimlidir."

Yine, İmam Sadık (a.s) cenaze guslünün şekliyle ilgili olarak şöyle buyurmuşlardır: "Cenazeye gusul vermek istediğinde onun avret yerini gömlek ve benzeri bir parça ile kapat..."² "Sonra cenazenin yüzünün

1- Furu'ul Kafi, c. 3, s. 139, El-Vesail, 2. c. 2. bölüm.1. hadis, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 446.

2- El-Vesail, 2. c. Ebbab-u Guslu'l Meyyit, 2. bölüm, 2. hadis, Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 139.

38

kibleye yönelik olması için ayaklarının altı kibleye gelecek şekilde sırt üstü uzatılır. Bacaklar toplu ise mümkün olduğu takdirde zorlamadan onları aç. Mümkün değilse öylece bırak. Sonra ilk olarak onun avret yerini üç defa yıka. Sonra başına yönelerek, ilk olarak başının sağ tarafını, sonra da sol tarafını yumuşaklıkla yıka ve gusül verirken sertlikten tamamiyle çekin; baş kısmına yönelerek ihtiyatla başını yıka; daha sonra sağ tarafının kendine dönük olmasını sağlamak için cenazeyi sol tarafı üzerine döndür; başından ayağına kadar yıka ve elinle sırtını ve karnını üç defa sıvazla. Sonra sol tarafının kendine dönük olmasını sağlamak için, onu sağ yam üzerine döndür; başından ayağına kadar yıka ve üç defa sırtını ve karnını sıvazla. Bu işleri ilk olarak sidir, sonra kâfur ve sonra da saf suyla olmak üzere her üç gusülde de aynı şekilde yerine getir.

1- El-Vesail, 2. c. 2. bölüm, 5. hadis, Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 140, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 446.

39

İmam Muhammed Bakır (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: "Cenaze guslü (şekil itibarıyla) aynı cenabet guslü gibidir."

İmam Rıza (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: "Cenaze guslü, şekil itibarıyla aynen sağ insanın cenabet guslü alması gibidir; şu farkla ki, sağın cenabet guslü bir gusül iken, cenaze guslü üç gusüldür. Cenaze guslüne sidir karışımı suyla elleri dirseklere kadar üç defa yıkamakla başlar, sonra avret mahallini üç defa yıkarsın, sonra başını üç defa yıkarsın, sonra sağ tarafını üç defa yıkarsın, sonra sol tarafını üç defa yıkarsın. Bu, birinci gusüldür. Sonra aynı şekilde kâfur karışımı suyla yıkarsın; sonra da aynı şekilde saf suyla yıkarsın; böylece üç gusül tamamlanmış olur. Yıkarken suyu kesintisiz olarak dök, sağ ve sol tarafları da baş tarafı olarak ayaklarına kadar yıka.

Ancak su az ise, her azayı üç defa ye-

1- El-Vesail, 2. c. 3. bölüm, 1. hadis, El- İstibsar, c. 1, 209, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 447.

40

rine bir defa yıkarsın. Böylece elleri bir de-fa, avret mahallini bir defa, başı bir defa, sağ bir defa ve solu bir defa suyu kesmeden her gusülde yıkarsın. Böylece her gusül, her orgam bir defa yıkamak suretiyle tamam-lanmış olur.

Ayrıca gusül verinin elini bir parça -ve-ya eldiven gibi bir şeyle- örtmesi, cenazeye elbise altından gusül vermesi ya da cenaze-nin avrat mahallinin bir parçayla örtülmesi de icap eder.
'n

Hz. İmam Rıza'nın beyanında yer alan ellerin dirseklere kadar ve avret yerinin yı-kanması, diğer hadisler de nazara alınarak gusül öncesi temizliğe hamledilmiştir. Do-layısıyla yukarıda da işaret edildiği üzere asıl cenaze gusli başın yıkanmasıyla başlar.

1 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 289, Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 139.

41

Ölüye Cünüplü Gibi Gusül Verilmesinin Hikmeti

Ölüye, cünüplü kimsenin yaptığı gibi boy abdesti şeklinde gusül verilmesinin hikmeti, ruhun bedenden ilişkisini kestiği sırada ölen kimseden meni çıkarak cünüp olması hasebiyledir.

Birisi; İmam Sadık (a.s)'a: "Niçin ölüye cenabet guslü gibi gusül verilir?" diye so-runca, Hazret cevaben şöyle buyurmuşlar-dır: "Çünkü ruh bedenden ayrıldığında, is-ter küçük ister büyük, ister erkek, ister kadın olsun, ölen insandan yaratılışının esasını teşkil eden nutfе de çıkar. İşte ölüye cenabet guslü gibi gusül verilmesi bu yüzdendir.m

Derisinin Yüzülmesinden Korkulan Ölünün Hükmü

Derisinin yüzülmesinden korkulan ölü-ye, el dokundurmadan gusül verilebilmesi

1 - El-Vesail, 2. c, Ebvab'u Ğuslü'l Emvat'tan 3. bölüm, 2. hadis.

42

mümkünse verilmeli; aksi takdirde her gu-sül yerine bir teyemmüm olmak üzere top-lam üç teyemmüm verilmelidir.

Ölüye verilen gusül yerine teyemmüm de, aynen sağ insanın gusül yerine aldığı teyemmüm şeklinde yapılır. Yani, bir şahıs ölüye gusül yerine teyemmüm vermek niye-tiyle iki elinin içini temiz ve kuru olan toprağa vurur. Sonra iki elini birleştirerek cena-zenin alnından çenesine kadar yüzüne sürür. Sonra bir daha elini toprağa vurarak, sağ eliyle ölünün sağ elinin üzerini ve sol eliyle de sol elinin üzerini bileklerden parmak uç-larına kadar sıvazlayarak sürür.

Hz. İmam Ali ve İmam Muhammed Bakır (as) şöyle buyurmuşlardır: "Ölünün çiçek hastası yamralı veya yanmış olması nedeniyle derisinin dağılmasından korkulursa (gusül) verirken yahızca üzerine su dökülür; ancak bımunla da derisinin yüzülmesinden korkulursa gusül'yerine teyemmüm verilir."

1- El-Vesail, c. 2, Ebbab'u Ğuslü'l Emvat'tan lö.bölüm, 1,2, 3. hadis.

43

Yine, Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Bir grup Allah Resulüne gelerek; "Ey Resulullah, bizim çiçek hastası olan bir ferdimiz vefat etmiştir; eğer ona gusül ve-rirsek, derisi dağılır" dediler. Bunun üze-rine Hazret onlara: "Öyleyse, ona teyem-müm verin. "buyurdular."

Düşük Ceninin Hükümü

Ehl-i Beyt fıkında düşük ceninin, beden azalarını tamamladığı ve anne rahminde dört ayını tamamladığı takdirde gusül, kefin ve defin işleminin yerine getirilmesi farzdır.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Düşük cenin eğer azaları tam olursa onun guslü, kefen ve defin işlerinin yerine getirilmesi farzdır.m

Keza, şöyle buyurmuşlardır: "Düşen ce-

1 - El-Vesail, c. 2, Ebbab'u Ğuslü'l Emvat'tan lö.bölüm, 4. hadis.

2- El-Vesail, c. 2, Ebbab'u Ğuslü'l Emvat'tan 12. bölüm, 1. hadis.

44

nin dört ayını doldurmuşsa ona gusül verilmelidir.m

Sumae diyor; Hz. İmam Musa Kazım (a.s)'a: "hilkatini tamamlamış olan bir dii-şüğe gusül, kefin ve defin işlemi yapılmalı mı?" diye sordum. imam (a.s): "Bunların tamamını yapmak vaciptir" buyurdular." 2

İmam Rıza (a.s) da şöyle buyurmuş-lardır: "Kadın çocuk düşürdüğünde eğer ço-cuk kâmil ise, ona gusül, henut ve kefen iş-lemi yapılarak defhedilir; ama kâmil değil-se, gusül verilmeden öylece kanıyla defne-dilir. Çocuğun kâmil olmasının ölçüsü ise dört ayını tamamlamasıdır. "3

Hac İhramındayken Ölenin Hükümü

Ehl-i Beyt fıkında hac ihramındayken ölen kimseye de, aynen diğerleri gibi üç

1- Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 206, El-Vesail, c. 2, Ebbab'u Ğuslü'l Emvat'tan 12.bölüm, 4. hadis.

2- Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 208.

3 - Bihar-ül Envar, c. 82, s. 10.

45

gusül verilir; kefenleme işleminde de diğer-leriyle hiçbir farkı yoktur. Ancak ihramlı o-lana güzel koku kullanması haram oldu-ğundan, onun ikinci guslünün verildiği suya kâfur

katılmaz ve ikinci guslü de c guslü gibi saf suyla verilir. Keza, aynı ne-denden dolayı ihram halinde ölene kfurla hanut da yapılmaz. Yani secde azalarına k-fur sürülmez.

H. İmam Rıza ve H. İmam Sadık (a.s) yle buyurmuşlardır: "İhramhyken len bi-rinin hükmü, ihramda olmayan birinin hk-m gibidir, ona gusül verilir, bedenın tama-mı parçayla kefenlenir, yüzü de kapatılır; yani ihramlı olmayana ne yapırsa ona da aynı yapılır; ancak ona güzel koku sürülmez. Bu yüzden onun ikinci guslne kâfur katılmaz ve azalarına hanut sürülmez.ın

1- El-Vesail, Ebbab'l Ėusl, 13.bölüm, 2 ve 7.

hadis.

46

Şehidin Hükmü

Ehl-i Beyt fıkhında bizzat Allah Resulü veya masum imamlar olan Oniki Ehl-i Beyt İmamları'ndan birinin ya da özel temsilcisinin emriyle olan cihatta veyahut -masumdan emir gelmese dahi- kfirlerin saldırısına karşı İslam topraklarını savunurken, çatışma alanında katledilen şehide gusül ve-rilmez, kefenlenmez, hanut sürülmez; sadece namaz kilinark kendi elbisesiyle birlikte defnedilir. Elbisesi tamamıyla parçalanmış veya alınmışsa da kefenlendikten sonra namaz kilinark defnedilir; ama yarah olarak cephe gerisine götürüldükten sonra şehit o-lursa, normal cenaze işlemine tabi tutulur.

Nitekim Allah Resulii (s.a.a) Bedir ve Uhut şehitlerine bu uygulamayı yaptı ve onların cenaze namazını kılarak: "Onları, kanlı elbiseleriyle defhediniz" buyurdular."1 H.

1 - Bihar-l Envar, c. 82, s. 7, El-Vesail, Ebbab'l Ėusl, 14.bölüm, 11. hadis.

47

Ali (a.s) da Muaviye ile yaptığı Sıffın savaşında şehit olan Ammar'i Yasir gibi şehit-lere aynı uygulamayı yaptı; yani sadece cenaze namazlarını kılarak öylece kanlı elbiseleriyle defnettiler. 1

H. İmam Musa Kazım ve İmam Sadık (a.s) da bu hususta buyurmuşlardır ki:

"İki saf arasında (cihat meydamnda) şehit edilen kişi için gusül, kefen ve hanut işlemleri yapılmaz, elbiseleriyle kefenlenip namaz kilinark defnedilir. Ancak elbisesi tamamıyla parçalanmış veya üzerinden a-lınmışsa, kefenlenmesi farzdır. Zira Allah Resulii elbisesi soyulan H. Hamza 'yi kefen-leyerek defnettiler. 'a

Yine, H. İmam Sadık (a.s) yle buyurmuşlardır:

"Allah yolunda şehit edilen kimse kendi

1 - Bkz. El-Vesail, Ebbab'l Ėusl, 14.bölüm.

2- Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 210, Bihar-ül Envar, c. 82, s. 9, 10, El-Vesail, 14.bölüm, 1,3 ve 7.hadisler, El İstibzar, c. 1, s. 214.

48

elbisesiyle defnedilir ve ona gusül verilmez, ancak eğer canlı olarak müslümanlar tara-findan bulunur da sonra ölürse gusul, kefen ve hanut işleri yerine getirilir."

"Nitekim Allah Resulü Hz. Hamza'ya gusul vermedi, ancak elbisesi soyulduğun-dan onu kendi elbisesiyle kefenledi ve na-maz da kıldı.m

Namahrem Erkeğin Kadına Ve Namahrem Kadının Erkeğe Gusül Vermesinin Caiz olmadığı

Ehl-i Beyt fikhında, kari koca ve henüz üç yaşını doldurmamış olan çocuk ölüsü hariç, namahrem erkeğin kadın ölüsüne, namahrem kadının da erkek ölüsüne gusül vermesi, hatta bedenini örterek ve dokunmadan olsa dahi, caiz değildir. Kardeş gibi mahrem olan da ancak aynı cinsten biri bulunmadığı yerlerde avret

1- Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 211, 212, Bihar-ül Envar, c. 82, s. 6, El-Vesail, 14.bölüm, 9.hadis, Men La Yahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 97, El İstibzar, c. 1, s. 214.

49

yerini örterek gusül verebilir. Keza, kari koca ve üç yaşını doldurmamış çocuk cenazesi hariç, aynı cinsten birinin ölüye gusül verdiğinde de ölünün evrat yerinin bez ve benzeri şeyle örtülmesi şarttır.

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuş-lardır: "Eğer bir kadın seferde vefat eder de ona gusul verecek bir kadın veya mahrem bir erkek bulunmazsa, o gusul verilmeden kendi elbisesiyle defnedilir; keza bir erkek de vefat eder ve ona gusul verecek bir erkek veya mahrem bir kadın bulunmazsa, kendi elbisesiyle gusul verilmeden defnedilir. '1

Yine, o hazret şöyle buyurmuşlardır: "Eğer müslüman bir erkek ölür ve ona gusul verecek müslüman bir erkek veya mahremi olan müslüman bir kadın bulunmaz da yal-mzca hristiyan erkek ve müslüman olduğu

1- El-Vesail, 21.bölüm, 1,2, 3 ve 4. hadisler, Furu'ul Kafi c. 3, s. 158, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 94, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 301, 307, El istibzar, c. 1, s. 197, 201, 203, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 438.

50

halde ona namahrem olan kadın bulunursa, bu durumda hristiyan erkeğin kendisi gusul aldıktan sonra ona cenaze guslü vermesi gerekir. Çünkü bu durumda ıstırar (mecbur-luk) söz konusudur; keza eğer müslüman bir kadın vefat eder ve ona gusul verecek müs-lüman bir kadın veya mahremi olan müs-lü-man bir erkek bulunmaz ve sadece hristi-yan kadınla ona mahrem olmayan müs-lü-man erkek bulunursa, bu durumda hristi-yan kadın ilk önce kendi gusul alır, sonra da ona gusul verir. 'n

Eşlerin Birbirlerine Cenaze gusül Vermesinin Caiz Olduğu

Yukarıda da işaret ettiğimiz üzere, Ehl-i Beyt fikhında, eşler birbirlerine gusül verip kefenleyebilirler; hatta bu hususta diğerlerinden öncelik taşırlar. Ancak gusül esnasında cenazenin avret mahallinin açıktutulması mekruhtur.

1- El-Vesail, 19. bölüm, 1 ve 2. hadis, Furu'ul Kâ-fi c. 3, s. 159, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 95, 96.

51

Hz. İmam Sadık (as) şöyle buyurmuşlardır: "Erkeğin kendi karısına gusul vermesinin sakıncası yoktur; zira hanıma gusul vermek ve kabre koymak için herkesten daha layık olan kocasıdır. Kadın da b'len kocasına gusul verebilir."

Erkeğin Zaruret Halinde Kendine Mahrem olan Kadına Ve Bilakis Cenaze Gusül Vermesinin Caiz oluşu

Yukarıda da işaret edildiği üzere, Ehl-i Beyt fikhında cenazeye gusül verecek aynı cinsten biri bulunmazsa; baba, anne, kardeş, amca, dayı gibi ona mahrem olan muhalif cinsten biri ona gusül verip kefenler.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Eğer bir erkek vefat eder ve ka-

dınlar dışında kimse bulunmazsa, kan-

si veya mahremi olan başka birisi, ona

gusul verebilir ve diğer kadınlar da

1- El-Vesail, 24. bölüm, 3, 4, 5, 7 ve 9. hadisler, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 87, El İstıbsar, c. 1, s. 197, 199.

52

elbise üzerinden onun bedenine su dökebilirler."

"Keza, vefat eden bir kadına gusül verecek bir kadın bulunmadığı takdirde, kocası veya mahremi olan bir erkek de yoksa o gusul verilmeden kendi elbisesiyle defnedil-melidir, ama eğer kocası veya mahremi o-lan bir erkek varsa, onlar ona gusül verme-lidir. Ancak avret yerini örtmeleri gere-kir.m

"Velhasıl, erkek, zaruret halinde annesi, kız kardeşi ve diğer mahremlerine gusül ve-rebilir, ancak avret yerlerini örtmesi gere-kir.m "Keza, vefat eden bir erkeğe gusül ve-

1 - El-Vesail, 20. bölüm, 4. hadis, 157, Furu'ul Kâfi c. 3, s. 158, El İstibsar, c. 1, s. 196, 198, 204, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 437, 444.

2 - El-Vesail, 20. bölüm, 7. hadis, Furu'ul Kâfi c. 3, s. 157, 158, El istibsar, c. 1, s. 204 Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 444.

3- Aym kaynak, Furu'ul Kâfi c. 3, s. 157, 158, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 94, 95, El istibsar, c. 1, s. 199, 204, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 439, 444.

53

recek müslüman bir erkek bulunmazsa ha-lası, teyzesi ve diğer mahremleri tarafından gusul verilebilir.m

Zaruret Halinde Cenaze Guslünün Kalkması

Ehl-i Beyt fıkında üç yaşını aşmış olan bir cenazeye gusül verecek kendi cinsinden biri bulunmaz ve muhalif cinsten mahrem olan biri de olmazsa, gusül görevi kalkar. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Eğer bir kadın hiçbir kadın ve mahrem erkeğin olmadığı bir yerde ölürse gusul verilmeksizin elbiseleriyle birlikte defiedilir. Keza, eğer bir erkek namahrem kadınlardan baş-ka kimsenin olmadığı bir yerde ölürse, gusul verilmeksizin elbiseleriyle defiedilir.m

1- Aym kaynak, Furu'ul Kâfi c. 3, s. 158, Men la Yahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 94, 95, El istibsar, c. 1s. 199, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 444.

2- El-Vesail, 21.bölüm, 1,2, 3 ve 4. hadisler, Furu'ul Kafi c. 3, s. 158, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s.

54

Yine, O Hazret şöyle buyurmuşlardır: "Kadınların üç yaşını doldurmamış er-kek çocuğuna erkeklerin de üç yaşını dol-durmamış kız çocuğuna cenaze guslü ver-melerinin sakıncası yoktur.ın

Haris bin Muğire diyor; Hz. İmam Ca-fer-i Sadık (a.s)'a, kadınların kaç yaşına kadar erkek çocuk cenazesine gusül verebile-ceklerini sordum. İmam (a.s): "Üç yaşına kadar" buyurdular. "2

Cenaze Guslü Ölünün Boynunda Olan Diğer Gusülleri de Kaldırır

Ehl-i Beyt fıkında; cenaze guslü, ölen kimsenin boynunda bulunan cenabet, hayız ve nifas guslü gibi sağlığında mükellef ol-duğu gusüllerin de yerine geçer ve onları da

94, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 301, 307, El İstibsar, c. 1, s. 197, 201, 203, 204, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 438, 441.

1- El-Vesail, 23.bölüm 1 ve 2. hadis.

2 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 160.

55

ölenin boynundan kaldırır. Onlar için ölüye ayrıca gusül verilmesi gerekmez.

Zurare diyor; Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s)'a: "Cünüp olarak ölen kimseye nasıl gusül verilir ve ne kadar bir su kul-lanılması yeterli olur?" diye sordum. İmam buyurdular ki: "Cenaze guslü olarak verilen gusül hem cenabet hem de cenaze guslü o-larak yeterlidir; zira bu durumda iki sebep bir sebepte toplanmıştır."

Hz. İmam Sadık (a.s) da şöyle buyur-muşlardır: "Cenabet, hayiz veya nifas halin-de ölen kimseye aynı temiz ölen kimseye ve-rildiği gibi gusül verilir; bu gusül onun bü-tün gusüllerinin yerine geçerlidir.1a

1 - El-Vesail, c. 2, 31. bölüm, 1. hadis, Furu'ul Kâfi c. 3, s. 154, El istibsar, c. 1, s. 194, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 432.

2- Aynı kaynak 2. hadis, Bihar-til Envar, c. 81, s. 308, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 432.

56

Gusülden Sonra Cenazeden Çıkan Şey Guslü Batıl Etmez

Ehl-i Beyt fikhında; cenazenin guslünün sona ermesinden sonra ondan çıkan kan ve benzeri şey guslü batıl etmez; dolayısıyla guslün yenilenmesi gerekmez; ama çıkan necisin yıkanması zorunludur. Bu necislik cenazenin kefenine de dokunmuşsa, onun da yıkanması şarttır, bu mümkün değilse de kefenin değiştirilmesi ya da necis olan bölü-mün kesilerek alınması gerekir.

Hz. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuş-lardır: "Eğer gusülden sonra ölüden bir şey -pislik- çıkarsa guslü yenilemek gerekmez yalnızca o yer yıkanır.ın

Yine, Hüseyin bin Muhtar diyor ki: Hz. İmam Sadık (a.s)'a: "Cenazenin guslünün

1- El-Vesail, c. 2, 32. bölüm, 1. hadis, Furu'ul Kâ-fi c. 3, s. 156, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 449.

57

sona ermesinden sonra ondan bir şey çıkar-sa ne yapılması gerektiğini sorduk. Hazret: "Sadece o şey yıkanır ve guslü iade edil-mez"buyurdular.M1

Yine, Hz. İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Gusülden sonra cenazenin burnundan kan ve benzeri bir şey gelir ve cenazenin kefenine ya da imamesine değerse, o bölüm makasla kesilerek ahmr. 'a

Cenazenin İşlerini Görmekte Ona En Yakın Olan Öncelik Sahibidir

Ehl-i Beyt fıkında; cenazenin gusül, ke-fen, hanut, namaz ve defin işlerinde cenazeden miras almakta öncelik sahibi olanlar öncelik taşırlar. Onlardan biri bu işe koyulur veya birisini bu işleri yapmakla görevlendirir ya da

1 - Ayni kaynak, 2. hadis, Furu'ul Kafi c. 3, s. 156.

2- Ayni kaynak, 3. hadis, Furu'ul Kafi c. 3, s. 156, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 450.

58

birisine izin verirse, başkalarının ona engel olma hakkı yoktur; hatta başkalarının bu işleri yapmaları için cenazenin velisinden izin almaları icap eder. Evet, eğer veli izin vermek-ten imtina eder ve kendi de yapmazsa, bu hak-kını kaybeder; diğerleri izinsiz olarak gerekli işlemleri yapabilirler.

Hız. imam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Cenazeye ona en yakın olan ya da velisinin emrettiği kimse gusül verir." Aynı içerik Hız. İmam Rıza (a.s)'dan da nakledilmiştir.²

Yine, Hız. Ali şöyle buyurmuşlardır: "Yöneticilerden biri cenazeye hazır olduğu-nda cenazenin velisi öne geçirdiği takdirde, o cenazeye namaz kılmaya herkesten daha evladır; aksi takdirde gasıp sayılır." ³

1 - Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 86, El-Vesail, c. 2, 36. bölüm, 2. hadis, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 308, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 431.

2 - Bihar-ül Envar c. 81, s. 289.

3 - El-Vesail, c. 2, Salât-ül Cenaiz kitabı, 32. bölüm, 4. hadis

59

Hız. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Cenazeye ona en yakın olan namaz kılar ya da istediğine bu hakkım devreder."

Allah Teala'nın; "Allah'ın kitabına göre yakın akrabalar birbirlerine daha ev-ladır. Şüphesiz ki, Allah her şeyi bilir"² ayeti de bu hükmün diğer bir kanıtıdır.

Cenazeyi Kefenlemenin Farziyeti Ve Hikmeti

Ehl-i Beyt fıkında; müslüman cenazesini kefenlemek farz-i kifaidir. Yani Müslümanlar-dan birileri bunu yaparsa, diğerlerinin de uhde-sinden kalkar; aksi takdirde olaydan haberi olup da bu farizayı yerine getirme imkânına sahip olan her mükellef müslüman sorumlu olur. Ancak eğer cenazeden bir mal kalmamışsa ve bir kimse de ona kefen bağışında bulunmazsa.

1 - El-Vesail, c. 2, Salât-ül Cenaiz kitabı, 32. bölüm, 1. hadis

kefenleme hükmü kalkar ve cenaze, gusül ve namaz gibi diğer işlemleri yerine getirilerek iiryan olarak defhedilir.

Aynca, cenazeyi kefenlemenin bir takım hikmetleri de vardır ki; bu hikmetlerin bazılanna Hz. İmam Rıza (as)'dan nakledilen şu hadiste işaret edilmiştir: Fazl bin Şazan diyor ki; Hz. İmam Rıza (as) şöyle buyurdular: "Cenazeyi kefenleme şu nedenle emredildi ki, ölen kimse Rabbinin karşısına temiz bir cesetle çıksın; avret yeri onu taşıyıp defnedenlere görülmesin; insan-lar onun bazı durum ve çirkin görüntülerine şahit olmasın; kalpler bela ve bozulmadan dola-yı böylesi şeyleri görmek nedeniyle katılaşmasın; diriler nazannda daha temiz ve sevimli olsun ve dostunun iğrenmesine ve nefret duymasına vesile olmasın; aksi takdirde artık onun hatirasmi ve sevgisini unuttur; geri bıraktığını ve vasiyetini gözetmez; emrettiği ve sevdiği şeyleri de ihmal edip görmezlikten gelir."

1- El-Vesail, 2.cilt, Ebvab-ut- Tekfin, 1. bölüm, 1. hadis, Bihar-til Envar, c. 81, s. 324.

Kefenin Kaç Parçadan Oluştuğu

Ehl-i Beyt fıkında; kefenin farz olan bölümü üç parçadan oluşur. Bu üç parçaya; İzâr, (peştamal) Kamis (gömlek) ve Lifafe (örtü) denir. İzâr (peştamal), cenazenin gö-beği ile dizi arasını tamamıyla örter; sine-den dizlerin altına kadar olması daha iyidir. Kamis (gömlek), omuzlardan baldırlara kadar bedeni tamamıyla kaplar; ayakların üze-rine kadar örtmesi daha iyidir. Lifafe (örtü) ise, uzunluk açısından baş ve ayakuçların-dan bağlanabilecek şekilde cenazenin basin-dan ayakuçlarına kadar, genişlik açısından da parçanın bir tarafı diğer tarafın üstüne gelecek şekilde bedenin tamamını kaplar. Bunlar kefenin farz olan kısmıdır. l

Ancak eğer cenaze erkek ise, ayrıca ba-şına imame sarılması ve avret yerinin üzeri-ne pamuk gibi bir şey konduktan sonra kal-çalarının bir parçayla birbirine sıkıca bağ-

1 - Bkz. Menlayahzurahu'l Fakih, c. 1, s. 87.

lanması, kadın ise de başının başörtüsü ye-rine geçecek bir parçayla bağlanması, göğ-sünün bir parçayla sarılması ve erkek cenazesinde olduğu gibi avret mahallinin üzerine pamuk gibi bir şey konduktan sonra kalçala-rının bir parçayla sıkıca birbirine bağlanma-sı kefeninin sünnetlerindendir.

Hız. İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle bu-yurmuşlardır: "Cenaze, imame ve kalçalara sarılan bez parçası dışında üç parçayla ke-fenlenir. Kalçaların bir parçayla sarılması ise, cenazeden bir şeyin gelmesini önlemek içindir. Bu parça ve imame gereklidirler a-ma kefenden değildir.in

Keza, Sahl kanalıyla nakledilen bir hadiste şöyle yer alıyor: İmam'a kadının nasıl kefenle-neceğini sordum. Buyurdular ki: "Kadın da aynen erkek gibi kefenlenir; sadece ayrıca kadının

gö-ğüsleri de bir bez parçasıyla sırtından bağlanır ve avret mahalli de erkek cenazede kullanılındandır

1 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 144, El-Vesail, Ebvab-üt-Tekfin, 2. bölüm, 12. hadis.

63

daha fazla pamukla örtülerek birparçayla kalça-ları sıkı sıkıya bağlanır."

Yine, Abdurrahman bin Ebi Abdullah diyor

ki; "Hz. İmam Sadık (a.s)'a kadın cenazesinin

kaç parçayla kefenleneceğini sordum. İmam:

"Kadın cenazesi biri başörtüsü olmak üzere beş

parçaylakefenlenir"buyurdular."2

İmam (as), bu hadiste her cenazenin kefe-ninde farz olan üç parçaya ilaveten, kadın cenazesinde sünnet olan başörtüsü ve göğsünün bağ-landığı parçaya da işaret etmiştir. Velhasıl, yu-karıdaki hadiste de açıkça belirtildiği gibi, kefenin farz bölümünde kadın cenazesiyle erkek cenazesi arasında bir fark söz konusu değildir. Ancak kefenin sünnet bölümünde, kadın cenazesinde başörtüsünün yanı sıra göğüsleri de bir parçayla sarılır. Ayrıca, kadın cenazesinin avret yerinin ör-tülmesinde erkek cenazesinde kulanılındandır daha fazla pamuk kullanılır.

1 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 147, El-Vesail, Ebvab-üt-Tekfin, 2. bölüm, 16. hadis.

2 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 145, 146.

64

Yine, İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Babam vasiyetinde kendi-sini üç elbiseyle kefenlememi yazdılar. Bun-lardan biri, cuma günü namaz kıldığı çizgili Yemen kumaşından olan cübbesiydi. Biri de bir başka elbise, diğeri ise bir gömlekti. Ben babama "bunları niçin yazıyorsunuz?" dedim. Buyurdular ki; "İnsanların seni zorlamalarından korkuyorum. Eğer onlar sana dört veya beş parçayla kefenle derlerse; bu-nu yapma. Ayrıca bir imameyle de imame sar; ancak imame kefenden sayılmaz; imame bedenini sarıldığı parçalardan sayılır."

Hz. İmam Muhammed Bakir (as) ise Allah Residünün kefeni hususunda şöyle buyurmuşlardır: "Allah Resuhi üçparçayla kefenlendi. Bimlarm ihisi Sahari, biride Yemeni parcasiydi "2

1 - Aynı kaynak, 10. hadis, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 89.

2 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 144, El-Vesail, Ebvab-üt-Tekfin, 2. bölüm, 3,4. 6. ve 17. hadisler, Furu'ul Kâfi c. 3, s. 143, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 93.

Burada değindiğimiz bu hadisler ve de-ğınmediğimiz Ehl-i Beyt kaynaklarında bu-lunan konu hakkındaki yüzlerce hadislerden şu anlaşılmaktadır ki, Ehl-i Beyt fıkhında kefeninin farz olan kısmı üç parçadan oluş-maktadır; sünnet olan kısmı ise, erkekte i-mame ve kalçaların bağlandığı parça olmak üzere iki parça, kadında ise, başörtüsü, gö-ğüslerin ve kalçaların bağlandığı parçalar olmak üzere üç parçadır.

Ayrıca, cenazenin taşındığı sırada kefe-nin açılmaması için, kefenin baş ve ayakuç-larından ve cenazenin kemer hizasından bir parçayla bağlanması da sünnettir.

Kefenleme Şekli

Ehl-i Beyt fıkhında cenazeyi kefenle-mek için ilk önce yere veya varsa özellikle cenazenin kefenlenmesi için hazırlanan mu-salla taşı benzerindeki taşın üzerine kefen parçalarının en büyüğü olan Lifafe (örtü) açılır, onun üzerine ikinci büyük parça olan

Kemis (gömlek) serilir; onun üstüne de izar (peştamal) denen parça gerilir.

Bu arada kefenin sünnetlerine de amel edilmek isteniyorsa da, bunun iizerine de kalçaların bağlanacağı parça serilir. Cenaze kadın ise, ayrıca göğüslerinin bağlanacağı parça da göğüs hizasına gelecek şekilde gerilir. Guslü, ya da teyemmüm verilmesi ge-reken durumlarda teyemmümü tamamlanmış olan cenazenin bedeni bu kefen parçala-rının iizerine konduktan sonra önce cenaze-den bir şeyin çıkmasını önlemek için avret yerleri pamuk gibi bir şeyle örtülerek anılan parçayla kalçaları sıkıca bağlanır.

Sonra kefen parçalarının geri kalan ki-simlan dürülmeden önce, cenazenin yedi secde uzuvlarına hanut sürülür; yani ahndan başlamak üzere iki elinin avuçlarına, iki diz kapaklarına ve iki ayağının başparmak uçla-rına kâfur tozu sürülür.

Bu işlem bittikten sonra, eğer cenaze kadın ise, ilk önce göğüsleri anılan parçayla bağlanır.

Ve erkek cenazenin imamesi, kadın cenazenin de başörtüsü bağlandıktan sonra da, kefenin farz parçaları dürülmeye başlanır.

Önce İzar (peştamal), sonra Kamis (göm-lek), sonra da Lifafe (örtü) sırasıyla dürülür.

Cenaze taşınırken kefenin açılmaması için de, kefen baş ile ayakuçlarından ve kemer hizasından ince bir parçayla bağlanır.

Böylece cenazeyi kefenleme işlemi, farz-larıyla ve sünnetleriyle tamamlanmış olur. An-cak sadece kefenin farzlarına da iktifa edilebilir. Yani, yalnızca peştamal, gömlek ve örtü denen parçalara iktifa edilerek yukarıda zik-redilen diğer parçalar terk edilebilir.

Ehl-i Beyt İmamları'ndan nakledilen ha-dislerde cenazenin kefenlenmesi şöyle açık-lanmıştır: "Cenazeyi kefenlemek istediğinde, önce Lifafe 'yi (örtüyü) aç, onun iizerine Kamis'i

(gömleği) bunların iizerine de tzar (peştamal) denilen parçayı aç ve îzar'ı diir-mekle kefenlemeye başla. Sonra ezilmiş kâ-furu alarak, cenazenin alnına ve diğer

68

secde uzuvlarına sür. Ayrıca kâfurla basin-dan ayaklarına kadar bütün eklemlerine, boynuna omuzlarna, dirseklerine, elin ve a-yaklarımın bütün eklemlerine ve elinin iç kısımlarına sür. Sonra Kamis denen parçayı dür... Cenazenin burnunun deliklerine, göz-lerine ve kulaklarna ne pamuk tika ne da kâfur sür. Sonunda Lifafe denen parça da dürülerek kefenleme bitirilir. Bu üç parça dışında ayrıca sünnet olarak erkek cenazeye sank sarılır, kadın cenazenin başına başör-tüsü bağlamr ve cenazenin kalçaları sıkıca bağlamr.ın

Cenazeyi Hanutlama

Yukanda da işaret edildiği üzere, Ehl-i Beyt fikhında; hac ihramındayken ölen kim-se hariç, cenazenin hanutlanması farzdır. Hanutlamak, cenazenin yedi secde uzuvla-

1- El-Vesail, c. 2, 14. bölüm, Ebvab-üt Tek-fin'den, 1. 2. 3. ve 4. hadisler, Menlayahzuruhu'l Fakih,

c. 1, s. 87.

69

nna, yani secde ederken yere konan, alnına, iki elinin avuçlarına, iki diz kapağına ve iki ayak başparmaklarına kâfur tozu sürülmesi demektir. Bu hanutun farz olan bölümüdür; ancak yukanda da değinildiği üzere, ayrıca cenazenin burnun iizerine, boynuna, bütün eklemlerine, omuzlarna, koltuk altlarına ve sinesine de hanut sürülmesi iyidir.

Hac ihramındayken ölen kimseye ise, koku haram olduğundan, kâfur sürülmesi caiz değildir. Daha önceleri de işaret edildiği üzere, ihramlı bir cenazeye sadece gusül verilip kefenlendikten sonra namaz kılınarak defnedilir.

Abdurrahman bin Ebi Abdullah diyor; Hz. İmam Cafer-i Sadık (as)'a cenazenin nasıl hanutlanacağını sordum. İmam: "Kâfurı cenazenin secde uzuvlarına sürün."buyurdular"1

Keza, o Hazret şöyle buyurmuşlardır:

"Cenazeyi hanutlamak istediğinde kâfurı alarak, cenazenin secde uzuvlarına, bü-

1- Furu'ul Kâfi c. 3, s. 146, El-Vesail, 16. b. 1. ha-dis Ebvab-üt Tekfin'den.

70

tün eklemlerine, başına, sakalına ve sinesine sür. Kadın ile erkeğin hanutlanması arasında ise bir fark yoktur."1

İmam Musa Kazim (a.s) ihramlıyken ölen cenazenin işlemleri hakkında şöyle buyurmuşlardır:

"Gusül verilir; kefenlenerek yüzü kapatılır; ama hanutlanmaz ve koku sürülmez."2

Muhammed bin Muslim diyor; Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s)'a ihramhyken ölen kimseye ne yapılması gerektiğini sor-dum. imam buyurdular ki:

"Yüzü kapatılır; ihramh olmayan cena-zeye ne yapıhyorsa, ona da aynısı yapılır; ancak onun cenazesine koku sürülmez."3

1 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 144, El-Vesail, Ekvab-üt Tekfin, 14. bölüm, 1. hadis, Bihar-til Envar, c. 81, s. 333, El İstibsar, c. 1, s. 212, 213, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 436.

2- El- Vesail, Ekvab-ii Guslii'l Meyyit, 13. bölüm, 6. hadis.

3- Ayru Kaynak, 4. hadis, Bihar-iil Envar, c. 81, s. 333.

71

Kefen Ve Hanutla İlgili Diğer Bazı Sünnetler

Ehl-i Beyt fıkhında; kefenin kenarlarına cenazenin kendisinin ve babasimn ismi yazılarak; Allah'ın birliğine, Hz. Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resulii olduğuna, Hz. Ali ve on bir pak evladının da Allah Teala'nın Hz. Muham-med'den sonra yeryüzündeki hüccetleri ve veli-leri olduğuna tanıklık ettiği, ayrıca mümkün olduğu kadariyla Kur'an ayetlerinden ve Allah Teala'nın bin ismini içeren Cevşen-i Kebir duasının yazılması; keza secde uzuvlanna surii-len kâfur tozuna bir miktar da Hz. imam Hiise-yin (a.s)'ın türbetinden (İmam Hüseyin (a.s)'ın mezarından alınan topraktan) karıştırılması da mustehaptır.

Ancak kefeninin yazılan yerlerinin cenazenin avret mahalli gibi saygısızlık sayı-lacağı yerlerine denk gelmemesi, keza tiir-bet karıştırılmış kâfurun da cenazenin ayak parmakları gibi saygısızlık sayılacağı yerlerine sürülmemesi gerekir.

72

Abdullah bin Seyrefi'nin babasından naklettiği bir hadiste şöyle yer almıştır: "Hz. İmam Musa Kazım (a.s)'ın cenazesini Kur-an 'ın tümünün yazıldığı bir parçayla kefen-lendi.m

Yine, Abdullah bin Cafer El-Himye-ri'nin yazılı olarak İmam Mehdi (a.s)'a yö-nelttiği: "Bize gelen hadislerde imam Cafer Sadık (a.s), oğlu İsmail'in kefenine "İsmail, Allah'tan gayri bir ilah olmadığına tanıklık ediyor" diye yazdığı nakledilmektedir; bi-zim de cenazenin kefenine kabrin toprağıyla veya benzeri bir şeyle böyle bir şey yazma-mız caiz midir?" diye yönelttiği sorunun cevabında imam (a.s): "Bu caizdir; övgü bütünüyle yalnızca Allah'a mahsustur" bu-yurmuşlardır."2

Yine, İmam Zeynülabidin (a.s), babası Hz. İmam Hüseyin'den o da babası Hz. A-

1- El-Vesail, c. 2, Ekvab-üt Tekfin, 30. bölüm, 1.

hadis.

2 - Aynı kaynak, 29. bölüm 6. hadis.

73

li'den o da Allah Resulü'nden naklettiği bir hadiste şöyle denmektedir:

"Harplerin birinde Allah Resulünün üzerinde kendisine ağırlık verip inciten bir zirh bulunuyordu. Cebrail Allah Resulüne gelerek; "Ey Muhammed;" dedi. "Rabbin sana selam eder ve der ki; bu zirhı çıkar ve şu duayı oku ki, o senin ve ümmetin için gü-vencedir... Ve kirn onu kefenine yazarsa, Allah ona azap etmekten haya eder."

Daha sonra Hz. İmam Zeynülabidin (a.s) şöyle devam ettiler:

"Babam bana bu duayı ezberlememi, ona tazim etmemi, onu kefenine yazmamı ve onu kendi aile bireylerime öğretip onları o-nu okumaya teşvik etmemi de tavsiye ettiler. 'n

Keza, Ehl-i Beyt fıkında; kefenin beyaz renkli, pamuk ve kaliteli parçadan olması da sünnettir.

1 - Bihar-til Envar, c. 81, s. 331.

74

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: **"Beyaz giysi giyiniz; o daha güzel, daha temizdir; ölülerinizi de beyaz kefenle kefenleyin."**¹

Başka bir hadiste de Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: "En hayırlı giysileriniz beyaz olanlarıdır; öyleyse diril-eriniz beyaz giysi giysin; ölülerinizi de beyaz giysilerle kefenleyin; çünkü o en hayırlı giysilerinizdendir."²

Hz. İmam Sadık (a.s) buyurmuşlardır ki: "Ölülerinizin kefenleri konusunda cö-mertlik edin, kaliteli parçalardan seçin ki, kefen ölünün ziynetidir ve onunla haşrola-caktır.rı³

1 - El- Vesail, Ebvab-üt Tekfîn, 19. bölüm, 1. ha-dis. Furu'ul Kâfî c. 3, s. 148, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 313, 329, 330, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 434.

2 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 329, Furu'ul Kâfî c. 3, s. 148.

3 - Aynı kaynak, 18. bölüm, 1. 2. 3. 6. hadisler. Furu'ul Kâfî c. 3, s. 148, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 312, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 449.

75

Yine, O Hazret buyurmuşlardır ki; "Ke-ten îsrailoğullarına aittir, onunla cenazele-rini kefenlerlerdi; pamuk ise Muhammed ümmetine aittir. l

Keza, O Hazret babaları aracılığıyla nakletmiştir ki:

"Ali (a.s)'ın giysilerinin çoğunluğu beyaz parçalardan yapılan elbiselerden olu-şurdu ve buyururdu ki: "ölülülerinizi de beyaz parçalarla kefenleyiniz."²

Keza, Ehl-i Beyt fıkında; cenaze ke-fenlenirken, cenazenin sağ ve sol taraflarına boynundan koltuk altına doğru, biri kefenin altından biri de üstünden olmak üzere, otuz kırk santim uzunluğunda olan iki yeşil ağaç dalının konması da sünnettir.

Hz. İmam Cafer-i Sadık (a.s) buyurmuş-

1 - Aynı kaynak, 20 bölüm, 1 ve 2. hadisler, Furu'ul Kâfi c. 3, s. 149, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 89, El İstibsar, c. 1, s. 210, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 432.

2 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 310.

76

lardır ki: "Biri sağına biri de soluna olmak üzere ölünün kefenine iki yeşil ağaç dalı ko-nur. Yeşil dal, ister mümin ister Mflr olsun her ölüyefayda sağlar.ın

Zurare diyor; Hz. İmam Muhammed Bakir (a.s)'a "Cenazenin kefenine niçin yeşil ağaç dalı konur?" diye sordum. İmam buyur-dular ki: "Ağaç dalı taze olduğu sürece azap ve hesap ondan uzak kahr; cenazenin sorgulanıp azaba uğraması da sadece bir gun içinde ve bir saat zarfında gerçekleşir.112

Yine, Siifyan-i Suri Hz. İmam Muhammed Bakir (a.s)'a cenazenin kefenine konan yeşilliği sorunca; Hazret şöyle cevap ver-mişlerdir: "Ensar'dan bir kişi vefat ettiğinde Allah Resulü onun cenaze işlemlerini ya-panlara arkadaşınızı yeşillik sahibi kılın ki,

1 - Aynı kaynak, 7. bölüm 6. hadis, Furu'ul Kâfi c. 3, s. 151, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 88. 89.

2 - Aynı kaynak, 7. bölüm 1. hadis, Furu'ul Kâfi c. 3, s. 152, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 88, 89, Bihar-til Envar, c. 81, s. 316.

77

kıyamet günü yeşillik sahibi olanlar pek az-dir." buyurdular." Süfyan; "Yeşillik nedir?" diye sorunca da; İmam (a.s): "Yeşil ağaç çubuğudur; koltuk altından boğazın köküne doğru konur." buyurdular."1

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "...Sonra cenazeyi kefenlersin; onunla bir-likte iki taze dal da koyarsın; birini koltuk altından boğazına doğru derisine yapışık o-larak koyarsın; diğerini de gömlek olarak adlandırılan ikinci kefeninin üzerinden bog-rune yapıştırırsın."2

Yine, Ehl-i Beyt fikhında; insanın önce-den kefenini hazırlaması da müstehaptır.

Hz. Ali (a.s) buyurmuşlardır ki: "Kişi kefenini önceden hazırlarsa, ona her baktı-ğında sevap kazanır. "3

1 - Aynı kaynak, 7. bölüm 3. hadis, Furu'ul Kâfi c. 3, s. 152, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 314.

2 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 316.

3 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 253, 254, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 314, El-Vesail, c. 3, s. 756.

78

Hz. İmam Sadık (a.s) da şöyle buyur-muşlardır: "Kim, kefenini hazırlayıp evinde saklarsa, gaflillerden sayılmaz ve ona her baktığında sevap kazandır."

Yine, Ehl-i Beyt fıkında; cenazenin, sağlığında namaz kılarak giydiği elbisesiyle veya hac için ihram bağladığı parçalarla kefenlenmesi de müstehaptır.

İmam Muhammed Bakir (a.s) ashabin-dan Muhammed bin Müslim'e şöyle buyur-muşlardır: "Cenazeyi kefenlediğinde müm-künse, kefenlerinden birinin namaz kıldığı temiz elbiselerinden olmasını sağla, zira cenazenin namaz kıldığı elbisesiyle kefenlenmesi müstehaptır."2

Yine, Muhammed bin Sehl diyor Hz. İmam Rıza (a.s)'a; kişinin namaz kılarak ve oruç tutarken giydiği elbiselerle kefenle-

1 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 256, El-Vesail, c. 3, s. 756, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 449.

2 - Menlayahzuru'u'l Fakih, c. 1, s. 89, El-Vesail,

c. 3, s. 732.

79

nip kefenlenemeyeceğini sordum. İmam (a.s) cevabında: "Kefenin en sevimlisi böyle kefenlerdir" buyurdular.M1

Yine, imam Musa Kazim (a.s) buyur-muşlardır ki: "Ben babomi ihram halindeyken giydiği iki elbisesiyle kefenledim."2

Kefenlemeyle İlgili Bazı Hükümler

Ehl-i Beyt fıkında; hiçbir halükarda ve hatta zaruret halinde bile, cenazenin gasbi olan bir parçayla kefenlenmesi caiz değildir; keza zaruret hali hariç, cenazenin ipek par-çayla, murdar hayvanın derisiyle, eti yen-meyen hayvanın ne derisi ne de tüyünden yapılmış olan parçayla kefenlenmesi de caiz değildir.

Sindi bin Şahik diyor; Hz. imam Musa Kazim (a.s)'a; "İzin verirseniz ben sizin ke-feninizi almak istiyorum" dedim. imam bu-

1 - El-Vesail, c. 3, s. 732.

2 - El-Vesail, c. 3, s. 733, El İstibsar, c. 1, s. 210, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 434.

80

na müsaade etmedi ve buyurdu ki: "Biz Ehl-i Beyt, kadınlarımızın mihriyesi, farz hac giderlerimiz ve ölülerimizin kefeni mahmi-zin en temizinden olur. Benim kefenim de yanımda hazırdır."

Yine, kefenin pak olması şarttır; zaruret hali hariç, cenazeyi necis olmuş parçayla da kefenlemek caiz değildir. Bu yüzden eğer cenazeyi kefenledikten sonra cenazeden çı-kan

veya başka bir necis vasıtasıyla kefen necis olursa, kefenin necis olan bölümünün yıkanması icap eder; yıkamak mümkün de-ğilse, necis bölüm kesilerek alınır; bu da mümkün de-ğilse, mümkün oldu-ğu takdirde necis kefen temiz kefenle de-ğiştirilir; saygı-sızlık olabilece-ği gibi mazeretlerle bu da mümkün de-ğilse, öylece defnedilir.

Hz. İmam Cafer-i Sadık (as) şöyle buyur-muşlardır: "Cenazenin bumundan kan gelir; ya da başka bir şey gusül verildikten sonra çıkar ve

1 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 320, El-Vesail, c. 3. s.

760.

81

cenazenin imamesine, ya da kefenine isabet ederse, o bölüm kesilerek alınır."

Yine, Ehl-i Beyt fikhında; ölen kimsenin bıraktığı maldan her şeyden önce kefeni ve teçhizinde gerekli olan sidir, kâfur, su ve me-zar yeri masrafi gibi masraflar alınır; geriye bir şey arta kalırsa, borçlarına ve usulüne göre vasiyetlerine öncelik tanınır; yine bir şey arta kalırsa, varisleri arasında paylaşılır.

Hz. Ali (as) şöyle buyurmuşlardır:

"Ölünün bıraktığı maldan ilk önce kefeni, sonra borcu, sonra vasiyeti çıkılır; sonra (geri kalanı) varisleri arasında bölünür.w

Hz. İmam Cafer-i Sadık (a.s) da şöyle buyurmuşlardır: "Kefenin parası ölünün bıraktığı malm ashndan ahmr. "3

1 - El-Vesail, c. 3, s. 723, 754, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 436.

2 - Furuu'l Kâfi, c. 7, s. 23, Menlayahzuruhu'l Fa-kih, c. 4, s. 143, Tehzib'ül Ahkâm, c. 9, s. 171, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 334. El-Vesail, c. 13, s. 406

3- Furuu'l Kâfi, c. 7, s. 23, Tehzib'ül Ahkâm, c. 9, s. 171, c. 1, s. 437, El-Vesail, c. 3, s. 758, c. 13, s. 405.

82

Yine, Ehl-i Beyt fikhında; kadının kefeni ve teçhizinde gerekli olan bütün giderler koca-sına aittir; kadının kendi mail olsa dahi, bu masraflari kocası karşılamak zorundadır.

Hz. İmam Sadık (a.s) buyurmuşlar ki: "**Kadın öldüğünde kefeni kocasimn uhdesinedir.**"

Yine, Ehl-i Beyt fikhında; cenazeden kopan; kemik içeren parçaları gusül veri-lerek, tırnak, kil ve benzeri gibi kemik içere-meyen parçaları da öylece kefenin içine ko-yularak cenazeyle birlikte defnedilir.

İmam Sadık (a.s) buyurmuşlardır ki: "Cenazeden kopan kemik ve diğer parçalar kefeninin içine koyularak onunla birlikte defnedilir. "2

Bu hususla ilgili bir açıklama da cenaze namazı bölümünde gelecektir.

1 - Menlayahzuru'l Fakih, c. 4, s. 143, Tehzib'il Ahkâm, c. 9, s. 171, c. 1, s. 445, El-Vesail, c. 3, s. 759, c. 13, s. 405.

2 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 333.

83

Cenaze Namazı Hakkında

Ehl-i Beyt fıkında; dinden çıkmadığı (mürtet) ve Ehl-i Beyt'e karşı açıkça düş-manlık yapmadığı (nasibi) takdirde, mezhep ayrımı yapılmadan, altı yaşı ve üstünde olan her müslüman cenazesine, cenaze namazı kılmak kifai olarak farzdır. Altı yaşına ulaş-madan ölen veya doğumdan hemen sonra ölen çocuk cenazesine ise, cenaze namazı kılmak sünnettir; ama ölü olarak diinyaya gelen çocuğa, doğumdan önce canlı olsa dahi, cenaze namazı kılmak sünnet değildir.

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Kıble ehli olan herkese cenaze namazı him; hesabi ise Allah 'a aittir. '"

Allah Resulü şöyle buyurmuşlardır:

"Ümmetinden recmedilerek öldürülene, kendi canına kıyana dahi cenaze namazı

1- El- İstibsar, c. 1, s. 468, Bihar-til Envar, c. 81, s. 345, El-Vesail, c. 3, s. 816.

84

kılın ve ümmetinden hiçbir kimseyi namazsız bırakmayın."

Hişam bin Salim diyor; Hz. İmam Sadık (a.s)'a; "Şarap içene, zina edene ve hırsızlık yapana da mi cenaze namazı kılmalıyız?" diye sordum. İmam (a.s) "Evet" buyurdu-lar."2

Halebî diyor; Hz. İmam Cafer-i Sadık (a.s)'a; çocuğa namaz kılmak hususu ve ne zaman namaz kılınabileceğini sordum. İ-mam (a.s): "Namazı kavradığı zaman" bu-yurdu. Ben: "Ona namaz ne zaman farz o-lur?" dedim. imam (a.s): "Altı yaşına ulaştı-ğı zaman " buyurdu. "3

Yine, İmam Muhammed Bakır (a.s)'a; "Çocuğun cenazesine namaz ne zaman farz

1- Menlayahzuru'l Fakih, c. 1, s. 103, El- İs-tibsar, c. 1, s. 469, El-Vesail, c. 3, s. 816.

2- Menlayahzuru'l Fakih, c. 1, s. 103, El- İs-tibsar, c. 1, s. 468, El-Vesail, c. 3. s. 816.

3 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 206, El- İstibsar, c. 1, s. 479, Et Tehzib c. 3, s. 198, Menlayahzuru'l Fakih, c. 1, s. 104, El-Vesail, c. 3, s. 787.

85

olur?" diye sorulduğunda; İmam (a.s): "Na-mazı kavradığı ve altı yaşına ulaştığı za-man " buyurdular."1

Keza, İmam Musa Kazım (a.s)'ın kardeşi Ali diyor; "Hazret'e beş yaşınday-ken ölen bir çocuğa cenaze namazı kılınabilir mi?" diye sordum. imam (a.s): "Eğer namazı kavnyorduysa namaz kihn" cevabını verdiler."2

Yine, imam Cafer-i Sadik (a.s) buyur-muşlardır ki: "Çocuk anne rahminden yere düştüğünde sağ olup çılgık atarsa, hem miras ahr hem de ona cenaze namazı kılınır. Ama çılgık atmazsa, miras almadığı gibi ona namaz da kihnmaz. "3

Ehl-i Beyt fikhında; parçalanmış bir

1 - El-Vesail, c. 3, s. 787, Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 208, 212, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 105.

2 - Tehzib-ül Ahkâm, c. 3, s. 199, El-Vesail, c. 3, s. 788.

3 - El- istibsar, c. 1, s. 480, Tehzib-ül Ahkâm, c. 3, s. 199, El-Vesail, c. 3, s. 789.

86

müslüman cenazesinin, sırf etten oluşan parçaları gusül verilmeden bir parçayla sarı-larak defnedilir; kemik içeren parçaları ise, eğer göğüs bölümü değilse, gusül verildik-ten sonra kefenlenerek cenaze namazi kılın-madan defnedilir; göğüs bölümü ise gusül verilip kefenlendikten sonra cenaze namazi da kılınarak defnedilir.

Halid bin Mad el-Kalansi diyor; Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s)'a yırtıcı hay-van veya kuşlar tarafından yenip de sırf et-siz kemiği kalan bir cenazeye ne yapılması gerektiğini sordum. İmam (a.s): "Gusül ve-rilir, kefenlenir, namazi kilimr ve defnedilir ve eğer cenaze iki parçaya bölünmüşse de, kalbin üzerinde bulunduğu yarısına cenaze namazi kilimr" buyurdular."1

Yine, İmam Musa Kazım (a.s), kardeşi Ali'nin; "Yırtıcı hayvan veya kuşlar tarafın-

1 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 212, El- Vesail, c. 3, s. 816, Tehzib-ül Ahkâm, c. 1, s. 336, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 104, Bihar-ül Envar, c. 82, s. 9.

87

dan parçalanıp eti tamamen yenilmiş ve yal-nızca kemikleri kalmış kimseye ne yapılma-lı sorusuna cevaben: "Gusül verilir, kefenlenir ve cenaze namazi kihnarak defnedilir" buyurmuşlardır.nl

Keza, İmam Cafer-i Sadık (a.s), "01-dürülerek parçalara ayrılan bir cenazeye ne yapılmalı sorusunun cevabında: "Kalbin olduğu kısma namaz kılınız" buyur-muşlardır."2

Yine, imam Muhammed Bakir (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Eğer katledilen bir cenazenin sırf kemiksiz eti bulunursa, ona cenaze namazi kihnmaz; ama etsiz kemiği bulunursa, ona cenaze namazi kilimr. "3

1- Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 212, Bihar-il Envar, c. 82, s. 9, Menla Yahzur, c. 1, s. 16, 96, El-Vesail, c. 3, s. 815.

2- Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 212, 213, Men la Yah-zuruhu'l Fakih, c. 1, s. 103, Bihar-til Envar, c. 82, s. 7, El-Vesail, c. 3, s. 816, Tehzib-ül Ahkâm, c. 1, s. 336.

3 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 212, El- Vesail, c. 3, s. 816, Tehzib-ül Ahkâm, c. 1, s. 336.

88

Yine, İmam Cafer-i Sadık (as) şöyle buyur-muşlardır: "Cenazenin ayağı, eli ve başı gibi uzuvlan tek başına bulunursa, ona cenaze namazi kilmmez, ama bedeni bulunursa, başı, eli ve aya-ğı olmasa dahi ona cenaze namazi kihmr."

Cenaze Namazının Kılınış Şekli

İlk önce bilinmelidir ki, Ehl-i Beyt fik-hinda; cenaze namazi, örfi olarak namaz ta-biriyle anılmasına rağmen, aslında gerçek bir namaz olarak görülmez ve sırf dua olarak telakki edilir; dolayısıyla diğer namazla-nn aksine cenaze namazında abdestli olma şartı olmadığı gibi, ne Fatiha Suresi okunur; ne de sonunda selam verilir.

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle bu-yurmuşlardır: "Cenaze namazi her vakit ki-lınabilir; aslında o namaz değildir; onun ne rükûu vardır ne de secdesi. "2

1-El-Vesail, c. 3, s. 816.

2 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 180, Et Tehzib c. 3, s. 202, El- Vesail; c. 2, s. 784.

89

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Cenaze namazında selam yoktur. Çünkü selam rükû ve secdesi olan namazlarda var-dır. Cenaze namazının ise ne rükûu vardır ne de secdesi."

"Cenaze namazının ruku ve secdesinin olmaması da aslında bununla geçmişini bı-rakıp gönderdiği amele muhtaç kalan kula şefa'at etmekten ibaret oluşundandır."

"Cenaze namazının abdestsiz kılınması-nın caiz oluşu da onda rükû ve secde olmaması ve sir/duadan ibaret oluşundan dola-yıdır; çünkü Allah'a her halükarda dua et-mek caiz olup ve abdestli olma şartı aran-mamaktadır."

Yunus bin Yakup diyor ki: Hz. imam Cafer-i Sadık (a.s)'a: "Abdestsiz cenaze namazi kılabilir miyim" diye sordum. imam: "Evet kılabilirsin, çünkü o sadece Allah 'i ululamak, tenzih etmek, hamdetmek ve birliğine tanıklık

1 - El- Vesail; c. 2, s. 784,785, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 377, 382.

90

etmekten ibarettir; nitekim kendi evinde de abdestsiz olarak tekbir getirir ve Allah'i tenzih ediyorsundur" buyurdular."

Hz. İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Cenaze namazında ne kıraat (Fatiha okumak) vardır, ne de özel bir dua; istedi-ğın duayı okuyabilirsin; dua edilmeye en layık ölü, iman üzere olan kimse iken, Allah Resulüne salâvat getirilmekle başlanması da en uygun olamdır. "2

Cenaze Namazının Beş Tekbirle Kılınmasının Gerekliliğı Ve Hikmeti

Ehl-i Beyt fıkhında; Ehl-i Beyt'in velayetine inanan miiminlerin cenaze namazını beş tekbirle kılmak farz iken; Ehl-i Beyt'in velayetini kabul etmeyen diğer müslüman-

1 - El- Kâfi C. 3, s. 178, Et Tehzib c. 3, s. 203, El-Vesail; c. 2, s. 783, Menla Yahzur, c. 1, s. 107.

2 - El- Kâfi C. 3, s. 185, El- İstıbsar, c. 1, s. 477, El- Vesail; c. 2, s. 783, Et Tehzib c. 3, s. 189.

91

İann cenaze namazı, kendilerinin de uygula-dıkları gibi, dört tekbirle kılınmalıdır. Bu ayrıcalığın sebebi ise, Ehl-i Beyt İmamla-n'ndan gelen sayısız hadislerde açıklandığı üzere; Allah Resulü'nün uygulamasına da-yanmaktadır. Allah Resulii Hz. Ali'ye bağılı miiminlerin cenaze namazını beş tekbirle ki-larken; Hz. Ali'ye karşı çıkanlara dört tekbirle namaz kılmışlardır.

Ayrıca Allah Resulünün beş tekbirle cenaze namazı kıldırması, bazı hadislerde cenaze namazının beş vakit namazdan alınmış olmasına bağlanırken; yine Ehl-i Beyt İ-mamlan'ndan gelen birçok hadiste bu farklı uygulamamın asıl sırrının, beş ilkedden olu-şan İslam dininin beşinci ve en önemli ilke-si olan velayeti kabul edip etmemekte yatti-ğı kaydedilmiştir.

Ebu Basir diyor; Hz. İmam Cafer-i Sadik (a.s)'a: "Niçin bizler cenazelerimize beş tekbirle namaz kılarken; muhaliflerimiz dört tekbirle kılıyorlar, bunun sebebi nedir?" diye sor-

92

dum. İmam (a.s) buyurdular ki: "Çünkü İslam'ın üzerine bina olduğu temel ilkeler beş tanedir; namaz, zekât, oruç, hac ve biz Ehl-i Beyt'in velayetini kabul etmek; Allah Teala her ilke karşılığında bir tekbir koymuştur ve siz bu beş ilkenin tamamına ikrar ederken; muhalifleriniz dördüne ikrar edip birini de in-kâr etmişlerdir; işte bu yüzden onlar ölülerine dört tekbirle namaz kılarken, siz beş tekbirle kılmaktasınız."

Hüseyin bin Nazr diyor; Hz. İmam Rıza (a.s) bana: "Cenazeye beş tekbirle cenaze namazı kılınmasının sebebinin ne olduğunu biliyor musun?" diye sordu. Ben: "Bunun beş namazdan alındığı bize rivayet edilmiş-tir" dedim. İmam: (a.s): "Bu, hadisin zahir boyutudur; batını ise şudur ki; Allah Teala kullarına beş şeyi farz kılmıştır; namaz, ze-kât, oruç, hac ve velayet. Dolaymyla her farize karşılığında cenaze namazı için bir

1 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 343, El- Cevahir, c. 3,

s. 775.

93

tekbir tayin edilmiştir. Bu yüzden kim vela-yeti kabul etmişse, beş tekbir, her kim de ve-layeti kabul etmemişse, dört tekbir almak-tadır. İşte bunun için siz beş tekbir ahrken, muhalifleriniz dört tekbir almaktadır" buyurdular. ""

Yine, İmam Rıza (as) şöyle buyurmuş-lardır: "Cenaze namazında beş tekbir ahnma-sının sebebi, Allah Teala'mn; namaz, zekât, hac, oruç ve velayetten ibaret olan, her bir farzdan cenaze namazı için bir tekbir alması-dır; Amme'nin (Sünnilerin) bir tekbiri terk etmelerinin sebebi de şudur ki; onlar velayeti inkâr edince tekbirini de terk ettiler."2

Yine, İmam Rıza (a.s) bu hususta şöyle buyurmuşlardır: "İnsanlar cenaze namazı kılmaya ölen kimseye şefa'at etmeleri ve onun için dua etmeleri için emredilmişler-dir. Çünkü o an ölen kimsenin şefa'at edil-

1 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 344, El- Cevahir, c. 3, s. 774.

2 - Bihar-iil Envar, c. 81, s. 395.

94

meğe, dua edilip bağışlanma dilenmeye en çok muhtaç olduğu andır."

"Cenaze namazının dört ve altı değil de beş tekbirle kılınmasının sebebi de şudur ki, bu beş tekbir bir gece ve gündüzdefarz kılı-nan beş vakit namazdan ahnmışlardır. Bu-nun nedeni de şudur ki, her namazda alın-ması farz olan tekbir sadece iftitah tekbiri-dir. Dolayısıyla bir gün ve gece içerisinde ahnması farz kılınan bu tekbirler toplana-rak cenaze namazı kılınmıştır."

Yine, Hz. İmam Cafer-i Sadık (a.s) Allah Resulünün şöyle buyurduğunu naklet-miştir: "Allah beş namaz farz kılmıştır; cenaze namazı için de her namaz karşılığı bir tekbir koymuştur. "2

Yine, Hz. İmam Cafer-i Sadık (as) şöyle buyurmuşlardır: 'Allah Resulü bazılarının cena-

1 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 377, El- Cevahir, c. 3, s. 776.

2 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 181, Bihar-ül Envar, c. 81,

s. 342, El- Cevahir, c. 3, s. 772.

95

zesine beş tekbirle, bazısına da dört tekbirle cenaze namazı kılar; Allah Resulü bir Umseye dört tekbirle namaz kıldığında ise, o Mmse suçlanırdı (imanmdan kuşku duyulurdu)."

Yine, Hz. İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: 'Allah Resulü bir cenazeye namaz kıldı ve onun namazında beş tekbir aldı; diğer birine de namaz kıldı onun namazında ise, dört tekbir aldı. Beş tekbir aldığına gelince, birinci tekbirde Allah'a hemd-u sena eyledi, ikinci tekbirde ise Peygamber'e salât getirdi; üçüncü tekbirde ise, mümin erkek ve kadınlara dua etti,

dördüncü tekbirde ise ölen kimseye dua etti, beşinci tekbirle de namazdan çıktı. Dört tekbirle kıldığına gelince, birinci tekbirde Allah'a hemd-u sena eyledi; ikinci tekbirde kendisi ve Ehl-i Beyt'i için dua etti; üçüncü tekbirde miimin erkek ve kadınlara

1 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 181, Et Tehzib c. 3, s. 197, Bihar-iil Envar, c. 81, s. 343, El- Cevahir, c. 3, s.

772.

96

dua etti; dördüncü tekbirde ise namazdan çıktı ve ölen kimseye dua etmedi; çünkü o munafik idi."

Yine, Imam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle bu-yurmuşlardır: "Cenaze namazı beş tekbirdir; kim azaltırsa, sünnete karşı çıkmış olur.w

Cenaze Namazında Okunan Dua

Yukarıda da işaret edildiği üzere; Ehl-i Beyt fıkında cenaze namazında okunması farz olan özel bir dua söz konusu değildir. Dolayısıyla insan cenaze namazında alınması gereken beş tekbirden her birini aldıktan sonra; sırasıyla; Kelime'i Şehadet, Allah Re-sulii, Ehl-i Beyt'i ve diğer peygamberlere sa-lâvat ve miimin erkek ve kadınlarla (namazi kihan kimse Ehl-i Beyt'in velayetine inani-

1 - El- İstıbsar, c. 1, s. 475, El- Vesail, c. 3, s. 766, Menlayahzuru'u'l Fakih, c. 1, s. 101, Furu'ul Kâfi c. 3, s. 181.

2 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 378, El- Cevahir, c. 3, s. 776.

97

yorsa) ölen kimseye mağfıret dilemeyi içeren istediği her duayı okuyabilir. Ancak bununla birlikte, Allah Resulünün ve Ehl-i Beyt İ-mamları'nın uygulamaları, okudukları dualar ve tavsiyeleri hadislerde yer almıştır; bu dua-larin tercih edilmesi daha evladır.

Imam Rıza (as) Allah Resulünün kıldığı cenaze namazının anahatlanni şöyle açıklamıştır:

"Allah Resulü cenaze namazi kıldığında tekbir aldıktan sonra şehadet getirirdi; sonra tekbir ahr peygamberlere salâvat getirip dua ederdi; sonra tekbir ahr miimin erkek ve kadınlara mağflret dilerdi; sonra tekbir ahr ölen kimseye dua ederdi; sonra tekbir ahr namazdan çıkardı."

Elbette yukandaki hadislerde de açıklandığı üzere dördüncü tekbirden sonra ölen kimseye dua etmek, Ehl-i Beyt'in velayetine inanan ce-nazelere mahsustur. Ama eğer velayeti kabul

1 - Bihar-til Envar, c. 81, s. 339, aynı metin imam Sadık (a.s)'dan da rivayet edilmiştir. Bkz, El- Vesail, c.

3, s. 763.

etmeyen bir müslüman olursa, onun cenazesine kendilerinin de yaptıkları gibi dört tekbirle namaz kılınır ve dördüncü tekbirle de namaz bitirilir ve ölen kimseye dua edilmez.

Evet, Ehl-i Beyt İmamları'ndan gelen ha-disler ışığında cenaze namazının kılınışı şekli ve cenaze namazında okunması gelenekleşen dualardan en meşhuru aşağıdaki gibidir:

Ehl-i Beyt fıkhında; cenaze namazını kılmak için, ilk önce gusül ve kefenleme iş-lemi tamamlanmış olan cenaze, başı cenaze namazını münferit olarak kılacak veya ce-maatle kıldırarak kimsenin sağına, ayakları da soluna gelecek şekilde musalla taşı üze-rinde veya yoksa yer üzerinde sırt üstü ya-tırılır. Sonra cenaze namazını münferit olarak kılacak veya cemaatle kıldırarak kimse, onun sinesi ya da karnı hizasında yüzü kıb-leye gelecek şekilde ayakta durur.

Cenaze namazını kılacak veya kıldıraca-k şahsın erkek cenazenin karnı, kadının ise göğsü hizasında durması daha iyidir.

Nitekim İmam Cafer-i Sadık (a.s)'a: "Cenaze namazi kihndikten sonra; baş tarafı, aya-ğının tarafına gelecek şekilde konmuş olduğu anlaşılan cenaze hakkında ne yapılmalı diye sorulunca; imam (a.s): "Cenaze yerinden alınmış olsa dahi, defnedilmediği sürece yeni-den düzgün şekilde konarak namazı iade edilmelidir; ama eğer defnedilmişse, artık kilinan o namaz geçerlidir ve defnedildikten sonra ona yeniden namaz kihnması gerek-mez" cevabını vermişlerdir.Mİ

İmam Ali (a.s) da: "Kadin cenazeye namaz Man kimse, onun karm hizasında değil de göğsü hizasında dursun; erkek cenazeye namaz kıldığında ise, karm hizasında dursun " buyurmuşlardır. "2

İmam Muhammed Bakır (a.s) ise: "Allah Resülü erkek cenazelere namaz kıldıkla-rında onların göbeği hizasında, kadınlara

1 - Et Tehzib c. 3, s. 201, El- Vesail, c. 3, s. 786.

2 - El Kâfî, c. 3, s. 176, El- İstibsar, c. 1, s. 470, Et Tehzib c. 3, s. 190, El- Vesail, c.3, s. 805.

namaz kıldıklarında ise onların göğsü hizalarında dururlardı" buyurmuşlardır.M1

Daha sonra Allah rızası için hazır cenazenin cenaze namazını kihyorum veya ce-maat imamiysa, kildinyorum, diye niyet et-tikten sonra birinci tekbiri alır ve sonrasında birinci tekbirden sonra okunan kelime'i şe-hadeti okur; sonra ikinci tekbiri alır ve ikin-ci tekbirden sonra Allah Resulii, Ehl-i Beyt'i ve diğer peygamberlerle salih kullara salâ-vat getirme duasını okur; sonra üçüncü tekbiri alır ve sonrasında müimin erkek ve ka-dınlara mağfîret dileme duasını okur; sonra dördüncü tekbiri alır ve cenaze, Ehl-i Bey-t'in velayetine inanan biri ise, sonrasında hazır cenaze için mağfîret dileme duasını o-kur; sonra beşinci tekbiri alır ve böylece cenaze namazından çıkmış olur.

"Allahummeğfir li'l muminine ve'l muminat ve'l müslümine ve'l müslimat,

1- Anlamı: "Allah'ım Muhammed ve Ehl-i Beyti'ne salât eyle; Allah'ım Muhammed ve Ehl-i Beyti'ne bereketini indir; Allah'ım Muhammed ve Ehl-i Beyti'ne rahmetini gönder; İbrahim ve Ehl-i Beyti'ne ettiğin salât ve indirdiğin bereket ve rahmetin en üstü-nüyle. Şüphesiz sen övgüye layık ve pek büyüksün. Ve bütün peygamberlere, resullere, şahitlere, sıddıklara ve bütün Allah'ın iyi kullanna da salât ve rahmetini gönder."

104

el ehyai minhum ve'l emvat, tabiil-lahumme beynena ve beynehum bi'l hey-rat inneke qazi'il hacat, inneke ela kulli şey'in qadir." 1

Dördüncü tekbirden sonra; şayet cenaze baliğ olan erkek ise, şöyle der:

1 - Anlamı: "Allah'ım, bütün mümin erkek ve kadınları, bütün müslüman erkek ve kadınları bağışla, onların dirilerini de ölenlerini de affet; Allah'ım bi-zimle onlar arasında hayır ilişkilerini koru ki, şüphesiz sen hacetleri gideren ve her şeye gücü yetensin."

105

"Allahumme, inne haze'l müsecca quddemena ebduke vebnu ebdike vebnu emetike, nezele bike ve ente heyru men-zulin bihi; Allahumme, inneke qabzta ruhehu ileyke ve qed ihtace ila rehmetike ve ente genişyun en azabihi; Allahumme, inna la ne'lemu minhu ille heyren ve ente e'lemu bihi minna; Allahumme, in kane muhsinen fe zid fi ihsanihi ve in kane 111 u-sien fe tecavez en seyyiatihi veğfir lena ve lehu; Allahumme, uhşurhu me'e men ye-tevellahu ve yuhibbuhu ve ebi'dhu mim-men yeteberreu minhu ve yubğizuhu; Allahumme, elhiqhu bi nebiyyike ve errif beynehu ve beynehu; verhemna iza tevef-feytene ya ilahe'l âlemin; Allahumme,

106

uktubhu indeke fi e'la illiyyin; vehluf ela ehlihi fi'l ğabirin vec'elhu min rufeqai Muhammed ve Ali'hit tahirin; verhem-hu ve iyyane birehmetike ya erhemer-rahimin; Allahumme, efveke, efveke, ef-veke." (2)

1 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 389.

2 - Anlamı: "Allah'ım, bu önümüzde örtülü olan cenaze senin kulundur; senin erkek ve kadın kullannın oğludur; sana dönmüştür; sen ise dönülenlerin en ha-yırlısı; Allah'ım, sen onun rahunu kendine aldın, ar-tık senin rahmetine muhtaç olmuştur; sen ise ona azap etmeğe muhtaç değilsin; Allah'ım, biz onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz; sen ise onu bizden daha iyi tamyorsun; Allah'ım, eğer iyilerdence, onun i-yiliğini daha da arttır ve şayet kötülerdence, onun kötülüğünden geç; bizi ve onu bağışla; Allah'ım, onu dost edindiği ve sevdiği kimselerle haşret; teberri ettiği ve nefret ettiği kimselerden ise uzaklaştır; Allah'ım, onu kendi Peygamberine ulaştır ve o ikisini birbirine tanıştır; bizim ruhumuzu aldığın zaman da bize rah-meyle ey alemlerin İlâhi; Allah'ım, onu katında en yiicelerden kil; onun geri

kalanlanna sen kendin halef ol; onu Muhammed ve pak Ehl-i Beyti'nin arkadaş-lanndan kil;
ona da bize de kendi rahmetinle rahmeyle

107

Sonra beşinci tekbir ahnarak namazdan çıkılır.

Ancak eğer cenaze baliğ olan kadın ise, Arapça'da kadın ve erkek kip ve zamiri fark ettiğinden dördüncü tekbirden sonra ölen kimseye okunan dua kadın zamir ve kipleriyle okunmalıdır; yani şöyle denmelidir:

"Allahumme, inne hazihi'l miiseccat quddemena emetuke vebnetu ebdike vebnetu emetike; nezelet bike ve ente heyru menzulin bihi; Allahumme, inneke qa-bezte ruheha ileyke ve qed ihtacet ila rehmetike ve ente geniyyun en ezabiha; Allahumme, inna la ne'lemu minha ilia hayren ve ente a'lemu biha minna; Allahumme, in kanet muhsineten; fe zid fi ih-saniha ve in kanet musieten fe tecavez en seyyiatiha; veğfir lena ve leha; Allahumme, uhşurha me'e men tetevellahu ve tu-hibbuhu ve eb'idha mimmen teteberru minhu ve tubğizuhu; Allahumme, elhiq-ha bi nebiyyike ve errif beyneha ve bey-nehu; verhemna iza teveffeytena ya ilahel

109

âlemin; Allahumme, uktubha indeke fi e'la illiyyin; vehluf ela ehliha fil ğabirin; vec'elha min rufekai Muhammed ve Al-i'hit tahirin; verhemha ve iyyena bireh-metike ya erhemerrahimin; Allahumme, efveke, efveke, efveke." l

Ve eğer cenaze, henüz buluş çağına erişmemiş olan çocuk ise, ölen kimse için günah söz konusu olmadığından, dördüncü tekbirden sonra onun günahlarının affının dilenmesi yerine, ana babasına dua edilir; yani "Allah'ım, biz ondan hayırdan başka bir şey bilmeyiz, iyilerdense iyiliğini artır ve kötülerden ise, kötülüğünü bağışla" anla-mına gelen cümlelerin yerine; ana babası için kıyamette sevap ve ecir vesilesi olması Allah'tan dilenir; kısacası, bu durumda cenaze erkek çocuk cenazesi ise dördüncü tekbirden sonra şöyle denir:

1 - Anlamı: Yukandaki anlamin aynısıdır; sadece kipler ve zamirler fark etmekte ve oğlu yerine kızı tabiri geçmektedir.

110

"Allahumme, inne hazihi'l museccat
quddemena emetuke vebnetu ebdike vebnetu
emetike nezelet bike ve ente heyru
menzulin bihi; Allahumme, ic'elha li ebeveyha
ve lena selefen ve fereten ve ecra;
birehmetike ya erhemerrahimin. "(1) 2

Ve eğer cenaze baliğ olmayan kız çocuğuna ait ise şöyle denir:

1 - Nitekim Hz. Ali (a.s) da çocuk cenazeye namaz kıldırıldığında aynı duayı okurdu. Bkz. Et-Tehzib c. 3, s. 196, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 353, 390.

2 - Anlamı: "Allah'ım, bu önümüzde örtülü olan cenaze senin kulundur; senin erkek ve kadın kulunun oğludur; sana dönmüştür; sen dönülenlerin en hayırlısı; Allah'ım, onu kendi rahmetinle ana babası ve bizler için, hayır amel, önceden gönderilen sevap ve ecir vesilesi kıl; şüphesiz sen rahmedenlerin en merhametlisin."

111

"Allahumme, inne hazihi'l museccat quddemena emetuke vebnetu ebdike vebnetu emetike nezelet bike ve ente heyru menzulin bihi; Allahumme, ic'elha li ebeveyha ve lena selemen ve fereten ve ecra; birehmetike ya erhemerrahimin."(1) 2

Ve eğer cenaze mezhebini bilmediğimiz ya da mustazaf yani hakkı anlama imkânına sahip olmayan biri olursa, Ehl-i Beyt fıkhn-da ona namaz kılarken dördüncü tekbirden sonra o cenazenin kendine dua edip mağfiret dilemek yerine:

1 - Bu dualann bir benzeri de az farkla yine Bihar-til Envar kitabının 81. cildinin 389. sayfasında yer almıştır.

2 - Anlamı: Yukandaki anlamin aynisidir; değişen sadece oğlan yerine kız tabiri ve zamirlerdir.

112

"Allahummeğfir lilleziyne tabu vet-tebe'u sebilek ve qihim azebe'l cehim" l

diye dua edilir.2

Yukarıda naklettiğimiz cenaze namazında okunan duaların bir benzeri de İmam Rıza (a.s)'dan rivayet edilmiştir o hazret bu hususta şöyle buyurmuşlardır: "Mümin bir kimsenin cenazesine namaz kılmak istedi-ğinde onun sinesi veya karnı hizasında dur; (niyet ederek) birinci tekbiri almak üzere ellerini kaldır ve tekbir alarak de ki:

"Eşhedü en la ilahe illallah vehdehu

1- Nitekim bu hususta İmam Bakır ve İmam Sadık (as)'dan birçok hadis gelmiştir; bkz. Furu'ul Kâfî, c. 3, s. 187, Bihar-ül Envar, c. 81, s. 375, 390, El- Cevahir, c. 3, s. 768.

2 - Anlamı: "Allah'ım, tevbe edip senin yoluna tabi olanları bağışla ve onları cehennem azabından ko-ru."

113

la şerike lehu; ve enne Muhammed'en ebduhu ve resuluhu; ve enne'l mevte hak-kun; ve'l cennete hakkun; ve'n nare hak-kun; ve'l be'se hakkun; ve enne's saate atiyetun la reybe fiha; ve ennelllahe yebe-su men fi'l qubur."1

Sonra ikinci tekbiri al ve de ki: "Allahumme salli ala Muhammed'in ve al'i Muhammed ve barik ala Muhammed'in ve Al'i Muhammed verhem Muhammed'en ve Al'e Muhammed; efzele ma salleyte ve barekte ve rehimte ve te-rehhemte ve sellemte ala Ibrahim'e ve Al'i Ibrahim fi'l âlemin inneke hemidun mecit"2

1 - Anlaini: "Tanrklrk ederim ki, AUaMan gayri bir ilah yoktur ve tektir, otağı yoktur ve terabk ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve resuKidür ve ölüm hakür, cermet hakbr, cehermem hakur, ölümden sonra dirilme haktrr ve kryamet günü murlaka ge-lecektir, onda bir şüphe yoktur ve Allah mezarda olanları tekrar drriltecektir."

2 - Ankuni: "Allah'rm, Muhammed ve Ehl-i Bey-ti'ne salat eyle; Muhammed ve Ehl-i Beyti'ne bereketrni gönder, Mu-

114

Sonra üçüncü tekbiri al ve de ki: "Allahummeğfir li ve licemiî'il müminine ve'l miiminat; ve'l miislimine ve'l miislmat; el ehyai minhun ve'l emvat; tabi beynana ve beynenehum bi'l heyrat; inneke mucibud deevât ve veliyyi'l hesanat ya erhemer rahimin."1

Sonra dördüncü tekbiri al ve de ki; "Allahume, inne haza ebduke vebnu eb-dike vebnu emetike nezele bisahetike; ve ente heyru menzulin bihi; Allahumme, inna la nelemu minhu ilia heyren ve ente e'lemu bihi minna; Allahumme, in kane

hammed ve Ehl-i Beyti'ne rahmetini ulaşür, Ibrahim ve Ehl-i Bey-ti'ne bütün alemleide salât eylediğin, bereket verdiğin, rahmettiğin ve selam eylediginin en üstünüyle; şüphesiz sen övülen ve pek a-zametliolansm."

1 - Anlamı: "Allah'im, beni ve bütün mümin er-kek ve kadınları, bütün Müslüman erkek ve kadınları bağışla, onların dirilerini de ölenlerini de affet; Allah-ım, bizimle onlar arasında hayır ilişkilerini koru ki, şüphesiz sen dualara icabet eden ve iyiliklerin sahibisin ey rahmedenlerin en merhametlisi."

115

muhsinen ve zid fi ihsanihi ihsanen; ve in kane musien fe tecavez enhu; veğfir lena ve lehu; Allahumme, uşurhu me men kane yetevellahu ve yuhubbuhu; ve eb-i'dhu mimmen yeteberreuhu ve yubği-zuhu; Allahumme, elhiqhu bi nebiyyike ve errif beynehu ve beynehu; verhemna iza teveffeytena ya ilahe'l âlemin"1

1 - Anlamı: "Allah'im, bu senin kulundur; senin erkek ve kadın kullannın oğludur; senin katına dön-müştür; sen ise dönülenlerin en hayırlısı; Allah'im, biz onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz; sen ise onu bizden daha iyi tanıyorsun; Allah'im, eğer iyilerdense, onun iyiliğini daha da arttır ve şayet kötü-lerdense, onun kötülüğünden geç; bizi ve onu bağışla; Allah'im, onu dost edindiği ve sevdiği kimselerle haş-ret; teberri ettiği ve nefret ettiği kimselerden ise uzak-laştır; Allah'im, onu kendi Peygamberine ulaştır ve o ikisini birbirine tanıştır; bizim ruhumuzu aldığın zaman da bize rahmeyle ey alemlerin İlahi."

Dikkat edilmesi gereken husus şu ki, imam bura-da duayı erkek kip ve zamirlerine göre okumuştur; el-bette eğer cenaze kadın olursa, dua kadın kip ve zamirlerine göre okunacağı açıktır.

116

Sonra beşinci tekbiri al ve deki: "Rebbena, atine fi'd diinya heseneten ve'l fi'l ahireti heseneten; ve qına azaben nar"¹

Ve selam vermezsin ve cenazenin ahnip taşınmasına kadar yerinde durursun.lf²

Ancak yukanda da işaret ettiğimiz üye-re, cenaze namazında okunması farz olan özel bir dua yoktur; önemli olan cenaze na-mazi niyetinden sonra tekbirlerin ahnarak sonralarında sırasıyla kelime'i şahadet, Allah Resulii ve Ehl-i Beyti'ne salâvat, mü-minlere ve ölen kimseye mağfîret dilemeyi içeren herhangi bir duanın okunmasıdır.

Yukarıda naklettiğimiz dualar bu husus-ta faziletli olanlarıdır; bu duaları kısaltarak okumak da yeterlidir. Örneğin; cenaze na-mazı aşağıdaki şekilde kılınsa da yeterlidir:

1 - Anlami: "Rabbimiz, bize dtinya da da iyilik ver, ahirette de iyilik bahşet ve bizi ateş azabından koru."

2 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 352.

117

Birinci tekbirden sonra:

"Eşhedu en lailahe illallah ve eşhedu enne Muhammed'en resulullah" der. 1

İkinci tekbirden sonra:

"Allahumme, salli ela Muhammad'in ve Al'i Muhammed" der. 2

Üçüncü tekbirden sonra:

"Allahummeğfir li'l muminine ve'l muminat" der 3

1 - Anlami: "Tanıklık ederim ki, Allah'tan gayri bir ilah yoktur ve tanıklık ederim ki, Muhammed O'nunresulüdüş."

2 - Anlami: "Allah'im, Muhammed ve Ehl-i Beyti'ne salât eyle (rahmetini indir)."

3 - Anlami: "Allah'im, mümin erkek ve kadınlan bağışla."

Dördüncü tekbirden sonra:

"Allahummeğfir li haze'l meyyit" der.¹

Beşinci tekbirle de namazdan çıkar.

Cenaze Namazıyla İlgili Diğer Hükümler

Cenaze namazıyla ilgili bir takım hükümlere yukarıda işaret edildi. Bu bölümde ise bazı diğer hükümlerine kısacayla verilecektir.

İlk önce; cenaze namazında niyet etmek şarttır. Yani bütün ibadetlerde olduğu gibi, cenaze namazının da Allah rızası için kılınması icap eder; eğer, gösteriş ve benzeri amaçlar söz konusu olursa, yapılan amel batıl olur ve böylece kılınan cenaze namazı geçerli sayılmaz. Çünkü bir ameli ibadet kılan unsur, ondaki Allah rızasına dair o-

1 - Anlamı: "Allah'ım, bu ölen kimseyi bağışla."

lan amaçtır; bu amaçtan yoksun bir amel İslam dininde ibadet sayılmadığı gibi, batıl ve beyhude bir iş olarak telakki edilir.

Ayrıca namazı kılınmak istenen cenaze de niyette belirlenmelidir; örneğin, "şu ö-nümde hazır bulunan cenazenin namazını kılıyorum" şeklinde, cenaze belirlenmelidir. Çünkü bu da niyetin diğer unsurudur; mü-şahhas olmayan bir amel de ibadet olamaz.

Keza, cenaze namazının kılınışı şekli bölümünde de işaret edildiği üzere, cenaze namazının kibleye yönelik kılınması ve cenaze namazını kılan kimsenin, cenazenin yüzü ve arkasına doğru değil de, baş tarafı namaz kılanın sağına gelecek şekilde sırtı üstü yere yatırılan cenazenin sol yani hizasında durması şarttır. Bu, mümkün olmazsa da, sırt üstü yere yatırılan cenazenin sağ yani hizasında kibleye yönelik olarak durmalıdır. Dolayısıyla kasıtlı olarak, kible dışındaki bir tarafa yönelik veya cenazenin yüzüne ya da arkasına karşı kılınan cenaze namazı batıl olur.

Allah Resulü ve Ehl-i Beyt İmamları'nın emir ve uygulamaları bu doğrultuda olduğu gibi, hatta darağacında asılı vaziyetteyken cenaze namazı kılınması zorunda kahnna bir cenazenin namazının bile, mümkün olduğu kadar kibleye yönelik ve cenazenin omzu hizasında durularak kılınması Ehl-i Beyt imamları'ndan gelen hadislerde emre-dilmiştir.

Mesela; Ebu Haşim el-Caferi diyor; ben İmam Rıza (a.s)'a; darağacında asılı vaziyette olarak cenaze namazı kılınması zorunda kahnna cenazenin durumunu sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdular: "...Eğer cenazenin yüzü kibleye yönelik ise, sen onun sağ omuzu hizasında dur; eğer kafasının arkası kibleye yönelikse, sen onun sol omzunun hizasında dur ki, doğruyla batı

arası kıbledir ve eğer sol omuzu kibleye yönelikse, sen o-nun sag omuzu hizasında dur ve eğer sag omuzu kibleye yönelikse, sen onun sol omzunun hizasında dur; böylece duruma göre

121

omuzlarına yönelik durmaya özen göstere-rek yüzünün kibleye yönelik olarak doğuyla batı arasına gelmesine dikkat et ve onun yü-züne veya arkasına karşı durma. '"

Açıktır ki, İmam (a.s)'ın bu desturu mümkün olduğu kadar kibleye yönelik olma şartıyla cenaze namazi kılanın cenazenin omuzu hizasında durması şartına riayet et-meyi sağlamak amacını gütmektedir.

Yine, Allah Resulii ve Ehl-i Beyt İmam-ları'nın emrettiği ve şimdiye kadar bütün miis-lümanların uygulamalarında olduğu üzere; Ehl-i Beyt fikhına göre, cenaze namazi ayakta kihnmahtır. Ama eğer ayakta kihnması mümkün olmazsa, günlük namazlarında oldu-ğu gibi, oturuk yerde, bu da mümkün olmazsa yattık yerde kihnması icap eder.

Yine, önceki bölümde işaret edildiği üzere; her ne kadar Ehl-i Beyt fikhında, cenaze nama-zında abdestli olma şart değilse de; cenaze

1 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 215, Bihar'ii'l Envar, c. 82, s. 4, El-Vesail, c. 3, s. 812.

122

namazi kılanın ve cenazenin bulunduğu yer ile cenaze namazi kılanın iizerinde bulunan giysi-nin ve cenazenin kefenlendiği kefenin mubah, yani helal olması şarttır. Dolayısıyla eğer cenaze namazi kılanın veya cenazenin bulunduğu yer ya da cenaze namazi kılan kimsenin giysisi veyahut cenazenin kefeni gasbi olursa, kılınan cenaze namazi batıl olup geçersizdir. Nitekim böyle bir halde yapılan normal dua ve zikirler de batıl ve geçersizdir.

Yine, Ehl-i Beyt fikhında; cenaze ile cenaze namazi kılan kimsenin arasında perde gibi bir engelin olmamasıyla birlikte, arala-rında örfte gelenekleşen normalin iizerinde bir uzaklık da olmamalıdır. Dolayısıyla Ehl-i Siynet mezheplerinde cevaz verilen uzak-ta ölmüş olana gıyaben cenaze namazi kil-ma hadisesine Ehl-i Beyt fikhında cevaz ve-rilmez. Çünkü Allah Resulii ve Ehl-i Beyt imamları'nın birçok ashabının uzak yerlerde vefat ettikleri bilinmesine rağmen, ne Allah Resulünün ne de Ehl-i Beyt imamları'nın

123

bunların cenazesine gıyaben cenaze namazi kıldığı tespit edilmemiştir.

Yine, Ehl-i Beyt fikhında; ölen kimseye, gusül verildikten ya da yerine göre, teyemmüm verilmesi gerekiyorsa, gusül yerine teyemmiim yapıldıktan ve kefenlendikten sonra cenaze namazi kılınmalıdır; bunlar yapılmadan cenaze namazi kılınamaz. Nitekim Allah Resulii ve Ehl-i Beyt imamları'yla biitiin Ehl-i Beyt Ekolii izci-lerinin şimdiye kadarki uygulamaları da bu doğ-rultuda olmuştur.

Ve bunlardan birinin imkânsız olması, diğerlerinin yükümlüğünü kaldırmaz. Dola-yısıyla eğer bir cenazeye gusül veya yerine göre, gusülden bedel olarak teyemmiim verilmesi mümkün olmazsa, öylece kefen-lenerek cenaze namazi kihnarak defnedilir ve eğer kefenlemek de

mümkün olmazsa, avret yeri ot ve benzeri şeylerle kapatılarak cenaze namazı kılınarak defnedilir ve eğer defnedilmesi de mümkün olmazsa, cenaze namazı kılınarak öylece terk edilir.

124

Velhasıl, bu farzlardan herhangi birinin müm-kün olmayışı, ötekilerinin yükümlüğünü düşürmez ve mümkün olanı yerine getirilmelidir.

Ammar bin Musa diyor; Hz. İmam Ca-fer Sadık (a.s)'a; "Yolculukta deniz sahi-linde giderken denizin kenara attığı çıplak bir cenazeyle karşılaşan ve kendilerinin de örtündükleri sırf bir cübbeden gayri cena-zeyi kefenleyebilecekleri başka bir elbise-leri olmayan kimselerin çıplak olan o cenazeye nasıl namaz kılmaları gerektiğini sor-dum. İmam (a.s): "Onu defnedecekleri bir çukur kazarlar, onu mezanna koyduktan sonra avret yerini ot ve taş gibi şeylerle örttükten sonra ona cenaze namazı kılarlar; sonra da onu defnederler" buyurdular. Ben: "Defnettikten sonra ona namaz kılmak ol-maz mı?" diye sordum. İmam (a.s): "Hayir; cenazeye ne defnettikten sonra, ne de çıplak halde namaz kılmak olmaz" buyurdular."1

1 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 214, El- Vesail, c. 3, s. 813.

125

Yine, Muhammed bin Müslim'den o da bir kişiden naklen dedi ki; ben Hz. İmam Rıza (a.s)'a: "Gemileri parçalandıktan sonra sahile çıkıp dayü-rürken denizin çıplak olarak dışarı attığı bir cenazeyle karşılaşan ve kendilerinin de kendilerini ört-tükleri peştamal ve mendil gibi şeylerin dışında o cenazeyi kefenleyebilecekleri başka bir elbisele-rinin olmadığı kimselerin çıplak olan o cenazeye nasıl namaz kılmanın gerektiğini sordum. İmam (as) buyurdular ki: "Mademki, onu kefenleyebilecekleri başka bir elbiseleri yoktur, onun için mezar kazarlar ve onu mezanna koyduktan sonra avretini, bitki, taş veya toprakla örterler ve daha sonra ona namaz kılarlar"buyurdular. Ben: "Onu defnettikten sonra ona namaz kılamazlar mı?" diye sorunca da imam (as): "Hayır; eğer böyle bir şey bir kimse için caiz olsaydı; Allah Resülü için caiz olurdu; cenazeye, ne defnedildikten sonra ne de çıplak iken namaz kılmak olmaz" buyurdular."1

1-El-Vesail, c. 3, s. 813.

126

Ehl-i Beyt İmamlarından gelen miite-vatir hadislerde ibadetlerin ifasında Ehl-i Beyt'in velayetini kabul etmek şart koşul-duğundan, Ehl-i Beyt fıkında cenaze na-mazını kılan kimsenin Oniki İmamların (a.s) imametine inanması şarttır. Dolayısıyla Oniki imamların imametine inanmayan Sünni müslümanların Ehl-i Beyt izcisi cena-zesine kıldığı cenaze namazı yeterli değildir ve bu görevi Ehl-i Beyt mektebi izcilerinin boynundan kaldırmaz.1

Binaenaleyh, bazı cemevlerinde yapıldığı gibi, Sünni imama kıldırılan cenaze namazı ve yapılan cenaze gusül ve kefin işlemi, İmam Cafer-i Sadık (a.s) buyruğu gereğince, batıl olmasıyla birlikte, bu görevi, orada bulunan Ehl-i Beyt izcilerinin boynundan da düşürmemektedir.

Ehl-i Beyt fıkında cenaze namazını kılan kimsenin erkek olma şartı yoktur; dolayısıyla

erkeklerin olduğu yerde dahi, kadın mukellefin kıldığı cenaze namazi, erkeklerin boynundan bu görevi kaldırır; ama eğer birlikte namaz kıl-mak isterlerse, kadınların erkeklerin arkasında saf tutmaları icap eder.

Hiz. İmam Cafer-i Sadık (a.s)'a; kadın-lann cenaze namazi kılıp kılamayacakları sorulunca şöyle buyurmuşlardır:

"Kadınların cenaze namazi kılmasının sakıncası yoktur. Hiz. Fatima (a.s) da eşli-ğindeki kadınlarla birlikte gelerek ablası Zeyneb 'e cenaze namazini kıldılar."

1- El- İstıbsar; c. 1, s. 485, Tahkika dayanan görüşe göre, Hiz. Resulullah'in Hiz. Fatima dışında bir kız evladi yoktu. Bu hadiste, Hiz. Fatıma'nın ablası ola-rak zikredilen Zeynep ve keza, üçüncü halife Osman ile evlendirildikleri bilinen, Rukeyye ve Ümmü Gül-süm isimlerindeki, bazı tarihlerde Allah Resulünün kız-lan olarak gösterilen hanımefendiler, aslında Allah Re-sulünün kendi kızları değildir. Onlar ya Hiz. Hatice'nin önceki kocasından olan kızlarıdır. Bu, Hiz. Hatice'nin Allah Resülüyle evlenmeden başkasıyla evlendiği tak-tirdedir. Yada Hiz. Hatice'nin evinde yaşayan kız kadre-şinin çocuklarıdır ki, Hiz. Hatice'nin Allah Resuliiyle

Yine, o hazrete aralannda erkek bulunmadığı zaman kadınların nasıl cenaze nama-zı kılmaları gerektiği sorulunca; "Tamamı bir safta dururlar ve hiçbirini öne geçmez" buyurmuşlardır. Günlük farz namazlarda da kadınların birbirine imamet yapıp yapama-yacakları sorulunca da; "Evet yapabilirler" cevabını vermişlerdir."1

Keza; Cabir'in nakline göre imam Muham-med Bakir (as): "Erkek olmadığı yerde kadmlardan biri ortada diğerleri de omm sag ve sol ta-rafında saftuturlar ve o niyet edip tekbir alır ve bb'ylece namazi sona erdirirler" buyurmuşlardır. "2

evlenmesinden sonra da o hazretin terbiyesi altında bii-yümüşlerdir. Bu da, Hiz. Hatice'nin Allah Resuliiyle ev-lenmeden önce bekar olduğu taktirdedir. Her halukarda onlar Hiz. Fatıma'nın baba tarafından kardeşi olan abla-lan değildirler ve Hazretin onlara abla diye hitap etme-si de, bu iki cehetten birinden dolaydır.

1 - Furu'ul Kafi, c. 3, s. 179, Menla Yahzur, c. 1, s. 17, El- Vesail. C. 2, s. 803.

2 - Furu'ul Kafi, c. 3, s. 179, Menla Yahzur, c. 1, s. 17, 103, El- Vesail. C. 2, s. 804.

Ehl-i Beyt fıkhında; her ne kadar cenaze bütün mükellefler üzerine farz olan kifai bir farize ise de; ancak cenazenin diğer işlemleri gibi, bunu yerine getirmekte de cenazenin; miras almakta öncelik sahibi olan velisi, herkesten önde gelir; dolayısıyla eğer cenazenin öncelik taşıyan velisi kendi cenaze namazını kılmak ister; ya da başka birini cenaze namazını fûrada kılmak veya ce-maatle kıldırmak üzere öne geçirirse, kim-senin onu engelleme hakkı yoktur

ve hatta diğerlerinin cenaze namazını kılmakta veli-sinden izin almalan dahi gerekir. Ancak kadının cenaze namazını kılmak için kocası; ana, baba, evlat ve kardeş de dâhil olmak üzere herkesten daha evla durumdadır.

İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle buyur-muşlardır: "Cenaze namazım cenazeye en evla olan kimse Mar ya da istediğine namazi kilmayi emreder."

1 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 177, Et Tehzib c. 3, s. 205, El-Vesail; c. 2, s. 801.

130

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Bil ki; ölüye cenaze namazı kılmak hu-susunda velisi veya velisinin öne geçirdiği kimse, herkesten daha evladır."

Ebu Basir diyor; Hz. Imam Cafer-i Sadik (a.s)'a: "Vefat eden bir kadına cenaze namazı kılmak için kim öncelik taşır?" diye sordum. imam: (a.s): "Koca-si" buyurdular. Ben: "Koca, baba ve o-ğuldan da mi önde gelir?" diye sordum. Imam (a.s): "Evet, ona gusül de vere-bilir" buyurdular."²

Yine, imam Cafer-i Sadik (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Koca, karısını mezara ko-yuncaya kadar herkesten öncelik taşır. "³

İmam Muhammed Bakir (a.s) ise şöyle buyurmuşlardır: "Kadına namaz

1 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 352.

2 - Furu'ul Kafi, c. 3, s. 177, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 102, El- İstibsar, c. 1, s. 486, Et Tehzib c. 3, s. 203, El- Vesail; c. 2, s. 802.

3- Furu'ul Kâfi, c.3, s.194, El- Vesail; c.2, s.802.

131

kılmak hususunda kocasi herkesten öncelik taşır."¹

Ehl-i Beyt fıkında; mükelleflerden ba-zılan cenaze namazini doğru olarak yerine getirmediğe, bütün mükellefler bundan so-rumlu sayılır; ama bazılannin yerine getir-mesiyle de yükümlülük tamamının iizerin-den kalkar. Ancak eğer kılınan bir cenaze namazinin doğru kılınıp kılınmadığından şüphe edilirse, namazın doğru kılındığına karar verilir ve cenaze namazinin yeniden kılınmasına bir gerek yoktur. Ama eğer as-len cenaze namazinin kılınıp kılınmadığından şüphe edilir ya da aslen kılınmadığı bi-linirse, o cenazenin namazi kılınmadır; hatta defnedilmişse dahi cenaze çürümediği sürece mezarı açılmadan kible şartı riayet edilerek mezarı üzerine kılınmadır. ²

1 - Bihar-ül Envar, c. 81, s. 345

2 - Bkz. Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 103.

Cenaze Namazının Bazı Sünnetleri

Ehl-i Beyt fikhında; cenaze namazının baa sünnetleri de vardır ki, onları şöyle sıralayabiliriz:

- 1- Namaz kılanın namaza niyet etmeden önce üç defa: "Es-Salât" demesi;
- 2- Namaz kılanın abdestli olması;
- 3- Namaz kılanın erkek cenazenin karni hizasında; kadın cenazenin de göğsü hiza-sında durması;
- 4- Namaz kılanın ayakkabılarını ve ço-rabını çıkarıp ayak yahn namaz kılması;
- 5- Tekbirleri alırken, özellikle de birinci tekberi ahrken elleri kulak hizasına kadar yukarı kaldırması;
- 6- Mescid-ül Haram hariç cenaze nama-zının mescit içinde kılınmaması;
- 7- Cenaze namazının, bu namazın kılın-ması için hazırlanan özel yerde kılınması;
- 8- Cenaze namazının cemaatle kılınması;
- 9- Cenaze namazi bittikten sonra, cenaze namazını kıldırın imamın, cenazenin a-hnmasına kadar yerinde beklenmesi.

Cenazenin Defni Hakkında

Ehl-i Beyt fikhında; müslüman ve miis-lüman hükmünde olan her cenazenin, yırtıcı hayvanlardan korunacak ve kokusunun di-şarı sızmasını önleyecek şekilde yerde kazı-lan mezar içerisinde, açıklanacak usule uy-gun olarak defnedilmesi, ölümden haberdar olup buna gücü yeten her mükellef müslü-man'a kifai olarak farzdır. Eğer bu görevi, onlardan birileri yerine getirirse, tamaminin iizerinden teklif kalkar; aksi takdirde tama-mı suç işlemiş olur. Buna göre cenazenin öylece yerde konup iizerinin toprak ve taş gibi şeylerle kapatılması veyahut bir duvar veya kaya parçası ya da tabut içerisinde sak-lanması caiz değildir.

Hız. İmam Rıza (a.s) cenazeyi defnetme-nin hikmetini şöyle açıklamışlardır: "Cenazenin defnedilmesi şu nedenle emredilmiştir ki, insanlar onun cesedinin kokuşup bozul-masını ve kötü koku salmasını görmesinler.

Hayatta olanlar onun kötü kokusundan ve kokuşmasından rahatsızlık duymasınlar ve onun bu halleri dostlarına ve düşmanlarına gizli kalsın ki, bu durumuna düşmanı sevin-mesin, dostu da üzülmesin."

Denizde vefat eden bir kimsenin cena-zesinin karaya götürülerek defnedilmesi, ce-sedin kokuşması ve benzeri gibi nedenler-den dolayı mümkün olmazsa, gusül, hanut, kefen ve namaz işlemi yapıldıktan sonra, cenaze suda batacak şekilde bir tabut ve benzeri bir şey içine koyularak ya da ayak-larına taş gibi ağır bir şey bağlanarak denize sahverilmelidir.

Karada defnedildiği takdirde düşmanları tarafından mezarından çıkarılarak saygısızlı-ğa maruz kalabileceğinden korkulan bir cenaze de aynı şekilde denize sahverilmelidir.

İmam Ali (as) şöyle buyurmuşlardır: "Denizde vefat eden kimsenin gusül, hanut, kefen

1- Bihar-ül Envar, c.82, s.46, El-Vesail, c.2, s.819

136

işlemi yapılarak namazı kılındıktan sonra ayağına bir taş bağlanarak denize sahverilir."

İmam Cafer-i Sadık (a.s) ise şöyle buyur-muşlardır: "Bir kimse denizdeyken gemide vefat eder de karaya taşınması mümkün olmazsa, gusül verilip birparçayla kefenlendikten sonra namazı kılınarak denize sahverilir.w

Yine, İmam Cafer-i Sadık (a.s)'a: denizdeyken gemide vefat eden bir kimsenin cenazesine ne yapılmalı diye sorulunca; Hazret şöyle cevap ver-mişlerdir: "Çuval gibi bir şeye konduktan sonra ağzı bağlanarak denize salrverilir. 'e

Yine, Emevi zulmüne karşı kıyam eden, Hz. İmam Zeynulabidin'in oğlu Zeyd şehit olunca yaranlanca Fırat nehri kenannda bir yere defnedilmiş, ancak daha sonra E-

1 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 214, Bihar-ül Envar, c. 82, s. 2, 9, El Vesail, c. 2, s. 867, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 96, El İstibsar, c. 1, s. 215.

2 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 214, El Vesail, c. 2, s. 867, El istibsar, c. 1, s. 215.

3 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 213, El Vesail, c. 2, s. 875, El istibsar, c. 1, s. 216.

137

mevi yöneticilerince naşı defnedildiği yer-den çıkarılıp önce Kufe şehrinin kapısında asılmış daha sonra da yakılmıştır. Bunun iizerine imam Cafer-i Sadık ile şehit Zeyd'in yaranlarından Siileyman bin Halid arasında şöyle bir konuşma geçmiştir:

İmam (a.s): "Sizi amcam Zeyd'in naşını oraya definetmeğe iten sebep neydi? "

Siileyman: "Onlar (Emevi casusları) gözetiyorlardı;

İmam (a.s): Definettiğiniz yerle Fırat nehri arasında ne kadar bir mesafe vardı? "

Siileyman: "Bir taş atımı kadar" cevabi-ni verince; imam (a.s): "Suphanallah; o hal-de neden naşına bir demir bağlayarak Fırat suyuna salıvermediniz? Böyle yapsaydınız daha iyi olurdu" buyurmuşlardır.Mİ

Cenazenin kibleye yönelik, yani Kâ-be'nin kuzeyinde kalan bizlerin yaşadığı yerlerde, başı batıya ve ayakları da doğuya

1 - El Vesail, c. 2, s. 867.

138

gelecek şekilde sağ omuzu üzerine yatırılarak defnedilmesi farzdır. Başı kesilmiş olan bir cesedin ve hatta tek basın da kibleye yönelik defnedilmesi de icap eder.

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Allah Resulü, Abdülmüttelip ailesinden bir cenazenin defni işleminde hazır bulunmuşlardı. Cenazeyi mezara indirdiklerinde Allah Resulü: "Cenazeyi kibleye yönelik olarak sağ omuzu üzerine yatırın; yüzü veya sırtı üzeri yere yatırmayın " buyurdular."

İmam Cafer-i Sadık (a.s) da cenazenin defni hususunda şöyle buyurmuşlardır:

"Cenazeyi mezara koyduğunuzda onu kibleye yönelik olarak sağ omuzu üzerine yatırınız, kefeninin düğümlerini çözünüz ve yüzünü toprak üzerine koyunuz. "2

1 - El- Müstedrek, Ebvab-ut Defin'den 51. bab, 1. hadis.

2 - Bihar-ül Envar c. 82, s. 57, El- Müstedrek, Ebvab-ut Defin'den 19. bab, 2. hadis, Tehzib'il Ahkâm, c.1, s. 450, 457.

139

Yine, Ala bin Seyyabe diyor; Hz. imam Cafer Sadık (a.s) başı kesik olan bir mak-tulun defni hususunda bana şöyle buyurdular: "Mezara girir, başı cesetle birlikte ahr, mezarı içerisinde yüzü kibleye gelecek şekilde yerleştirirsin."

Cenazenin kefenlenmesi bölümünde de beyan edildiği gibi, Ehl-i Beyt fikhında; cenazenin mezar yerinin ahnması, mezannın sağlamlaştırılması ve denize atılması gerekenin denize atılma masrafları gibi cenazenin defninin giderleri bıraktığı malın aştan ahnır. Bu hususla ilgili delillere kefen bölümünde işaret edilmiştir.

Yine, Ehl-i Beyt fikhında; cenazeden kopan parçaları, hatta tırnağı, dişi ve kıl dahi, cenazeye birlikte defnedilmelidir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Cenazeden kopan kılına ve tırnağına dokunulmaz ve eğer ondan bir şey koparak

1- Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 214, El Vesail, c. 2, s. 885.

140

düşerse, onu cenazenin kefenine koyunuz." Bu hususla ilgili daha geniş açıklama

delilleriyle birlikte cenazenin guslü ve namazı bölümünde geçmiştir.

Ehl-i Beyt fıkhında; aşağıda zikredilen istisnalar hariç, defnedilmiş bir cenazenin mezarının açılması haramdır.

a) Çok uzun bir zaman geçmesi sonucu cenazenin tamamıyla çürüyerek toprak ol-duğuna yakın olursa, ancak mezar peygamber, imam, şehit ve Allah'ın salih kullarına ait ise üzerinden asırlar geçse dahi açılması caiz değildir.

b) Cenaze, kasıtlı olarak veya bilmezden yeri veya menfaati başkasına ait olan bir yere, sahibinin rızası olmadan defnedilmişse; ama eğer yerin sahibi ücret karşılığında veya ücret-siz olarak cenazenin o yerde kalmasına izin verirse, cenazenin mezarının açılarak oradan çıkarılması caiz değildir.

1 - El Vesail- c. 2, s. 694.

141

c) Bozulmaması ve saygısızlık olmaması kaydıyla; mazeretsiz olarak gusülsüz, ke-fensiz veya hanutsuz defnedilen bir cenazenin bu işlemlerinin yapılması için. Ama mazeret yüzünden bu hususta bir eksiklik olmuşsa, mazeret kalktıktan sonra mezarın açılarak bu işlemlerin yapılması caiz değildir; keza, cenaze namazı kılınmadan defnedilen bir cenazenin de namazını kılmak amacıyla mezarının açılması caiz değildir; aksine bu durumda cenaze namazı mezarı üzerine kılınır. 1

d) Herhangi bir hakkın ispatı cenazenin görülmesini gerektiriyorsa;

e) Cenaze, çöplük gibi kendisine saygı-sızlık sayılan bir yerde defnedilmişse;

g) Cenaze, yırtıcı hayvanın, sel gibi doğal afetin veya düşmanın zarar verebileceğinden korkulduğu bir yerde defnedilmişse;

h) Ölen kimse, cenazesinin mukaddes

1 - Bkz. Menlayahzuru'l Fakih, c. 1, s. 103.

142

yerlere götürülmesini vasiyet ettiği halde, kasıtlı olarak başka yerde defnedilmişse, el-bette cenazenin bozulmaması kaydıyla.

Cenazenin Defniyle ilgili Sünnetler

1- Cenazenin tabutunun arkasında veya ya-nında hareket etmek suretiyle cenazenin teşyiine katılmak ve teşyi esnasında tabutun ön sağ köşe-sinden başlayarak tabutun dört köşesinden tutarak cenazenin hamline yardımcı olmak;

İmam Ali (a.s) buyurmuşlardır ki: "Kim, bir cenazenin teşyiine katılırsa, Allah Teala onun için dört ölçek sevap yazar; bir ölçek cenazeyi teşyi ettiği için, bir ölçek ona namaz kıldığı

için, bir ölçek defnedilinceye kadar beklediği için, bir ölçek de baş sağlı-ğında bulunduğu için."

İmam Muhammed Bakır (as) da şöyle buyurmuşlardır: "Kim, bir müslüman cenazesinin

1 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 173, Menlayahzuru'ul Fa-kih, c. 1, s. 99, El Vesail- c. 2, s. 822, Bihar-ul Envar, c. 81, s. 268, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 455.

143

teşyiine katılırsa, ona kıyamet gününde dört şefa'at verilir ve bu esnada ölen için ne dua ederse, bir melek de bu aynen senin için de olsun diye onun hakkında dua eder."

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Cenazenin teşyii esnasında onun arkasında hareket etmek iki yanında hareket et-mekten daha efdaldır. "2

imam Muhammed Bakır (a.s) şöyle bu-yurmuşlardır: "Teşyii esnasında cenazenin iki yam ve arkasında hareket ediniz."3

imam Muhammed Bakır (a.s) şöyle bu-yurmuşlardır: "Kim cenazenin tabutunun dört köşesinden de tutarak onu taşırsa, Allah onun kırk büyük günahını bağışlar. "4

1 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 173, El Vesail- c. 2, s. 821, Bihar'ül Envar c. 81, s. 257, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 455.

2 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 169, Menlayahzuru'ul Fa-kih, c. 1, s. 100, El Vesail- c. 2, s. 824.

3 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 169.

4 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 174, El Vesail- c. 2, s. 828, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 454.

144

İmam Musa Kazım (as) şöyle buyurmuş-lardır: "Cenazenin teşyünde sünnet olan, sağ om-zunla tabutun sol ön köşesinden başlayarak ar-kasına ve böylece tekrar senin sol tarafında ka-lan on sağ köşesine gelinceye kadar tabutun her köşesinden tutarak taşımaktır."

2- Cenazenin birden değil de, yavaş yavaş mezara indirilmesi; bunun için de mezara bir iki metre mesafe kala yere konup azıcık beklendik-ten sonra alınıp biraz daha yaklaştırılarak tekrar yere konması ve üçüncü defasında mezarın ke-nanna kadar getirilmesi ve erkek cenazenin mezarın ayakucundan baş tarafından başlayarak, kadın cenazenin de mezarın kible semtinden enlemesine mezara indirilmesi;

İmam Sadık (as) şöyle buyurmuşlardır: "Ce-nazeni birden hire ansızın mezara itme, bir iki ar-şın kala onuyere koy ki, buna hazırlanabilsin.w

1 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 168, El Vesail- c. 2, s. 829, El İstibsar, c. 1, s. 216, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 453.

2 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 191, Bihar-iil Envar, c. 82, s. 54, El Vesail- c. 2, s. 838.

145

Yine, şöyle buyurmuşlardır:

"Cenaze mezara getirildiğinde ansızın mezara indirilmesin; çünkü mezarın çok büyük korkulan vardır, cenazeyi taşıyan kimseler de sirla-ın açığa çıkacağı günün şiddetinden Allah'a sığın-sın; cenazeyi mezarın yakınında yere koysun-lar, sonra alarak biraz daha yaklaştırsınlar ve sabretsinler ki, ölen kimse kendini mezara hazır-lasın, sonra da alıp mezarın kenarına kadar ge-tirsinler. Sonra da velisinin emrettiği kimse onu mezara indirir; ister tek kişi isterse de çift kişi bunu üstlenir. Mezara indirildiğinde de "Al-lah'ım, bu mezarı cennet bahçelerinden bir bahçe kıl, ateş kuyularından bir kuyu kılma" denir. "

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlar-dır: "Her şeyin bir kapısı vardır; mezarın kapısı da cenazenin ayakucudur; kadın cenaze kible tarafından enlemesine, erkek cenaze de ayakucundan baş tarafından başla-

1 - Menlayahzuru'u'l Fakih, c. 1, s. 107, El Vesail- c. 2, s. 838.

146

narak mezara alınır; mezara cenazenin ve-lisinin emrettiği kimse girer; isterse tek ola-rak isterse gift olarak"

Yine, Imam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle bu-yurmuşlardır: "Her şeyin bir kapısı vardır, me-zann kapısı da ayakucudur; öyleyse, cenazeyi mezara koyarken ayakucundan koy; ölen kimse mezanndan çıkarken de ayakucundan çıka-caktır, cenaze mezara konup üstü toprakla ör-tülünceye kadar da ona dua edilmeli.112

Yine, o hazret şöyle buyurmuşlardır: "Erkek cenaze mezarın ayakucundan mezara indirilir, kadın cenaze ise enlemesine kible سمتinden mezara indirilir... "3

3- Cenaze mezara konduktan sonra kefenin bağlarının çözülmesi; cenazenin yüzü açılıp baş tarafında topraktan bir yastık yapılarak yüzünün bu toprağa konması ve cenazenin mezarda sırtı

1 - Bihar-ül Envar, c. 82, s. 57, Furu'ul Kâfi c. 3,
s. 193.

2 - El Vesail- c. 2, s. 849.

3- Bihar-ül-Envar, c.82, s.22, El-Vesail, c.2, s.849

147

üstüne dönmemesi için arkasının kerpiç, taş ve benzeri şeylerle sağlamlaştırılması;

Ebu Hazma diyor; İmam Muhammed Ba-kır (a.s)'a kefenin bağlarının çözülüp çözülme-mesi konusunu sordum. İmam (a.s) buyurdular ki: "Evet düğümler çözülür ve cenazenin yüzü de açılarak toprağa konur."

İmam Cafer-i Sadık (a.s) da şöyle bu-yurmuşlardır: "Cenaze için mezarında topraktan bir yastık yapılır, sırtı üstüne dön-memesi için arkası kerpiç parçalarıyla sağ-lamlaştırılır, kefeninin bağları çözülür ve yüzü açılarak toprağa konur ve sonra onun için dua edilir..."²

4- Cenaze mezara konurken şeytandan Allah'a sığınarak;

1- El-Vesail, c.2, s.841, Tehzib'ül-Ahkâm, c.1, s.450 2 - Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 108, El Vesail, c. 2, s. 842.

148

"Bismillah ve billah ve Ala milleti Resu-lullah; Allahumme, ila rahmetike la ila eza-bike"¹ denerek konması ve üzeri kapatılma-dan Fatiha, İhlas, Felak, Nas sureleriyle Ayet-el Kursi'nin okunması ve dikkatini çekercesine elle cenazenin sağ omzuna dokunularak Ehl-i Beyt imamları'ndan gelen telkin duasıyla hak inancın kendisine telkin edilmesi.

Ali bin Yaktin diyor ben İmam Rıza (a.s)'ın şöyle buyurduğunu duydum: "Mezara inen kimse, şeytandan Allah'a sığınsın ve Fatiha, Felak, Nas ve İhlas sureleriyle Aye-t'elKursi'yi okusun..."²

Muhammed bin İclan diyor; ben Hz. İ-mam Cafer-i Sadık (a.s)'ın şöyle buyurduklarını duydum: "Cenazeyi mezara indirdiğin-

1 - Anlamı: Allah'ın adıyla ve Allah'ın yardımıyla, Resulullah'ın dini üzerine Allah'ım, rahmetine gel-sin, azabına değil."Bkz. Bihar-ül Envar, c. 82, s. 53, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 457.

2 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 192, 194, 195, El- Vesail, c. 2. s. 842, Bihar-iil Envar, c. 82, s. 41.

149

de ona en yakın olan kimse cenazenin baş tarafında bulunsun; kefenini yüzünden açıp yüzünü toprak üzerine koysun; Allah'ın ismini ansın, şeytandan Allah'a sığınsın; Fatiha, İhlas, Felak ve Nas sureleriyle Ayet-el Kursi'yi okusun sonra da Allah'ın birliğine, Mu-hammed'in peygamberliğine tanıklıkla başla-yarak zamanının imamına gelene kadar hirer hirer İmamların isimlerini anarak imametle-rine inanmayı telkin eylesin."

Ehl-i Beyt'ten gelen telkin duası, manasıyla birlikte ayrıca aşağıda verilecektir.

5- Mezarın yerden yüksekliğinin dört açık parmak miktarında olması ve dikleme-sine değil de, dörtgen şeklinde yere paralel olarak düzenlenmesi ve mezann iizerine, baş tarafından başlanarak ayakucuna ve ora-dan da tekrar baş tarafında bitirilecek şekil-de su dökülmesi, geri kalan suyun da meza-rın ortasına boşaltılması;

1 - El- Vesail, c. 2. s. 844, Menlayahzuru'u'l Fa-kih, c. 1, s. 108, Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 195.

150

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle bu-yurmuşlardır: "Resulullah (s.a.a) Ali (a.s)'a buyurdular ki: "Ey Ali, beni bu mekânda defnet, mezarımı yerden dört parmak mikta-rında yükselt ve mezanm üzerine su dök.""

İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle buyur-muşlardır: "Babam hasta olduğu bir gun bana şöyle vasiyet etti: "Ben vefat ettiğimde, bana gusül verip kefenle, mezanmi yerden dört parmak yükselt ve üzerine su dök.112

Yine imam Cafer-i Sadık (as) şöyle buyur-muşlardır: "Mezara su dökmede sünnet şudur ki, kibleye yönelik olarak mezann bir tarafının has tarafından başlayarak ayakucuna kadar su dökülür, sonra da diğer tarafından tekrar başu-cuna gelinceye kadar su dökmeye devam edilir; sonra da geri kalan su mezann ortasına boşal-tılır; sünnet işte budur.IB

1 - El- Vesail, c. 2. s. 856.

2- Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 200, El- Vesail, c. 2. s. 857

3- Bk. Bihar-ül Envar, c. 82, s. 40, 54, El- Vesail, c. 2. s. 859, Menlayahzuru'u'l Fakih, c. 1, s. 109.

151

İbn-i Ebi Umeyr diyor; ashabımızdan bi-ri mezara su dökülmesinin hikmetini İmam Sadık (a.s)'a sorunca İmam şöyle buyurdular: "Mezann toprağı ıslak olduğu sürece azap ondan uzak kahr.""

6- Mezarın üzerine su döküldükten sonra orada bulunanların, özellikle de cenaze namazına ulaşamayanların el parmaklarını açıp, mezara bastırmaları ve yedi defa Kadir Suresini okuyarak, sevabını ölen kimseye hediye etmeleri, onun için Allah'tan af dile-meleri ve şu duayı okumaları:

"Allahumme, cafi'l arze an canbeyhi; ve es'id ileyke ruhehu; ve leqqihi minke rizvanen ve eskin qabrehu min rehmetike

1- Furu'ul-Kâfi, c.3, s. 196, Bihar-ül Envar, c.82, s.23

152

ma tuğnihi bihi en rehmetin min sivake"1

Veya şu duayı okumalan:

"Allahumme, irhem ğurbetehu ve sil vehdetehu ve anis vahşetehu ve amin rev-atehu ve efhzi aleyhi min rehmetike ves-kin ilehyi min berdi afvike ve sieti ğuf-ranike ve rehmetike ma yesteğni biha en rahmeti men sivake vehşurhu mea men kana yetevellahu" 2

1 - Anlami: "Allah'im, bunun mezanni genişlet, rahunu kendi katına yükselt, kendi nzam ona telkin et ve mezannda başkasına onu ihtiyaçsız kılacak rahme-tini indir."

2 - Anlami: "Allah'im, onun garipliğine rahmeyle, yalnızlığını gider, ürkekliğini ünse çevir, dehşetini gü-vene çevir, rahmetinden ona indir, affının serinliğini,

153

Açıktır ki, bu duayı okurken de Arap-ça'da fark eden kadın ve erkek kiplerinin farklılığı riayet edilmelidir. Yukarıdaki dua-lar erkek kipi ile okunmuştur. Kadın bir ce-naze için okunmak istendiğinde ise, kipler ona göre değiştirilmelidir.

İmam Sadık (a.s) ve İmam Rıza (a.s)'ın buyruğunda cenazenin defninden sonra ve her ziyaret esnasında el parmaklarının me-zara batırılarak bu duanın okunması emre-dilmiştir.1

İlaveten, Muhammed bin Müslim'in naklettiği bir hadiste o hazretin bir Ehl-i Beyt dostunu defnettikten sonra mübarek e-lini onun mezarı üzerine koyarak yukarıda naklettiğimiz dualardan birincisini, Amir bin Miktam'ın naklettiği bir hadiste de o

bağışının ve rahmetinin genişliğini ona nazil eyle ki, artık senden gayrisinin rahmetine bir ihtiyacı kalmasın ve onu velayetini kabullendiği kimselerle haşreyle."

1 - Bihar-ül Envar, c. 82, s. 40, 57 Men la Yahzu-ruhu'l Fakih, c. 1, s. 108.

154

hazretin başka bir Ehl-i Beyt dostunun me-zarı üzerinde yukandaki dualardan ikincisi-ni okuduğu yer almıştır. 1

Keza, diğer Ehl-i Beyt İmamları'ndan özel-likle de İmam Cafer Sadık ve İmam Rıza'dan cenazenin defninden sonra onun için Allah'tan af dilenmesi ve özellikle de bu iki duanın okunmasına dair birçok hadis gelmiştir.2

Keza, İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Kim mümin kadre-şinin mezarım ziyaret eder kibleye yönelip elini onun mezarı üzerine koyarak Kadir Suresi'ni yedi defa okursa, büyük korku gününün korkusundan güven içinde olur. "3

İmam Rıza (a.s) da şöyle buyurmuşlardır: "Kim bir müminin mezarı üzerine gelip

1 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 196, 201, El Vesail c. 2, s. 855, 861.

2 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 196, El Vesail c. 2, s. 845, Fıkh'ur Rıza, s. 18.

3 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 229, Bihar-ül Envar, c. 82, s. 54, Menlayahzuru'l Fakih, c. 1, s. 1015, El Vesail c. 2, s. 881.

155

Kadir Suresi'ni yedi defa okursa, Allah hem onu, hem de mezardakini bağışlar."

8- Ölen kimsenin ailesine baş sağlığı verip onların acısını paylaşmak, özellikle de defin işlemi bittikten sonra tekit edilen siin-netlerdendir. Hatta üç gün boyunca ölen kimsenin evine yiyecek göndermek İslam dininin tavsiye ettiği güzel adetlerdendir.

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlar-dır: "Kim, musibete uğrayana (bir kimsesini kaybedene) baş sağlığında bulunursa, kimsesini kaybedenin kazandığı sevaptan eksilmeksizin onun kazandığı sevap kadar sevap elde eder. "2

Yine, Allah Resulii (s.a.a) şöyle buyur-muşlardır: "Başsağhğında bulunmak cenneti kazandır. "3

1 - Menlayahzuru'l Fakih, c. 1, s. 115, El Vesail c. 2, s. 882.

2 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 205, 227, Bihar-ül Envar, c. 82, s. 79, El Vesail c. 2, s. 871

3 - El Vesail c. 2, s. 872.

156

İmam Muhammed Bakır (as) da şöyle buyur-muşlardır: "Definden önce başsağhğı dilenebilece-ği gibi, definden sonra da başsağhğı dilenir."

İmam Cafer-i Sadık (a.s) da şöyle bu-yurmuşlardır: "Önemli olan, definden son-raki başsağhğıdır. "2

Yine, imam Cafer-i Sadik (as) şöyle buyur-muşlardır: "Cafer bin Ebu Talip şehit olunca Allah Resulü (s.aa) Hz. Fatima 'ya (as) üç gün boyunca yemek yapıp (Cafer'in eşi olan) Esmâ binti U-meys'e götürmelerini emretti; o hazret de yemek yapıp beraberindeM kadımlarla birlikte üç gün boyunca onun evine gidip onunla beraber oldular. Böylece bir Mmsesini kaybedenin evine üç gün boyunca yemek götürmeksünnet ohverdi.>B

1 - Menlayahzuru'l Fakih, c. 1, s. 110, El Vesail c. 2, s. 872, Tehzib'ül Ahkâm, c.1, s. 463.

2 - Furu'ul Kafi, c. 3, s. 204, Menlayahzuru'l Fakih, c. 1, s. 110, El Vesail c. 2, s. 872, Tehzib'iil Ahkâm, c.1, s. 463.

3 - Furu'ul Kafi, c. 3, s. 217, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 116, Bihar-ül Envar, c. 82, 82, 83, s. 72, El- Vesail c. 2, s. 888.

157

Yine, O Hazret şöyle buyurmuşlardır: "Bir Mmsesini kaybedenin evinde yeyip içmek cahiliye adetlerindendir; sünnet olan, Allah Resu-lü'nün Cafer'in şehadet haberi gelince Cafer ailesi hususunda emrettiği gibi, ölen kimsenin evine yemek göndermektir."

Keza, O Hazret şöyle buyurmuşlardır: "Bir kimsesini kaybedenin komşu-larına yakışan, üç gün boyunca ondan taraf yemek külfetini üstlenmeleridir. "2

Vahşet (Defin Gecesi) Namazı

Ölen kimsenin defnini takip eden ilk gece-sinde "Vahşet Namazı" olarak adlanan iki rekât namaz kılınır sevabının ölen kimseye hediye e-dilmesi, Allah Resulii ve Ehl-i Beyt İmamlarınca önemle tavsiye edilen bir başka sünnettir.

Allah Resulii buyurmuşlardır ki; "Ölen kimse için defnedildiği gecenin ilk saatin-

1 - Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 116, El Vesail c. 2, s. 889.

2 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 217, El Vesail c. 2, s. 889.

158

den daha korkulu bir an yoktur, öyleyse ö-len kimseniz için sadaka vererek ona rahmet kazamn; bunu da yapamıyorsamz; biri-niz onun için iki rekât namaz kılın... Ve sevabım ona hediye etsin."

Bu namazın kılınış şekli ise iki şekilde nakledilmiştir.

Bir nakle göre şöyle kılınır: "Birinci rekâtın-da Fatiha'dan sonra Ayet'el Kürsi, ikinci rekâtında da Fatiha'dan sonra on defa Kadir Suresi okunur; namazın selami verilince de: "Allah'im, Muhammed ve Ehl-i Beyti'ne rahmet eyle ve bu iki rekât namazın sevabım falan kimsenin me-zarına gönder" diye dua edilir."

Diğer bir nakle göre de şöyle kılınır: "Birinci rekât'ta Fatiha'dan sonra iki defa İhlâs Suresi, ikinci rekâtta da Fatiha'dan sonra on defa Tekasur Suresi okunur ve namazın selami verilince de: "Allah'im, Muhammed ve Ehli Beytine rahmet eyle ve bu iki rekât namazın sevabım falan kimsenin

159

mezanna gönder" diye dua edilir."1

Ayrıca ölüyü defnetmekle ilgili başka sünnetler de vardır ki, ilgili geniş kitaplarda yer almıştır. Biz ihtisarı gözetmek amacıyla bu kadarıyla yetiniyor; isteyen kardeşleri-mize, ilgili geniş Ehl-i Beyt İlmiyal (Buy-ruk) kitaplarına miiracaat etmelerini tavsiye ediyoruz.

Ölüye Dokunma Guslü

Ehl-i Beyt fikhında; ister küçük olsun ister biyyik, ister müslüman olsun ister gay-ri müslim, ölen insanın bedenine soğuduk-tan sonra gusül verilmeden önce dokunmak, ölüye dokunma guslünü gerektirir. Ama o-len kimsenin bedenine henüz soğumadan veya guslii verildikten sonra dokunmak ya da ona elbise ve kefi en gibi bir şey iizerin-den dokunmak veyahut ölen kimsenin saçları ve sakah gibi bedenindeki kila dokunmak

1 - El Vesail c. 5, s. 285.

160

guslü gerektirmez. Ancak bu takdirde de dokunan uzvun yıkanması zorunlu olmasa da daha evladır.

Ölen kimseden ve keza hayatta bulunan bir insandan kopan parçalar da kemik içer-diği takdirde guslü gerektirirken, sırf etten oluşan bir parçaya dokunmak gusle mucip olmaz.

Evet; ölen insanın bedenine soğumadan önce dokunmak; her ne kadar guslü gerek-tirmese de, dokunanın ya da ölen kimsenin bedeni sirayet edecek ölçüde ıslak ise, do-kunanın necis olmasına sebep olur; dolayısıyla da yıkanması icap eder.

Muhammed bin Muslim diyor; ben İmam Muhammed Bakır (a.s)'a; "Ölen kimsenin gözlerini kapatan kimsenin gusül et-mesi gerekir mi?" diye sordum. İmam (a.s) buyurdular ki: "Henüz bedeni sıcakken do-kunmuşsa, gusül etmesi gerekmez; ama bedeni soğuduktan sonra dokunduğunda gusül etmesi icap eder. "Ben: "Ölen kimseye gusül

161

veren de gusül etmesi icap eder mi?" diye sordum. İmam (a.s): "Evet" buyurdular. Ben: "Ona gusül verdikten sonra kendi gusül etmeden onu kefenleyebilir mi?" diye sordum. İmam (a.s): "Ona gusül verir; sonra elini omuzdan itibaren yıkar; sonra onu kefenler ve daha sonra da kendi gusül eder..." buyurdular."1

İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle buyur-muşlardır: "Ölen kimseye gusül veren şahıs gusletmelidir; ama cenazenin bedeni henüz sıcakken onu bir kimse öperse, ona gusül farz olmaz; ama soğuduktan sonra ona do-kunur veya öperse, gusletmelidir; cenazenin guslü verildikten sonra ise onu öpmenin veya ona dokunmanın bir mahzuru yoktur. "2

Ali bin Cafer diyor; ben kardeşim İmam Musa bin Cafer (a.s)'a: "Ölen bir kimseye dokunan şahıs gusül etmeli mi?" diye sor-

1 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 160, El- Vesail, c. 2, s. 927, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 429.

2 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 160, El- Vesail, c. 2, s. 930

162

dum. İmam (a.s): "Eğer ölen kimsenin be-deni soğumamışsa, gusül etmesi icap etmez; bedeni soğumuşsa dokunduğunda gusletme-lidir." buyurdular"1

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Cenazeye gusül verene ve cenazeye doku-nana, cenazeden bulaşan kirlilikten temiz-lenmesi için gusletmesi emredilmiştir; zira ruh bedenden çıkınca birçok afet ölen kim-sede kahr; işte bu yüzden hem onun yıkan-masına hem de ona dokunanın yıkanmasına emredilmiştir. "2

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Bir kimseden kopan parça ceset hükmün-dedir; bir insan ona dokunursa, o parça ke-mik içeriyorsa, ona dokunana gusül farz olur; kemik içermiyorsa, gusülfarz olmaz. "3

1 - El- Vesail, c. 2, s. 930, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 429, El- İstibsar, c. 1, s. 100.

2 - El- Vesail, c. 2, s. 929.

3 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 212, El- Vesail, c. 2, s. 93, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 430, El- istibsar, c. 1, s. 100.

163

Halebî diyor ki; ben imam Cafer-i Sadık (a.s)'a "Murdara (şer'i ölçülere göre kesilmeksizin ölen hayvan) dokunan kim-seye de gusül farz olur mu?" diye sordum. imam (a.s): "Hayir; bu sadece insan ölüsü içindir"buyurdular." 1

İbrahim bin Meymun diyor; ben imam Cafer Sadık (a.s)'a: "Ölen kimsenin cese-dine, elbisenin dokunma hükmünü sordum. imam (a.s) buyurdular ki: "Eğer ölünün guslü verilmişse, elbisenden ölüye dokunan kısmı yıkaman gerekmez; ama guslü veril-memişse, elbisenden ölüye dokunan bölümü yıkaman gerekir. "2

Üzerinde ölüye dokunma guslü olan kimsenin; mescide, Allah Resulü ve Ehl-i

1 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 160, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 429, 431.

2 - Furu'ul Kâfi c. 3, s. 160, El- Vesail, c. 2, s. 1050, Bu anlam imam Muhammed Bakır (a.s)'dan da nakledilmiştir. Bkz. Menlayahzuru'l Fakih, c. 1, s. 87, Tehzib'ül Ahkâm, c. 1, s. 429.

164

Beyt İmamlarına, yani Ondört Pak Ma-sum'a ait tiirbelere girmesi, oralarda dur-masi ve Kur'an-i Kerim'i ve hatta farz secde içeren ayetlerini dahi tilavet etmesi caizdir; ama Kur'an-i Kerim'in ayetlerine, Allah Teala'nin Esmau'l Husnası'na ve Ondört Pak Masumlar'ın mübarek isimlerine dokun-ması, namaz kılması ve hac farızasında ta-vaf etmesi gibi abdsetli olmanın şart oldu-ğu işleri yapması, gusül etmeden caiz de-ğildir; bunları yapabilmesi için gusletmesi ve ayrıca abdest de alması gerekmektedir.

Ölüye Telkin Verme

Yukarıda da işaret edildiği üzere Ehl-i Beyt fikhinda; cenaze mezara indirildiğinde üzeri kapatılmadan; Fatiha, İhlâs, Felak, Nas, Tekasur sureleriyle Ayet'el Kursi'nin okunup sevabının ona hediye edilmesi, onun için Al-lah'tan af dilenmesi ve özellikle Ehl-i Beyt kanalından gelen şekliyle hak itikadin telkin edilmesi tekit edilen sünnetlerdendir.

Biz, Ehl-i Beyt'ten gelen telkin duasını tercümesiyle birlikte aşağıda vereceğiz. An-cak ondan önce cenazenin mezara defni ve defin esnasında okunması uygun olan sure, ayet ve dualar hususunda İmam Rıza (a.s)-dan nakledilen bir hadise de yer vermeği uygun buluyoruz. İmam Rıza (a.s) bu hu-susta şöyle buyurmuşlardır: "Cenazeyi mezara götürdüğünde onu ansızın mezara in-dirme; çünkü mezarın büyük korkuları var-dır; sırların açıcığa çıkacağı günün korku-sundan Allah'a sığırız. Hayır, cenazeyi mezarın kenarına ulaşmadan az ileride yere koy, biraz sabret sonra da mezarın kenarına kadar getirip yere koy; sonra onu cenazenin velisinin görevlendirdiği bir kişi veya iki ki-şi mezara indirsın. Mezara baktığında

"Allahummec'elha revzeten min riyaz-i'l cenne vela tec'elha hufreten min hufe-

rin niran"¹ diye dua et. Mezara indiğinde Fatıha, Felak, Nas sureleriyle Ayet'el Kursi'yi oku; mezarın ortasında durduğunda Tekasur Suresi'ni ve

"Minha haleknakum vefiha nuidikum ve minha nuhrucukum tareten uhra"² ayetini tilavet et. Cenazeyi aldığı anda;

"Bismillah vefi sebilillah ve ala milieu resulillah "³ de.

Sonra onu sağ omuzu üzeri-ne kibleye yönelik olarak mezarına yatır; kefeninin düğümlerini çöz; yüzünü toprak üzerine koy ve:

1 - Anlamı: "Allah'im bu mezan cermet bahçelerinden bir bahçe kıl, onu ateş kuyulanndan bir kuyu kılma."

2 - Anlami: "Sizi ondan (topraktan) yarattık; yine sizi oraya döndüreceğiz ve bir kez daha sizi ondan çıkaracağız"(Taha/55)

3 - Anlamı: "Allah'ın adıyla; Allah'ın yolu ve Resulullah'in dini üzere"

"Allahumme cafi'l arze en canbeyhi ve saaid ileyke ruhehu ve laqqihi minke rizva-nen"¹ diye dua et. Sonra sag elini cenaze-nin sağ koltuğu altına, sol elini de sol omuzu üzerine koyarak onu iyice bir hareket ettirerek -cenaze erkek ise-: "Ey falan oğlu falan"- ve eğer cenaze kadın ise ey falan ki-zi falan; "Allah, Rabbin; Muhammed, pey-gamberin; Ali, velin ve imamındır" diye başlayarak sonuncu imama kadar imamla-rin ismini hirer hirer ona söyle. Sonra teklini bir daha kendisine tekrarla ve üzeri tuğla ve benzeriyle kapatıldı mı da şöyle dua et:

1 - Anlamı: "Allah'im, onun mezarni iki yamn-dan da genişlet; ruhunu kendi katına yticelt ve kendi katında rızanı ona telkin eyle."

168

"Allahumme, anis vahşetehu ve sil vahdetehu birehmetike; Allahumme, abdu-ke, vebnu abdike, vebnu emetike, nezele bi-sahetike ve ente hayru menzulin bihi, Allahumme in kane muhsinen fe zid fi ih-sanihi ve in kane musien fe tecavez enhu veğfir lehu inneke entelğafur'urrahim ""

İmam Rıza (a.s)'ın bu hadisinde okunan dualar erkek cenaze temel ahnarak okun-

1 - Anlamı: "Allah'ım, ürkekliğini gider; kendi rahmetinle yalnızlığında arkadaşı ol; Allah'ım, bu senin kulundur; senin kulunun oğludur; senin katına gelmiş-tir; sen ise gelinenlerin en hayırlısısın; Allah'im, eğer iyilik sahibiyse, iyiliğini daha da arttır ve eğer kötülük ehli ise; onun kötülüğünden geç ve onu bağışla çünkü sen çok bağış ve rahmet sahibisin."

Açıktır ki, bu duadaki Arapça metninde kipler erkek cenaze için kurulmuştur; cenaze kadın olduğu tak-dirde duadaki kiplerin ona göre değişmesi icap etmek-tedir. (Bihar-til Envar, c. 82, s. 39, 57, ayrıca bkz. El-Vesail c. 2, s. 847, Teh-zib'ül Ahkâm, c.1, s. 457)

169

muştur. Kadın cenazede ise kiplerin ona göre ayarlanması icap eder.

Ehl-i Beyt'ten Gelen Telkin Duası

Ölen kimseye, aşağıdaki "telkin duasıyla" hak inancın telkin edilmesi, Ehl-i Beyt imamları tarafından tekitle tavsiye edilmiş ve bunun mezarda Nekir ve Miinkir ismindeki iki melek tarafından yapılacak sorgula-mada onayarımcı olacağı kaydedilmiştir.

Yukarıda İmam Rıza (a.s)'dan nakletti-ğımız hadiste de yer aldığı üzere, telkin duasına başlanmadan önce bir şahsın mezarda sağ elini cenazenin sağ koltuğu altına ve sol elini de sol omuzu üzerine koyarak, onu dikkatini çekmesine hareket ettirmesinden sonra telkin duası okunmaya başlanır.

Elbette bu şahsın ölen kimsenin oğlu, kardeşi gibi en yakını ya da yakınlarından biri olması daha evladi; cenaze kadın ise de bu şahsın ona mahrem biri olması icap eder.

Bildiğimiz üzere Arap dilinde kadın ve

170

erkek kipleri fark etmektedir. Bu yüzden biz, kolaylık olması amacıyla aşağıda hem erkek, hem de kadın telkin dualarını ayrı ayrı zikrediyoruz.

Erkek Cenaze İçin Telkin

Erkek cenazeye telkin vermek isterken, yukanda da açıklandığı üzere, ilk önce cenaze omzundan tutularak hareket ettirilir; sonra telkini okuyan kimse ağzını cenazenin kulağına doğru yaklaştırarak üç defa: "İsme ifhem ya flanu, ibnu flan" der. 1

Elbette "flanu, ibnu flan" tabirinde "flan" kelimeleri yerine cenazenin ve baba-sının ismi söylenmelidir. Örneğin; eğer cenazenin ismi Ali, babasının ismi de Mu-hammed ise, üç defa: "İsme ifhem ya Ali'yyu ibnu Muhammed" 2söylenmelidir.

Daha sonra da şöyle devam edilir: "Hel ente ele'l ahdillezi farektena aleyhi, min

1 - Anlamı: "Duy ve anla ey filan oğlu filan"

2- Anlamı: "Duy ve anla ey Muhammed oğlu Ali,"

171

şehadeti en lailahe illallahu vehdehu la şerike leh; ve enne Muhammed'en Ebdu-hu ve Resuluhu ve Seyyid'un nebiyyin; ve Hatem'ul murselin; ve enne Eliyy'en E-mir'ül muminin ve Seyyid'ul vasiyyin; i-mamun ifterezellahu taetehu ele'l alemin; ve enne'l Hesen'e ve'l Hüseyin'e ve Eliy-y'eb'nel Hüseyin ve Muhammed'bne Eliy-y'in ve Cafer'ebne Muhammed'in ve Musa'bne Cafer'in ve Eliyy'ebne Musa ve Muhammed'ebne Eliyy'in ve Eliyy'ebne Muhammed'in ve'l Hesen'ebne Eliyy'in ve'l Qaim'el Hiiccete'l Mehdi'yye seleva-tullahi eleyhim; eimmetu'l muminin ve hiicecullahi ele'l helqi ecmenin; ve eim-metuke eimmetun huda; bike ebrar; ya flanu, ibnu flan" 1

1 - Anlami: "Acaba sen henüz bizden ayrılmırken üzerinde olduğun ahit ve ikrar tizere misin? Ki, o ahit ve ikrar; Allah'tan gayri bir ilahin olmadığı, tek olup şeriki olmadığı; Muhammed'in O'nun kulu ve resulti, peygamberlerin efendisi ve resullerin sonuncusu oldu-

172

Yine, "flanu, ibnu flan" tabirinde "flan" kelimeleri yerine, cenazenin kendi ve babasının isimleri söylenir. Yani burada-ki farzımıza göre; "ya Ali'yyu, ibnu Mu-hammed" denir ve şöyle devam edilir: "İza etake'l melekani'l mukarrebani re-suleyni min indillahi tebareke ve teaala; ve sealake en rebbike; ve en nebiyyike; ve en dinike; ve en kitabike; ve en kibletike; ve en eimmetike; fela tehef; vela tehzen; ve qul fi cevabihima; Allah'u rebbi; ve

ğu; Ali'nin müminlerin emiri, vasilerin efendisi ve bii-tün âlemlere itaati farz olan imam olduğu; Hasan'ın, Hüseyin'in, Hüseyin'in oğlu Ali Zeynulabidin'in, A-li'nin oğlu Muhammed Bakır'ın, Muhammed'in oğlu Cafer Sadık'ın, Cafer'in oğlu Musa Kazım'ın, Musa'nın oğlu Ali Rıza'nın, Ali'nin oğlu Muhammed Taki'nin, Muhammed'in oğlu Ali Naki'nin, Ali'nin oğlu Hasan Askeri'nin ve Hasan'ın oğlu Kaim, Hticcet Mehdi'nin, (Allah'ın rahmet ve bereketi onlann tamamının tizerine olsun), mtiminlerin imamları ve Allah'ın bütün yaratık-lara olan hticcetleri oldukları ahit ve ikrandır; bilesin ki, senin bu önderlerin hidayet önderleri olup sana kar-şı çok ihsankardırlar; ey filan oğlu filan,"

173

Muhammed'un sallahu eleyhi ve alihi nebiyi; ve'l Islam'u dini, ve'l Kur'an'i ki-tabı; ve'l Kabe'tu kibleti; ve Emir'ul Mii-minine Eliyy'ubnu Ebi Talib'in imami; ve'l Hesen'ubnu Eliyy'il Miicteba imami; ve'l Hüseyin'ubnu Eliyy'ine's şehidu bi Kerbela imami; ve Eliyy'un Zeyn'ul abi-dine imami; ve Muhammed'une'l Baqiru imami; ve Cafer'une's Sadık'u imami; ve Mus'el Kazimu imami; ve Eliyy'une'r Ri-za imami; ve Muhammed'un'el Cevadu imami; ve Eliyy'un'el Hadi imami; ve'l Hesen'ul Askeri imami; ve'l Hiicet'ul Muntezeru imami; haulai selavatullahi eleyhim ecmeine eimmeti; ve sadeti ve kadeti ve şüfeai; bihim etevella; ve min e'daihim eteberreu fi'd'diinya ve'l ahi-reti; siimme i'lem ya flanu, ibnu flan" 1

1 - Anlami: "(Ey filan oğlu filan), Allah Teberake ve Teala katından elçiler olan iki mukarrep (ytice) melek gelip de sana; Rabbi'ni, peygamberini, dinini, ki-tabını, kibleni ve imamlanni sorduklannya; sakın kork-

174

Burada dayine "flanu, ibnu flan" tabi-rinde "flan" kelimeleri yerine ölen şahsın ismi ve babasının ismi söylenerek; yani farzımızda "ya Ali'yu, ibnu Muhammed" denerek, şöyle devam edilir: "Innellahe tebareke ve teaala ni'me'r rebbu; ve enne Muhemmed'en sellallahu eleyhi ve alihi, ni'me'r resul; ve enne Eliyy'ebne Ebi Ta-

ma, hüzünlenme ve onların cevabında de ki; Allah Rabbimdir; Muhammed (Allah'ın rahmet ve bereketi O'nun ve Ehli Beyti'nin tizerine olsun) peygamberimdir; İslam dinimdir; Kur'an kitabımdır; Kâbe kıb-lemdir; Ebu Talib oğlu Emir'ül müminin Ali ima-mımdır; Ali oğlu Hasan'ül Mücteba imamımdır; Ker-bela şehidi, Ali oğlu Hüseyin imamımdır; Ali Zeyn'ul-abidin imamımdır; Muhammed Bakir imamımdır; Cafer'i Sadik imamımdır; Musa Kazim imamımdır; Ali Riza imamımdır; Muhammed Cevad imamımdır; Ali Hadi imamımdır; Hasan Askeri imamımdır ve zuhuru beklenen Hiicet (Mehdi) imamımdır; işte bunlar (Allah'ın rahmeti ve bereketi tamamimin tizerine olsun) imamlanm, efendilerim, önderlerim ve Allah katındaki şefaathçilerimdir; hem diinyada hem de ahirette bun-Ian seviyorum; bunların düşmanlarından da uzak duru-yorum. Sonra bilesin ki, ey filan oğlu filan;"

175

lib'in ve evladehu'l masumine el'eim-met'el isna eşere ni'me'l eimmetu; ve enne ma cae bihi Muhemmed'un sellallahu eleyhi ve alihi hekk'un; ve enne'l mevte hekk'un; ve suale miinkirin ve nekirin fi'l qabri hekk'un; ve'n nuşure hekk'un; ve's sirate hekk'un; ve'l mizane hekk'un; ve tetayure'l kutubi hekk'un; ve enne'l cen-nete hekk'un; ve'n nare hekk'un; ve enne's saaete atiyetiin la reybe fiha; ve en-nellahe yeb'esu men fi'l qubur; e fehimte ya flanu" 1

1 - Anlami: "(Ey filan oğlu filan), Allah Teberake ve Teala ne giizel Rab'dir; Muhammed, (Allah'ın rahmet ve bereketi O'nun ve Ehli Beyti'nin tizerine olsun) ne giizel resuldir; Ali ve masum evlatları yani On İki İmamlar ne giizel imamlardır ve Muhammed (Allah'ın rahmet ve bereketi O'nun ve Ehli Beyti'nin tizerine olsun)'un getirdiği haktır; ölüm haktır; Münkir ve Ne-kir'in kabirdeki sorgulaması haktır; yeniden dirilerek mahşere gelme haktır; Sirat haktır; Mizan Terazi haktır; amel defterlerinin uçuşarak dağıtılması haktır; cermet haktır; cehennem haktır ve şüphesiz kıyamet gelecektir

176

Burada da "flan" kelimesi yerine ölen şahsın ismi söylendikten; yani farzımızda "ya Ali'yyu" dindikten sonra şöyle devam edilir: "Sebbeteke'llahu bi'l kavli's sabiti; ve hedake'llahu ila siratin miistakim; er-refallahu beyneke ve beyne evliyaike fi miisteqirrin min rehmetihi; Allahumme, cafi'l arze en cenbeyhi; ve's ed bi ruhihi ileyke ve leqqihi minke burhanen; Allahumme, efveke efveke efveke.l

onda bir şüphe yoktur ve Allah mezarda olanları tekrar diriltecektir; acaba kavrayarak anladın mı? Ey filan,"

1 - Anlami: "(Ey filan), Allah seni sağlam söz olan iman üzere sabit kılsın; seni doğru yola hidayet etsin ve rahmetinden olan istikrar yerinde seninle sev-diklerini birbirinize tanıştırsın. Allah'ım, yeri onun için her iki yanından da genişlet; ruhunu kendi katına yücelt ve ona kesin delilini telkin eyle. Allah'im, onu affet, onu affet, onu affet."

177

179

Bundan sonra da ölen kimsenin ruhuna Fatiha denip orada bulunanlardan ölen kim-se için Fatiha okumaları istenerek, telkin duası sona erdirilir.

Kadın Cenaze İçin Telkin

Yukarıda da işaret edildiği üzere Arap-ça'da erkek kipleriyle kadın kipleri fark et-mektedir, binaenaleyh kadın cenazenin tel-

180

kin duası aşağıdaki şekilde okunur:

İlk önce; yukarıda açıklandığı şekilde cenazeye mahrem olan biri cenazenin om-zundan tutarak hareket ettirir; sonra telkini okuyan kimse ağzını cenazenin kulağına yaklaştırarak üç defa: "İsmei ifliemi ya fla-netu, ibnetu flan" der

Elbette burada da "ya flaneltu, ibnetu filan" tabirinde "flaneltu ve filan" kelime-leri yerine cenazenin ve babasının ismi söy-lenmelidir. Örneğin; eğer cenazenin ismi Fatima, babasının ismi de Muhammed ise, üç defa: "İsmei ifliemi ya Fatimetu, ibnetu Muhammed" söylenmelidir.

Daha sonra da şöyle devam edilir: "Hel enti ele'l ahdillezi farektina aleyhi, min şehadeti en lailahe illallahu vehdehu la şerike leh; ve enne Muhammed'en Ebdu-hu ve Resuluh; ve Seyyid'un nebiyyin; ve Hatem'ul murselin; ve enne Eliyy'en E-mir'iil muminin; ve Seyyid'ul vasiyyin; imamun ifterezellahu taetehu ele'l âle-

181

min; ve enne'l Hesene ve'l Hüseyne ve Eliyy'eb'nel Hüseyne; ve Muhammed'bne Eliyy'in; ve Cafer'ebne Muhammed'in; ve Musa'bne Cafer'in; ve Eliyy'ebne Mu-sa; ve Muhammed'ebne Eliyy'in; ve Eliyy'ebne Muhammed'in; ve'l Hesene'bne Eliyy'in; ve'l Qaim'el Hüccete'l

Mehdi'y-ye selevatullahi eleyhim; eimmetu'l muminin; ve hiicecullahi ele'l helqi ecme-nin; ve eimmetuki eimmetun huda; biki ebrar; ya flanelu, bintu flan"

Yine, "flanelu, ibnetu flan" tabirinde "flanelu ve flan" kelimeleri yerine tekrar cenazenin kendi ve babasının isimleri söy-lenir; yani buradaki farzımıza göre; "ya Fatimetu, ibnetu Muhammed" denir ve şöyle devam edilir: "Iza etaki'l melekani'l mukarrebani resuleyni min indillahi te-bareke ve teaala; ve sealaki en rebbiki; ve en nebiyyiki; ve en diniki; ve en ki-tabiki; ve en kibletiki; ve en eimmetiki; fla tehefi; vela tehzeni; ve quli fi cevabi-

182

hima; Allahu rebbi; ve Muhammed'un sal-lallahu eleyhi ve alihi nebiyi; ve'l Islam'u dini, ve'l Kur'an'i kitabı; ve'l Kabe'tu kib-leti; ve Emir'ul Miiminine Eliyy'ubnu Ebi Talib'in imami; ve'l Hesenu'ubnu Eliyy'il Miicteba imami; ve'l Hiiseyin'ubnu Eliyy-y'ine's şehidu bi Kerbela imami; ve Eliyy-y'un Zeyn'ul abidine imami; ve Muham-med'une'l Baqiru imami; ve Cafer'une's Sadik'u imami; ve Mus'el Kazimu imami; ve Eliyy'une'r Riza imami; ve Muham-med'un'el Cevadu imami; ve Eliyy'un'el Hadi imami; ve'l Hesenu'l Askeri imami; ve'l Hiicet'ul Muntezeru imami; haulai selavatullahi eleyhim ecmeine eimmeti; ve sadeti ve kadeti ve şüfeai; bihim etevella; ve min e'daihim eteberreu fi'd'diinya ve'l ahi-reti; siimme i'lemi ya flanelu ibnetu flan"

Burada da yine "flanelu, ibnetu flan" tabirinde "flanelu ve flan" kelimeleri yeri-ne ölen şahsın ismi ve babasının ismi söyle-nerek; yani farzımızda "ya Fatimetu, ibne-

183

tu Muhammed" denerek şöyle devam edi-lir: "Innellahe tebareke ve teaala ni'me'r rebbu; ve enne Muhemmed'en sellellahu eleyhi ve alihi, ni'me'r resul; ve enne E-liyy'ebne Ebi Talib'in ve evladehu'l ma-sumine el'eimmet'el isna eşere ni'me'l eimmetu; ve enne ma cae bihi Muhemmed'un sellellahu eleyhi ve alihi hek-k'un; ve enne'l mevte hekk'un; ve suale miinkirin ve nekirin fi'l qabri hekk'un; ve'n nuşure hekk'un; ve's sirate hekk'un; ve'l mizane hekk'un; ve tetayure'l kutubi hekk'un; ve enne'l cennete hekk'un; ve'n nare hekk'un; ve enne's saaete atiyetiin la reybe fiha; ve ennellahe yeb'esu men fi'l qubur; e fehimti ya flanelu"

Burada da "flanelu" kelimesi yerine ö-len şahsın ismi söylendikten; yani farzımız-da "ya Fatimetu" dendikten sonra şöyle devam edilir: "Sebbeteki'llahu bi'l kavli's sabiti; ve hedaki'llahu ila siratin miista-kim; errefallahu beyneki ve beyne evliya-

184

iki fi miisteqirrin min rehmetihi; Allahumme cafi'l arze en cenbeyha; ve's ed bi ruhiha ileyke ve leqqiha minke burha-nen; Allahumme efveke efveke efveke.

Bundan sonra da yukanda işaret edildiği gibi ölen kimsenin mhuna Fatiha denip orada bulunanlardan ölen kimse için Fatiha okumalan

istenerek, telkin duasi sona erdirilir. Sonra da ilk önce, cenazenin naşı üzerine toprak dökülmesini önlemek için, tahta parçası veya taş ve benzeriyle naşın üzeri tavan şeklinde kapatılır; daha sonra da mezanın üzerine toprak verilmeye başlanır ve mezar tamamıyla kapatılıp önceki bölüm-lerde açıklandığı üzere, yerden düzey şekilde dört açık parmak miktarında yüksekliği sağlandıktan sonra da üzerine su serpilir. Sonra da orada bulunanlardan isteyenleri el parmaklarını mezarın toprağına batırarak, Kadir Suresi'ni ve yukarıda işaret edilen diğer duaları okuyarak ölen kimse için Allah Teala'dan mağfiret dilerler. Sonra, insanların dağılmasından sonra cenazenin velisinin ya da onun tayin edeceği birinin, orada kalıp, bir daha telkin duasını yüksek sesle cenazeye okuması, Ehl-i Beyt İmamları tarafından tekitle tavsiye edilen sünnetlerdendir.¹

1 - Bkz. Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 201, Bihar-ül Envar c. 82, s. 31, Menlayahzuru'ul Fakih, c. 1, s. 109

Cenazeye İhsan Vermek

Yukarıda naklettiğimiz hadislerde ölü sahibinin komşularına yakışanın ve hatta sünnet olanın, ölen kimsenin evinde yeyip içmek yerine, üç gün boyunca cenaze evine yemek göndermek olduğunu görmüştük.

Ancak bununla birlikte, ölünün varisleri-ne yakışan da, ölülerini hemen unutmama-ları; aksine bir takım ihsanlarda ve hayir-larda bulunarak, örneğin; fakir fukaraya ve baş sağlığı için gelenlere yemek ve benzeri ikramlarda bulunarak; Kur'an okuyarak ve hatta bir takım sünnet olan namaz ve oruç gibi ibadetler yaparak, sevabını ölen kimse-ye hediye etmeleri, onun için Allah'tan af ve mağfiret dilemeleridir.

Yine, insanın, vefat edenlerinin mezarları-na gitmesi ve orada onlar için Allah'tan af ve mağfiret dilemesi de, Allah Resulii ve Ehl-i Beyti tarafından tavsiye edilmiş, bunun onların sevinmesine vesile olduğu bildirilmiştir.

Keza; insanın, ölümünden sonraki gider-lerde harcanmak üzere mahndan bir mik-tanni vasiyet etmesi de sünnettir.

Bu hususlarda Ehl-i Beyt kaynaklı birçok hadis mevcuttur. Onların bazıları şöyledir:

Zurare'den dedi ki: "Hz. Imam Muhammed Bakır (a.s) vefatından sonra taziye merasiminde harcanmak üzere sekiz yüz dirhem vasiyet etmişti ve hazret bunu sünnet olarak görüyordu." ¹

Ömer bin Yezid diyor; Hz. Imam Cafer-i Sadık (a.s)'a "Ölen kimse adına namaz kılmak olur mu?" diye sordum. Imam (a.s) buyurdular ki: "Evet, hatta bazen ölen kimse darlık içinde olur; sonra onun bu sıkıntısı giderilir ve genişliğe çıkarılarak ona: "Allah Teala senin bu sıkıntını fiilan kadre-şinin senin için kıldığı namazdan dolayı giderdi" denir. Ben: "İki kişiyi, iki rekâtlık bir namazda ortak kılabilir miyim?" diye

1 - El- Vesail c. 2, s. 890.

190

sordum. İmam (a.s): "Evet kılabilirsin; hayatta olan kimse, kendine verilen bir hediyeden sevinç duyduğu gibi, ölen kimse de, hatta onun için Allah'tan dilenen rahmet ve mağfiretten dahisevince kapıhr"buyurdular."1

Yine, O Hazret şöyle buyurmuşlardır:

"Müslümanlardan her kim, ölen kimse tara-

findan bir hayir amel yaparsa, Allah onun

mükâfatını kat kat arttır ve onunla ölen

kirns eye de hayır ulaştırır."2

Yine, şöyle buyurmuşlardır: "Ölen Mmseye mezannda, onun için yapılan namaz, oruç, hac, sadaka, ihsan ve dua ulaşır ve bu amellerin sevabi hem ölene hem de yapana yazıhr. "3

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuşlardır: 'Ana babamza, hayatta iken de öl-

1 - Menlayahzuru'u'l Fakih, c. 1, s. 117, Bihar'il Envar c. 82, s. 62.

2 - Menlayahzuru'u'l Fakih, c. 1, s. 117, Bihar'ül Envar c. 82, s. 62.

3 - Menlayahzuru'u'l Fakih, c. 1, s. 117, Bihar'ül Envar c. 82, s. 62.

191

dükten sonra da ihsan etmenizi engelleyen nedir? Her bir şahıs ana babasi tarafından namaz kılabilir; sadaka verebilir, oruç tuta-bilir; böylece bu yaptığının sevabi onlara ulaşır; onun için de aym miktarda sevaba ilaveten Allah Teala ihsanda bulunduğun-dan dolayı ayrıca çok hayır da ata eder.""

İbn'i Ammar diyor; Hz. imam Cafer-i Sadık (a.s)'a insana ölümünden sonra ulaşan hayırları sordum. İmam (a.s) şöyle buyurdu-lar: "İnsamn kendinden sonra bıraktığı gü-zel bir geleneğin sevabi ona ulaşır, bu güzel geleneğe biri amel etti mi, bu geleneğe amel edenin sevabından bir şey eksiltmeksizin, o-nun kadar bir sevap da bu geleneği bira-kana yazıhr; keza, kendinden sonra birak-tığı umumun istifade ettiği hayır müessese-lerinin sevabi da ona ulaşır; keza, ana ba-basının ölümünden sonra onlara dua edip istiğfar dileyen temiz evlat tarafından da se-

1 - Bihar'ül Envar c. 82, s. 62.

192

vap ana babaya ulaşır; temiz evlat ana babasi tarafından hac yapabilir, köle azat edebilir, namaz kılabilir, oruç tutabilir bütün bunlann seva-bı onlara ulaşır" Ben: "Ana babami yaptığım hacın sevabında ortak edeyim mi?" dedim. imam (as): "Eve/" buyurdular."1

Davud'ur Riqqi diyor; Hz. Imam Cafer-i Sadik (a.s)'a: "Bir insan, yakını olan veya olmayan birinin mezanni ziyaret edip de, onun için dua ettiğinde bunun ona bir fay-dası olur mu?" diye sordum. Imam (a.s): "Evet, sizden birine bir hediye geldiğinde sevindiği gibi, bunun sevabi da ona ulaşır" buyurdular."2

Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: "Ölülerinizin mezarlarını ziyaret edin, çün-kü onlarda sizler için ibret boyutu vardır."3

Hz. Ali (as) da şöyle buyurmuşlardır: "Ölü-lerinizi ziyaret ediniz ki, onlar sizin ziyaretinizle

1 - Bihar'ül Envar c. 82, s. 63.

2 - Bihar'iil Envar c. 82, s. 64.

3 - Bihar'iil Envar c. 82, s. 64.

193

sevinirler; keza biriniz babasimn ve annesinin mezanni ziyaret edip de onlar için dua ederken Allah 'tan kendi hacetini de dilesin."

Muhammed b. Muslim diyor; Imam Sa-dık (a.s)'a: "ölülerimizi ziyaret edelim mi?" dedim. imam (a.s): "Evet" buyurdular. Ben: "Biz onlan ziyaret ettiğimiz de onlar bunun farkına varırlar mı?" dedim. imam (a.s): "Evet, Allah'a and olsun ki, onlar bunun farkına varır, sevinir ve size alışır" buyurdular. Ben: "Onlan ziyaret ettiğimizde nasıl dua edelim?" dedim. imam (a.s):

"Allahumme cafi'l arze an cunubihim ve sa'id ileyke ervahehum ve leqqihum minke rizvanen, ve eskin ileyhim min rehmetike ma tesilu bihi vehdetehum ve tunisi

1- Furu'ul Kâfi c. 3, s. 230, El- Vesail, c. 2, s. 878.

194

bihi vahşetehum inneke ela kulli şeyin kadir" diye dua edersin" buyurdular." 1

Yine, Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyur-muşlardır: "Bir insan ana babasına karşı hayatta oldukları zamanda ihsankar olduğu halde ölümlerinden sonra onlara Allah'tan mağjiret dilemediği için, ana babasına kö-tülük eden olarak yazılır; bir kimse de ana babasimn hayatta oldukları dönemde onlara karşı iyi davranan olmasa dahi, ölümle-rinden sonra onlar hakkında çokluca Allah'tan mağfired dilediğinden, ana babaya iyi-lik yapan olarak yazılır."2

Yine, Allah Resulii (s.a.a) şöyle buyur-muşlardır: "Ana babanın çocuğu üzerindeki haklarından biri de onların borçlarını öde-

1 - Anlamı: "Allah'ım, bunların mezarlarını her iki yanlarından genişlet, rahlanm kendi katına yitkelt, kendi nzani onlara telkin et ve onlan, yalnızlıkları gi-derecek, ürkekliklerini

menusluğa çevirecek rahmetin-de yerleştir; şüphesiz sen her şeye kadirsın" (Men layahzurahu'l Fakih, c.1, s.115, El- Vesail, c. 2, s. 878).

2 - Bihar'ül Envar c. 82, s. 65.

195

mesi, nezirlerini yerine getirmesi ve onlara küfür edilmeğe vesile olacak bir iş yapma-masıdır. Bunları yaptığı takdirde hayattay-ken onlara karşı kötü davranan olsa dahi, ana babaya iyilik yapanlardan olur; ama eğer onların borçlarını ödemez, nezirlerini yerine getirmez ve onlara küfür edilmesine vesile olacak bir iş yaparsa, hayattayken onlara karşı iyilik yapanlardan olsa dahi, ana babaya kötülük yapanlardan olur."

Ölülerin Ailelerini Ziyaret Etmeleri

Allah Resulii ve Ehl-i Beyti'nden ge-len birçok hadiste ölen kimsenin ölüm-den sonra belli aralıklarla geride bıraktığı ailesini ziyaret ettiği ve onların hayırla işğal etmelerine sevinirken, isyankârlık-lanna da üzüldüğü kaydedilmiştir. Dola-yısıyla insana yakışan, vefat eden ana babası gibi yakınlarını unutmaması ve de-

1 - Bihar'ül Envar c. 82, s. 65.

196

vamlı onları hayırla anmasıdır. Özellikle de hadislerde belirtilen ziyaret zaman di-limlerinde onların huzur ve sevinçle geri dönmelerini sağlamak amacıyla, hakların-da yaptığı hayır dualar, dilediği istiğfarlar ve işlediği hayırlı amellerle eli dolu geri dönmelerini sağlamaya çalışmalıdır.

Bir hadiste şöyle yer almıştır: İshak bin Ammar; Hz. Imam Musa Kazim (a.s)'a: "Mümin kimse ölümden sonra ailesini ziyaret ediyor mu?" diye sordu. İmam (a.s): "Evet" buyurdular. İshak: "Ne kadar bir arahkla?" dedi. imam (a.s): "Fazilet derecelerine göre, bazıları var ki, her gün ziyaret eder; bazıları iki günde bir, bazıları da üç günde bir ziyaret eder" bu-yurdu.

Hadisi nakleden şahıs diyor; İmam'ın sözerinden en düşük derecede olanının haftamn Cuma günü ziyaret ettiği anlaşılyordu. Sonra İshak: "Hangi saatte ziyaret eder?" diye sordu. imam (a.s):

197

"Öğleüstü veya biraz ondan önce, Allah onunla birlikte bir melek de gönderir; o melek ona, ailesinden onu sevindirecek durumarmi gösterir, onu üzecek durum-larını da örter. Dolayısıyla mümin kul ailesinin sevindirici durumarmi görerek sevinçle geri döner" buyurdular."¹

Yine, O Hazret şöyle buyurmuşlardır: "Ölülerin bazıları her Cuma bazıları da a-meli ölçüsünde ziyaret eder. "²

Yine, şöyle buyurmuşlardır:

"İster mümin, ister kâfir ailesini öğle vakti ziyaret eder, mümin ailesinin iyi a-meller yaptığını görünce sevinir; kâflr ise ailesinin iyi işlerle iştigal ettiklerini gö-rünce, bundan hasret duyar.
"3

1 - Menlayahzuruhu'l Fakih, c. 1, s. 115, Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 231.

2 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 230.

3 - Furu'ul Kâfi, c. 3, s. 230.